MJESEČNA REVIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA
MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BROJ / NO. **1-2**
SIJEČANJ-VELJAČA /
JANUARY-FEBRUARY **2015.**

MATICA

HMI s izložbom "Tesla" prvi put na Noći muzeja

ISSN 1330-2140

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / *Volume* **LXV**
Broj / No. 1-2/2015

Nakladnik / *Publisher*
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / *For Publisher*
Marin Knezović

Glavni urednik / *Chief Editor*
Hrvoje Salopek

Uredništvo / *Editorial Staff*
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / *Secretary*
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / *Layout & Design*
Krunoslav Vilček

Tisak / *Print*
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Muzej Mimara u Noći muzeja
(foto: Hina)

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:
■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

SADRŽAJ

5 Obljetnica akcije Maslenica
6 Kolinda Grabar Kitarović nova predsjednica RH
8 Knjiga o podrijetlu moliških Hrvata
12 Zimska škola folklora
15 Beč: Nagrađen veleposlanik Bakota
19 HMI Split: Zimske priredbe
20 Zagreb: Izložba slika Mile Nekića
23 San Pedro: Izložba u Hrvatskome kulturnom centru
24 Obljetnica 'Velebita' iz Göteborga
27 Ljubljana: Dani hrvatskih katolika
28 Intervju: Mate Meštrović
33 U Puli gostovao dr. Davor Pavuna
34 Hrvatski kulturni događaji u Argentini
37 Mimara: HMI na Noći muzeja
41 Knjiga o crkvi u Lici
42 Monica Soljančić iz Paragvaja
44 Posjet Hrvatima u Münchenu
46 Stota obljetnica rođenja fra Rajmunda Kuparea
48 Knjiga o ratnim žrtvama u Ljubuškom
50 Irena Stanić Rašin, hrvatska aktivistica iz Bostona
53 Matičin vremeplov
56 Predstavljena nova izdanja vojvođanskih Hrvata
59 'Sonćanski divani' u Dalju
60 Zagreb: Premijera 'Vučjaka' u HNK-u
64 O Hrvatskom narodnom vijeću u Njemačkoj

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska **(Vesna Kukavica)**
54 Naši gradovi **(Zvonko Ranogajec)**
58 Govorimo hrvatski **(Sanja Vulić)**
62 Povijesne obljetnice **(Željko Holjevac)**
70 Brooklynske priče Janka Deura

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State Pošt. broj / Zip Code

Tel. Fax.

E-mail

Datum / Date

HRVATSKOG VOJNIKA OPREMAT ĆE DOMAĆI PROIZVOĐAČI

ZAGREB - Ministar obrane Ante Kotromanović potpisao je 13. siječnja ugovore vrijedne 50 milijuna kuna s 22 hrvatska proizvođača vojne obuće, odjeće i opreme te oružja, poručivši da će MORH učiniti sve da domaća industrija dobije što više poslova i time pokazati da ne želi biti samo "potrošač sredstava, već i generator razvoja".

"Želimo pomoći vama, a pogotovo proizvodima koji su konkurentni u svijetu", poručio je Kotromanović proizvođačima istaknuvši da će njegovo ministarstvo do kraja ove godine uštedjeti nekoliko desetaka milijuna kuna te tim novcem ponovno kupiti njihove proizvode. "Zapošljavate radnike, dajete im plaće i punite državnu blagajnu iz koje i mi dobivamo plaću i zato je interes MORH-a napraviti sve da preživite i uspijete", dodao je.

I načelnik Glavnoga stožera OS RH general Drago Lovrić pozdravio je potpisivanje ovih ugovora rekavši da je Hrvatska vojska zadovoljna i ponosna što će biti u potpunosti opremljena domaćim proizvodima.

"Naš vojnik, odjeven u hrvatsku odoru, u potpunosti je opremljen za obavljanje zadaća s najkvalitetnijom mogućom opremom", rekao je Lovrić. Dodao je kako će vojnici dostavljati svoje primjedbe kako bi se ti proizvodi još unaprijedili te ubuduće bili još konkurentniji na inozemnim tržištima.

"Cjelokupni projekt je snažan poticaj domaćim gospodarskim subjektima, a adekvatna vojna oprema jača zadovoljstvo i podiže moral pripadnika OS RH", rekao je.

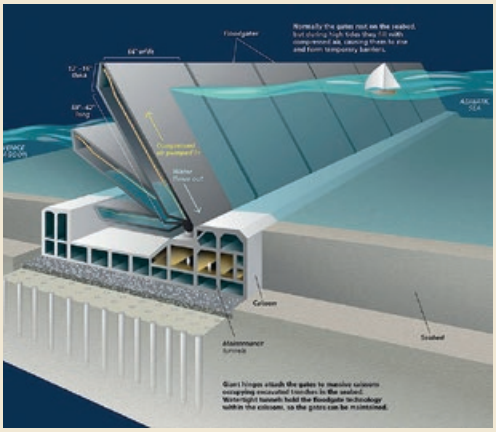
Osim s 22 domaća proizvođača oružja i vojne opreme, ugovori su potpisani i s proizvođačima hrane, serviserima borbene tehnike te oružja i slično. Najviše zanimanje medija izazvala je nova jurišna puška VHS 2 odnosno druga generacija jurišne puške proizvođača HS produkta iz Ozlja za koju su, kako se doznaje, zainteresirana i neka strana tržišta. Ta će puška u hrvatskim Oružanim snagama zamijeniti one iz prve generacije koje se sada koriste. (*Hina*)

BRODOSPLIT DOBIO VELIKI POSAO ZA ZAŠTITU VENECIJE OD PLIME

SPLIT - Ugovor vrijedan 50 milijuna eura o gradnji 41 čeličnih vrata za zaštitu Venecije od plime potpisala je 16. siječnja Brodograđevna industrija Split s tvrtkom Costruzioni Mose Arsenale (COMAR). Prema tom ugovoru, potpisanom u Veneciji, Brodosplit će isporučiti 41 čeličnu branu, dimenzija 29 puta 24 metra, debljine 6 metara i težine 300 tona. Ta će čelična vrata biti instalirana na prolazu Malamocco i Chioggia, koji su dva od triju prolaza koja kroz venecijansku lagunu vode prema Veneciji, s ciljem zaustavljanja utjecaja plime na taj grad.

Splitski škver posao je dobio odlukom konzorcija "Venezia Nuova", a nakon provedenoga međunarodnog natječaja. Brodosplit je potvrđen kao najbolji ponuditelj i službeno izabran za graditelja čeličnih vrata dvaju prolaza. Ukupan projekt obuhvaća više od 12.000 tona ugrađenog čelika, ukupne vrijednosti s radovima i logistikom od oko 50 milijuna eura. Kako se navodi u priopćenju Brodosplita, radovi na izgradnji čeličnih vrata počinju odmah, bit će angažirano više stotina radnika koji će na projektu raditi dvije godine.

Isporučivat će se po tri brane odjednom svakih 90 dana nakon izrade, ovisno o zahtijevanoj dinamici, i to morskim putem do samog ušća gdje će se ugraditi, a paralelno će ih se raditi više. Brane su konstruirane kao specijalni rezervoari napunjeni zrakom, odnosno vodom. Napunjene vodom ležat će na dnu mora, a punjene zrakom podizat će se prema površini i zatvarati ulaze u lagunu. Kada se ispusti zrak, ponovno će se napuniti vodom i leći na dno mora. (*Hina*)

Ponovno povezivanje sjevera i juga Hrvatske

Najsvečaniji dio, kao i nekoliko prošlih godina, bio je mimohod postrojbi sudionica operacije s ratnim zastavama gradskim središtem. Obilježavanje se nastavilo predstavljanjem dokumentarne knjige "Operacija Maslenica - sjećanje sudionika"

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina)** Snimke: **Hina**

Promocija knjige "Operacija Maslenica - sjećanje sudionika"

Na središnjoj svečanosti obilježavanja 22. godišnjice vojno-redarstvene akcije Maslenica, jedne od najuspješnijih oslobodilačkih operacija, 21. siječnja predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko rekao je da je ona potvrdila vjeru u hrvatsku državu i branitelje. "Ovo je prilika da se prisjetimo vrijednosti na kojima je stvorena ova zemlja, na slobodu koju smo stekli i obranili, na demokraciju i samostalnost hrvatske države za koju smo se izborili", rekao je Leko.

Oslobodivši za samo 72 sata 92 četvorna kilometra hrvatskoga teritorija, što je omogućilo ponovno cestovno povezivanje Dalmacije s kopnenom Hrvatskom, postrojbe Hrvatske vojske (HV) i policije ostvarile su glavne ciljeve operacije Maslenica. Prije operacije Hrvatska je nastojala mnogobrojnim pregovorima, potpisanim sporazumima i primirjima s pobunjenim Srbima potaknuti rješavanje svih pitanja dogovorom, no oni su sve dogovoreno izigrali.

Središnja svečanost 22. obljetnice Maslenice počela je ujutro polaganjem vijenaca pred središnji Križ zadarskoga gradskoga groblja u spomen na poginule branitelje. Uz mnogobrojne branitelje i sudionike operacije, obilježavanju su nazočili i izaslanici predsjednika Republike i Vlade te HV-a, Ministarstva unutarnjih poslova i Glavnoga stožera Oružanih snaga RH, kao i predstavnici lokalnih vlasti. Svojim poginulim suborcima počast je odao i umirovljeni general Ante Gotovina.

Mimohod postrojbi s ratnim zastavama

Najsvečaniji dio, kao i nekoliko prošlih godina, bio je mimohod postrojbi sudionica operacije s ratnim zastavama gradskim središtem. Obilježavanje se nastavilo predstavljanjem dokumentarne knjige "Operacija Maslenica - sjećanje sudionika", autora Tomislava Šulja i Vladimira Brnadića u dvorani Kazališta lutaka. Riječ je o 8. knjizi iz serije "Republika Hrvatska i Domovinski rat 90. - 95. Memoarsko gradivo" u izdanju Hrvatskoga memorijalno- dokumentacijskog centra.

O knjizi su govorili njezin recenzent general Rajko Rakić te sami autori Tomislav Šulja, kojem će akcija Maslenica biti tema doktorskog rada, i Tomislav Brnadić, urednik HTV-ove emisije "TV kalendar". Upravo je Brnadić inicirao snimanje dokumentarnoga filma o ovoj akciji, a kako čitav snimljeni materijal nije ušao u dokumentarac, uz veliki Šuljev rad nastala je knjiga koja je zapravo kombinacija autorskoga teksta i svjedočanstava skoro 120 sudionika akcije Maslenica.

U svojoj recenziji general Rakić je istaknuo kako "ova knjiga nadopunjuje sve prethodne koje su o akciji Maslenica napisane jer ona nije imala prostornih ograničenja", a koautor Šulja je ponajprije naveo njezine nedostatke te se braniteljima zbog njih ispričao: nedostaju u njoj svjedočanstva o nizu važnih sudionika poput generala Gotovine i Markača jer su u vrijeme rada na knjizi oni bili u haškome pritvoru, ali i nekih drugih boraca s prve crte bojišnice. U operaciji Maslenica prvi put su angažirane sve grane hrvatskih Oružanih snaga. Međutim, akcija je važna i zbog toga, kako je rekao Rakić, što su i s jedne i druge strane bojišnice bile uključene najbolje snage, a u toj je bitki pobijedila hrvatska strana.

ENG **Speaking at the central commemorative event of the 22nd anniversary of the Military and Police Operation Maslenica, one of the most successful operations in the liberation of occupied parts of the country, Croatian Speaker of Parliament Josip Leko said that it had reaffirmed faith in Croatia and its defenders.**

Hrvatska dobiva prvu predsjednicu – Kolindu Grabar Kitarović

Pobjedom svoje kandidatkinje HDZ prvi put nakon 15 godina daje hrvatskoga predsjednika iz svojih redova. Aktualni predsjednik Josipović prvi je čelnik države koji nije uspio osvojiti drugi mandat

Kolinda Grabar Kitarović slavi izbornu pobjedu

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina)** Foto: **Hina**

Predsjednička kandidatkinja HDZ-a Kolinda Grabar Kitarović pobjednica je predsjedničkih izbora u drugom krugu koji su se održali 11. siječnja i na toj će dužnosti naslijediti SDP-ova predsjedničkoga kandidata Ivu Josipovića.

Kolinda Grabar Kitarović dobila je 1.114.945 glasova (50,74 posto), a SDP-ov Ivo Josipović 1.082.436 (49,26 posto). Na svih 6.352 biračka mjesta upisano je bilo 3.825.242 birača, glasovalo je njih 2.258.887 ili 59,05 posto, od čega je prema glasačkim listićima glasovalo 2.258.109 birača ili 59,03 posto. Važećih glasačkih listića utvrđeno je 2.197.381 odnosno 97,31 posto, a nevažećim je proglašeno 60.728 odnosno 2,69 posto.

Pobjedom svoje kandidatkinje HDZ prvi put nakon 15 godina daje hrvatskoga predsjednika iz svojih redova. Aktualni predsjednik Josipović prvi je čelnik države koji nije uspio osvojiti drugi mandat.

JOSIPOVIĆ ČESTITAO GRABAR KITAROVIĆ

Zbog tijesnog rezultata u prvom krugu, u kojem je Josipović pred Kolindom Grabar Kitarović odnio tanku pobjedu, aktualni predsjednički izbori ocijenjeni su najneizvjesnijim do sada. To je potvrdio i drugi krug u kojem se nastavila tijesna i neizvjesna izborna utrka u kojoj je Grabar Kitarović nakon početnog vodstva Josipovića odnijela pobjedu. Pokazalo se da je u kampanji bio presudan svaki glas.

Predsjednički kandidat Ivo Josipović čestitao je na pobjedi novoizabra-

Ivo i Tatjana Josipović u izbornom stožeru

Gužve na biralištu u Mostaru

Velike gužve na biralištu u Mostaru

Tisuće hrvatskih državljana čekalo je satima na glasovanje za predsjedničke izbore ispred Osnovne škole Ilije Jakovljevića u Mostaru, gdje su se održavali izbori za područje koje pokriva Generalni konzulat RH u Mostaru, a veće gužve stvorile su se ponajprije zbog birača koji se nisu aktivno registrirali pa su tražili posebne potvrde kako bi to pravo ostvarili na dan održavanja izbora. Treba reći da je postupak prethodne registracije podrazumijevao dolazak u Generalni konzulat radnim danom u uredovno vrijeme pa je on za mnoge birače, pogotovo one iz udaljenijih mjesta, vremenski zahtjevan i skup.

Generalni konzul RH u Mostaru Velimir Pleša rekao je da su naknadno organizirana dva reda, za osobe koje su se ranije registrirale za izbore, te za osobe koje traže posebne potvrde s kojima mogu glasovati, zbog čega su se djelomično smanjile gužve. U večernjim satima došlo je i do potpune blokade računalnog sustava i nemogućnosti izdavanja posebnih potvrda za glasovanje tako da je oko dva i pol sata birački proces bio obustavljen. U Mostaru se stoga glasovalo i četiri sata nakon zatvaranja drugih biračkih mjesta.

Na području koje pokriva Generalni konzulat RH u Mostaru ukupno je upisano 110.000 hrvatskih državljana s pravom glasa.

noj predsjednici, kandidatkinji HDZ-a Kolindi Grabar Kitarović te zahvalio na potpori obitelji, biračima i svima koji su podržavali njegov rad i kandidaturu za još jedan mandat.

"Dopustite mi da čestitam na izbornoj pobjedi novoj predsjednici Kolindi Grabar Kitarović. Imali smo napornu kampanju, sučeljavanja, međusobno oponiranje, ali demokracija je pobijedila. Gospođa Grabar Kitarović pobijedila je u demokratskoj utakmici i zato joj još jednom čestitam", rekao je Josipović uz pljesak i skandiranje simpatizera u Novinarskome domu.

Osvrnuo se i na malu razliku od oko 18.000 osvojenih glasova rekavši kako je to bit demokracije. "Istina, razlika među nama je vrlo mala, ali to je bit demokracije, da onaj tko dobije više glasova nosi pobjedu", rekao je.

Na izbore je izašlo 59 posto birača

Zahvalio je svima koji su mu u proteklih pet godina pomagali da bude uspješan i dobar predsjednik te više od milijunu birača koji su mu dali svoj glas. "To je naša zajednička snaga", ocijenio je Josipović zahvaljujući i strankama koje su poduprle njegovu kandidaturu.

Novoizabrana predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović poručila je nakon proglašenja prvih nepotpunih rezultata predsjedničkih izbora kako nema mjesta trijumfalizmu, a glasače svog protukandidata Ive Josipovića pozvala je na zajedništvo u izgradnji bolje Hrvatske.

'NEMA MJESTA TRIJUMFALIZMU'

Pozivajući birače koji su glas dali Ivi Josipoviću poručila je kako je bilo dosta podjela na 'vaše i naše'. "Svi ste vi moji, dragi moji hrvatski građani, idemo zajedno jer velik nas posao čeka. Hajdemo Hrvatsku izvesti iz krize i dovršiti put koji smo počeli pod prvim hrvatskim predsjednikom Franjom Tuđmanom", rekla je Grabar Kitarović, što je dočekano euforičnim skandiranjem nazočnih u prepunoj dvorani Hypo centra "Pobjeda! Hrvatska!", a nazočni su zapjevali "Oj hrvatska mati".

Ne dopušta, rekla je, da bilo tko kaže

Hrvati izvan RH: 91 posto za Grabar Kitarović

Na glasovanje u 50 država u inozemstvu na ukupno 92 biračka mjesta izašlo je 37.028 birača, od kojih je 33.737 (91,11 posto) glasovalo za HDZ-ovu kandidatkinju, a 3.291 (8,89 posto) za aktualnog predsjednika Josipovića. Grabar Kitarović dobila je najviše glasova u državama s najbrojnijom dijasporom, Bosni i Hercegovini, Njemačkoj i Australiji.

U BiH je glasovalo najviše birača, bilo je ukupno 17.229 važećih listića, a Grabar Kitarović dobila je čak 93,8 posto odnosno 16.160 glasova, dok je za Josipovića glasovalo tek 1.069 birača (6,2 posto). Slična situacija bila je i u Njemačkoj u kojoj je za Grabar Kitarović glasovalo 94,12 posto odnosno 10.764 izašlih, a za Josipovića 5,88 posto ili 673 izašlih na izbore.

kako Hrvatska neće biti prosperitetna i bogata. "Bit će među najprosperitetnijim zemljama EU-a - to vam obećavam", istaknula je. Borit će se, obećala je, za hrvatske nacionalne interese jer ovo je, ističe, Hrvatska, a ne regija. Počet će, naglasila je, raditi od prve sekunde svog mandata.

"Jamčim da se neću odmaknuti od vas, od naroda. Bit ću među vama i slušat ću vas. Idemo se ujediniti zajedno za bolji život u Hrvatskoj", pozvala je Kolinda Grabar Kitarović. Rekla je i da će se u potpunosti zalagati za vladavinu prava i nultu stopu tolerancije protiv korupcije te rješavanje pitanja sa susjedima. "Borit ću se za prava manjina u Hrvatskoj, ali ništa manje neću tražiti ni za Hrvate u susjednim zemljama", poručila je nova predsjednica.

Kolinda Grabar Kitarović i suprug Jakov

NA PREDSJEDNIČKU DUŽNOST 15. VELJAČE

Novoizabrana predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović na novu dužnost po zakonu stupa posljednjega dana mandata predsjednika u odlasku Ive Josipovića, koji je petogodišnji predsjednički mandat preuzeo 19. veljače 2010.

Nova predsjednica prije preuzimanja dužnosti pred predsjednikom Ustavnoga suda položit će svečanu prisegu kojom se obvezuje na vjernost Ustavu. Tradicionalno, svečanost inauguracije predsjednika Republike održava se na Trgu svetoga Marka u Zagrebu. Do danas je održano pet takvih ceremonija.

Predsjednička dužnost nespojiva je s bilo kojom javnom ili profesionalnom dužnošću, a predsjednica ne smije biti ni član političke stranke, što znači da će Grabar Kitarović morati podnijeti ostavku na dužnosti u HDZ-u i o tome obavijestiti Hrvatski sabor. ■

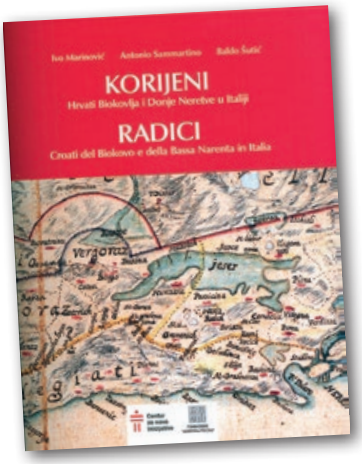
ENG Mrs Kolinda Grabar Kitarović, the candidate of the HDZ party, has won the presidential elections in the run-off round of voting on January 11th. She will succeed the incumbent SDP candidate Ivo Josipović as Croatian President.

Tekst: **Diana Šimurina Šoufek**
Foto: **Snježana Radoš, Mirjana Piskulić**

Knjiga Ive Marinovića, Antonija Sammartina i Balda Šutića *Korijeni,* s podnaslovom *Hrvati Biokovlja i Donje Neretve u Italiji* (*Radici - Croati del Biokovo e della Bassa Narenta in Italia*), predstavljena je 19. prosinca u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu.

Dvojezična, opsežna, na 254 stranice i bogato ilustrirana historiografska studija trojice autora, koju su ove godine objelodanili zagrebački Centar za nove inicijative i Zaklada Agostina Piccoli iz Mundimitra, donosi nove znanstvene spoznaje o ljudima Biokovlja i doline Neretve koji su se prije pet stoljeća otisnuli na drugu *banu* mora.

Predstavljanju je, uz mnoge ugledne iz javnog života, nazočio i predsjednik RH Ivo Josipović, ocijenivši knjigu u prigodnome govoru izvornim prinosom našoj historiografiji čiju su dionicu višestoljetno gradili i vrijedni pripadnici hrvatskih manjina iz europskog susjedstva poput moliških Hrvata.

O knjizi su zatim govorili mr. sc. Marin Knezović, ravnatelj HMI-ja; prof. dr. sc. Predrag Matvejević, književnik i publicist; prof. dr. sc. Ankica Marinović s Instituta za društvena istraživanja; prof. dr. sc. Sanja Roić s Filozofskoga fakulteta i autori.

PREDAJA O PORODICI MIRKO

Ulomke iz knjige čitao je glumac Nikša Marinović, a moderatorica predstavljanja bila je Lada Marinović.

Među uzvanicima bili su i saborski zastupnici, od kojih izdvajamo Ivu Jelušića, ujedno i predsjednika UO Hrvatske matice iseljenika, te sve članove Odbora.

Najvažniji trag za istraživanje podrijetla hrvatskih naseljenika u pokrajini Molise autorima je bila predaja o

U potrazi za podrijetlom moliških Hrvata

Knjiga autora Marinovića, Sammartina i Šutića, u izdanju zagrebačkoga Centra za nove inicijative i Zaklade Agostina Piccoli iz Mundimitra, donosi nove znanstvene spoznaje o ljudima Biokovlja i doline Neretve koji su se prije pet stoljeća otisnuli na drugu "banu" mora

Antonio Sammartino jedan od autora knjige za govornicom

Predsjednik Josipović pozdravlja publiku

porodici Mirco/Mirko koja pet stotina godina usporedno živi u hrvatskim naseljima talijanske pokrajine Molise i u Makarskom primorju, u Baćini i Gradcu (Lapčanju). Zabilježio ju je Josip Smodlaka u djelu *Posjet apeninskim Hrvatima* iz 1906. godine. Vrijedan je i njegov zapis (1904.) u kojemu spominje poruku Hrvata iz Kruča Nicole Nerija (1761. - 1799.), sveučilišnoga profesora, revolucionara i talijanskoga patriota, u kojoj kaže svojim suseljanima: *Nemote zabit naš lipi jezik!*

Marinović, Sammartino i Šutić usredotočili su se u istraživanjima na prezimena iz same Baćine i njezina šireg okruženja - susjednih sela Makarskog primorja, Neretvanske krajine i Zabiokovlja. Zaključili su kako je Mirko Kačić preko mora sa sobom poveo ponajprije pripadnike obitelji s kojima su Kačići zajedno živjeli i nad kojima su imali vojnu i upravnu vlast. Podatke o prezimenima i imenima stanovnika Krajine našli su i u arhivu zaostroškog samostana u takozvanim turskim spisima. Na temelju toga utvrdili su kako su neka današnja moliška i talijanska prezimena sačuvala svoje hrvatske identifikacijske oznake do današnjih dana. Usto, moliška *fešta do majo*, zvana i Zeleni Juras, narodno slavlje koje se unatrag dvadesetak godina održavalo u Moliseu i koje je imalo obilježje poganske svečanosti, nalikuje proslavi Jurjeva u Baćini koja se ondje održavala sve do početka XX. st. Ta religijska poveznica dva dijela naroda na dvije obale Jadrana neosporno govori o istim korijenima.

Migracije s istraživanoga područja tijekom povijesti jedna su od najznačajnijih odrednica Krajine i Zabiokovlja, a put vojvode i kneza Mirka prema zapadnim obalama Jadrana, otprije pet stoljeća, njihov je vrhunac.

MEDITERANSKA CIVILIZACIJA

Zaključimo, ovom knjigom trojica istraživača - Marinović, Sammartino i Šutić - pokazala su kako je njihov predmet istraživanja dio povijesnoga mozaika

Promotori nove knjige

Velika dvorana HMI-a bila je puna

svih iseljavanja s biokovsko-neretvanskog područja. Štoviše, baćinski odnosno primorsko-neretvanski kraj, u kojemu kult mora živi u svojemu jadranskom okružju, ima kao mjesto prožimanja posebnu ulogu pri uvođenju mediteranske civilizacije u širi prostor svoga zaleđa.

"Ne znam na koji su način vidjeli Jadran oni koji su prvi dospjeli na njegove obale: što su uopće znali o drugim morima? Hadria (Atria, Adria) zabilježena je na prvim geografskim kartama na šestoj Ptolomejevoj ploči. Nalazila se južno od današnje Venecije, sjeverno od Ravenne. Drevna Adrija ne postoji već odavno, kao što ne postoji ni drevna Akvileja nazvana nekoć drugim Rimom. Ni jedna ni druga nisu dovoljno privukle paleologe. Na istočnoj obali Jadrana nestale su u moru ilirska Cissa (Kissa) na otoku Pagu, dijelovi drevne Isse na otoku Visu, zidine Risna, grčki Rhison, u Boki kotorskoj. Drevni Epidaurus razorili su barbari. Tragove Salone prekrila je nebriga. Na tim su se obalama ukrstili putovi soli i žita, ulja i vina; začini i svila dolazili su s istoka i s juga, ambra i kositar sa zapada i sjevera. To je more izazivalo zavist svijeta.

Drevni Jadran bio je veći od današnjeg. Prema Novom zavjetu to se more prostiralo sve do Krete na istoku, do Sicilije na zapadu, oplakivalo je obale Tunisa i dolazilo do Malte gdje je, prema Djelima Apostolskim (XXVII) sveti Pavao našao utočište nakon brodoloma na putu od Svete zemlje do Vječnoga grada. Jadransko more nazivali su i Gornjim: Mare Superum. Tirensko je bilo donje: Mare Inferum. Donje se katkad nazivalo i Jonsko. Možda se iz toga vremena sačuvala ideja prevlasti ili veličine koja nije strana stanovnicima njegovih obala. Ne znamo koje su predodžbe mora posjedovali oni koji su prvi dospjeli do Jadrana. Zasigurno su mu se divili drevni Grci i Rimljani, njihovi prethodnici i nasljednici."

Blagdan Svetog Antuna u Filiću

'SKJAVUNSKI' VJETROVI

"Dante se prisjeća ledenih i oštrih sjeveroistočnih vjetrova i naziva ih u Čistilištu (XXX, 87) skjavunskim vjetrovima: Jesu li to slavenski vjetrovi ili vjetrovi ropstva? Mediteran ih prepušta zaboravu. S tim vjetrovima krenuli su Hrvati s Makarske obale i iz doline Neretve ploveći prema Moliseu. Zahvalan sam Ivi Marinoviću, Antoniu Sammartinu i Baldu Šutiću što su slijedili njihove putove i što su ih opisali u ovom iznimno zanimljivom portulanu", rekao je u svome govoru Predrag Matvejević, autor *Mediteranskoga brevijara*.

Rad o hrvatskom podrijetlu prezimena na prekojadranskim lokalitetima autori su, kao što se vidi, temeljili na dostupnoj arhivskoj građi te bibliografskim izvorima, na hrvatskome i talijanskome jeziku, svjesni činjenice da je građa u tom području relativno oskudna, a onomastika i njezino povijesno rekonstruiranje iznimno kompleksno. U potrazi za izvornim primorskim, zabiokovskim i neretvanskim prezimenima toga vremena pratili su njihovu postojanost do današnjih dana, ali također i mijene i preoblikovanja.

SUDBINA ODREĐENA PRELASKOM JADRANA

Do danas su uspomene na stari zavičaj djelomično ostale živjeti u tri hrvatska naselja - Filiču, Kruču i Mundimitru, u brdovitom području pokrajine Molise (Italija). Migracija o kojoj pišu potekla je s istočne obale Jadrana kao konkretan odgovor na teške prilike i snažan izazov morske pučine i boljeg i pravednijeg života.

Nekoliko riječi treba reći i o autorima. Prvi, Ivo Marinović (1949.), rođen

Molise

je u Gradcu u Makarskom primorju. Napisao je monografiju *Baćina* u suautorstvu s Baldom Šutićem i Miloradom Viskićem. Godine 2010. uredio je monografiju *Stoljeće turizma u općini Gradac – Gornje makarsko primorje*, kao i knjigu Balde Šutića o rodoslovljima Podace, Brista, Zaostroga i Drvenika. Drugi autor, Antonio Sammartino (1961.), rođen je u Mundimitru/Montemitro u Moliseu u Italiji. Kao pripadnik moliškohrvatske manjine te kao predsjednik Zaklade Agostina Piccoli svih ovih godina aktivno radi na promicanju i očuvanju identiteta moliških Hrvata. Prvijenac mu je bio *Rječnik moliškohrvatskoga govora Mundimitra* (Montemitro/Zagreb, 2000.), nakon čega slijedi i *Gramatika moliškohrvatskoga jezika* (Montemitro/Zagreb, 2004.). Dugogodišnji je urednik dvojezičnoga časopisa *Riča živa/Živa riječ*, jedinoga glasila na moliškohrvatskome jeziku. Treći autor, Baldo Šutić (1931.), rođen je u Gradcu u Makarskom primorju. Prva knjiga bila mu je u suautorstvu s Miloradom Viskićem i Miroslavom Ujdurovićem *Gračka prezimena*, drugi objavljeni rad monografija *Baćina*, napisana zajedno s Ivom Marinovićem i Miloradom Viskićem. *Podačka prezimena* su njegova prva samostalna knjiga, a 2012. promovirana je njegova knjiga *Briška prezimena s Grnčenikom*.

Sudbina moliških Hrvata bila je određena prelaskom Jadranskog mora, a u XXI. stoljeću određuju je ponajviše oni sami - obnavljanjem veze sa starim zavičajem u sklopu sveeuropskih integracija. ■

ENG ***Roots – The Croatians of the Biokovo Region and the Lower Neretva in Italy*, is a book by Ivo Marinović, Antonio Sammartino and Baldo Šutić promoted at the Zagreb headquarters of the Croatian Heritage Foundation December 19th.**

SNAGA PROMJENE

Ovih nas je dana u Italiji zauvijek napustio nestor hrvatskog i svjetskog računarstva Branko Souček, čije životno djelo simbolizira iskonsku snagu promjene kakva nam je i danas prijeko potrebna

Piše: **Vesna Kukavica**

Hrvatska najčešće šuti kada u tuđini odlaze njezini najbolji sinovi i kćeri. Razmišljam je li riječ o tihom pijetetu ili potpunoj suvremenoj bezdušnosti. Ne znam! Bjelovarčanin Branko Souček - vodeći svjetski stručnjak u dizajnu računalnih sustava za laboratorijsku primjenu - posljednjih desetljeća djelovao je u talijanskome Bariju, gdje nas je zauvijek napustio ove zime u 84. godini života, točnije 12. prosinca 2014. Vizionar Souček kretao se u krugu znanstvenika vještih u otkrivanju zakonitosti biološkog komuniciranja, koje okuplja planetarno poznati časopis *Science*. Souček je prvi u Lijepoj Našoj stvorio digitalno računalo u laboratoriju Instituta *Ruđer Bošković*, približivši Zagreb na početku revolucije informacijsko-komunikacijskih tehnologija globalnim središtima digitalne epohe. Svjetsku kibernetiku inovirao je, baveći se primjenom elektroničkih računala, neuronskom mrežom i računalnim istraživanjem neurofizioloških sustava. Konstruira prva milijunkanalna asocijativna računala od 1958. godine, bilježe živući geniji njihove primjene u nanoznanosti. Kroz on-line veze glave i računala razvio je "prozore mozga", "unutrašnji jezik u mozgu BILO" i "jezik u živoj stanici CILO". Pola stoljeća djelovao je kao stručnjak Međunarodne agencije za atomsku energiju i Organizacije za industrijski razvoj pri UN-u. Bio je suradnik IBM-a i *Siemensa*. Četiri desetljeća surađivao je i s našom Akademijom. Laka mu bila vječna zemlja u Bariju, nadomak zavičajnoga Bjelovara gdje se rodio u obitelji zemljoradnika 25. travnja 1930.

Na vrhuncu akademske karijere, prisjetimo se, sredinom šezdesetih Souček odlazi u najrazvijeniju zemlju svijeta. U SAD-u je bio plodan istraživač u laboratoriju *Brookhaven* u Uptonu da bi ondje sedamdesetih postao i redoviti profesor na *State University of New York*. Osamdesetih, pak, ostvaruje zapažene rezultate na *University of Arizona* u Tucsonu. No, nakon četvrt stoljeća Amerike vraća se Mediteranu (1988.), gdje nastavlja znanstveno djelovanje na Sveučilištu u Bariju. Součekovi izumi privukli su pažnju planetarne znanstvene javnosti od konferencije u Washingtonu 1965. na kojoj su sudjelovali, uz američke prvoligaše, znanstvenici iz Europe, Kine, Rusije i Japana.

Veze s domovinom i s matičnim sveučilištem Souček je njegovao brižno. Utemeljio je prvi sveučilišni kolegij o digitalnim računalima na Zagrebačkom sveučilištu 1960., gdje na Elektrotehničkom fakultetu od 1970. uvodi i novi smjer računalnih znanosti na dodiplomskoj i na postdiplomskoj razini.

Uz to, autor je i urednik serije knjiga o računalima nove generacije u izdanju ugledne izdavačke kuće Wiley iz New Yorka. Autorska ostavština Branka Součeka sadrži: Miniračunala (*Minicomputers*, 1972.), Mikroprocesori i mikroračunala (*Microprocessors and Microcomputers*, 1976.), Neuralna i masivno paralelna računala (*Neural and Massively Parallel Computers*, 1988.), Neuralna i istovremena računala u realnom vremenu (*Neural and Concurrent Real Time Computers*, 1989.), Dinamičko, genetsko i kaotično programiranje (*Dynamic, Genetic and Chaotic Programming*, 1992.), Mreže kvantne pameti (*Quantum Mind Networks*, 1997.). Součekova urednička ostavština u *Wiley Publishing Company* rezultirala je s 14 knjiga, koje su s engleskog prevođene na velike svjetske jezike, dosegnuvši vrtoglavu nakladu od 100.000 primjeraka. Zanimljivo, prvu ozbiljnu američku, ali i svjetsku, knjigu o mikroprocesorima i mikroračunalima Souček je objavio istodobno kada je Steve Jobs pokrenuo *Apple*. Za svoje znanstvene prinose primio je mnogobrojna priznanja među kojima izdvajamo dvostruku Nagradu za znanstveni rad *Nikola Tesla* i Državnu nagradu za znanost za životno djelo (2012.). Očito je da univerzalni um Branka Součeka simbolizira iskonsku snagu promjene kakva nam je i danas prijeko potrebna.

Hrvatska se bori da ne potone jer njezine elite guta snažni desetljetni val tranzicije, koji odnosi mlade i obrazovane ljude u inozemstvo čija bi stvaralačka snaga mogla donijeti promjene. Ne možemo promijeniti prilike, godišnja doba ni vjetar, kako je govorio američki poslovni psiholog Emanuel James Rohn, no možemo promijeniti sebe, preuzevši osobnu odgovornost za vlastiti probitak i svoju zemlju. Upravo to želi ostvariti projekt *SEETehnology* promoviran u Zagrebu 16. siječnja 2015. Riječ je o međunarodnom projekt koji je Europska unija pokrenula radi povezivanja svijeta rada i znanosti. Cilj toga velikog projekta jest povezati hrvatske znanstvenike i njihova postignuća s multinacionalnim kompanijama, a očekuje se da bi mogao zaustaviti sve veći odljev mozgova iz Hrvatske. Uz projekt *SEETehnology* u RH će zaživjeti informatička platforma koja će povezivati poduzetnike i znanstvenike te im omogućiti razmjenu prakse i potaknuti potražnju inozemnih tvrtki za hrvatskim dostignućima. *SEETehnology* omogućit će da se hrvatski znanstvenici angažiraju u najvećim europskim korporacijama, a da nužno ne napuštaju mjesto u kojemu žive. Naši ljudi će uz pomoć ovog projekta svoje inovacije jednostavno moći predstaviti najznačajnijim svjetskim kompanijama poput *Pfizera, Nokie*, *Applea*, *Nestlea*, *Shella* i sličnih, dok će s druge strane hrvatska poduzeća dobiti mogućnost pronalaska novih kreativnih rješenja za razvoj svoga poslovanja. Projekt za jugoistočnu Europu financira EU s 85 posto sredstava, a 15 posto investira Sveučilište u Zagrebu, kojemu se Souček uvijek rado vraćao. ■

ENG **Branko Souček, a leading figure in international and Croatian computer science passed away in the Italian city of Bari 12. XII. 2014. His life's work symbolises the primal force of change – the kind we urgently need today to stop the brain drain from Croatia. In 1958 in Zagreb he built the first million-channel associative computer.**

25. obljetnica Škole folklora u Crikvenici

Tijekom prijepodnevnih i poslijepodnevnih sati nastava se održavala i u hotelu "Kaštel" i u sportskoj dvorani crikveničke Srednje škole "Dr. Antun Barac" pa su tako u Crikvenici, suncem okupanoj i usnuloj u zimski san, odzvanjali posvuda plesni koraci, pjesme, tambure, raznovrsna stara glazbala

Tekst/foto: **Srebrenka Šeravić**

Tradicionalnu Matičinu Zimsku školu hrvatskoga folklora ove godine obilježile su dvije značajne činjenice: proslava jubileja, 25. obljetnice neprekinutog održavanja programa u Crikvenici, i iznimno velik broj polaznika, čak 28 plesača, svirača tambura i tradicijskih glazbala koji su unatoč nepovoljnoj ekonomskoj situaciji i u nas i u svijetu odlučili prihvatiti poziv i sudjelovati u programu. Sudionici su doputovali s raznih strana svijeta: iz SAD-a, Švicarske, Njemačke, Mađarske, Srbije (Vojvodine), Bosne i Hercegovine i Crne Gore, a iz Hrvatske doslovce iz svih njezinih krajeva, od Baranje do Dubrovačko-neretvanske županije.

HRVATSKO JADRANSKO PODRUČJE

Ove su se godine, slijedom četverogodišnjega nastavnog ciklusa Škole, ponovno podučavali plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala hrvatskoga jadranskog područja, od krčkih tanaca i plesova otoka Raba i Cresa na sjeveru, Paga i Silbe, Šibenskog primorja i otoka, Splita, Kaštela, srednjodalmatinskih otoka, Makarskog primorja pa sve do Dubrovačkog primorja i doline Neretve te otoka Hvara, Korčule, Mljeta i Lastova. Sastavni dio nastave svake Škole folklora su i plesovi Hrvata u susjednim zemljama pa su tako i ove zime predstavljeni plesovi Hrvata Boke kotorske i južne Hercegovine jer se po tipu plesa uklapaju u jadransko područje. Uz plesače, koji su kao i uvijek bili najbrojniji, bili su tu još i svirači tambura te kao posebna grupa svirači hrvatskih tradicijskih glazbala.

Voditelj Škole folklora prof. Andrija Ivančan okupio je uobičajeno izvrstan tim predavača, od kojih je svaki posebno veliki poznavatelj folklorne baštine određenog područja. U plesnoj nastavi tako su, uz voditelja Škole Andriju Ivančana, predavali dr. Goran Oreb, Tonči i Marica Tadin, Nenad Milin, Damir Kremenić, Zlatan Sindičić i Vidoslav Bagur, o narodnim nošnjama jadranskog područja govorio je Josip Forjan, a pjevanje je podučavao Bojan Pogrmilović. Voditelj Škole održao je i teorijska predavanja o narodnoj plesnoj kulturi u Hrvata i razvoju etnokoreologije u Hrvatskoj.

Tamburaški orkestar Škole folklora uvježbavali su maestro Siniša Leopold, šef dirigent Tamburaškoga orkestra

Generalna proba pred završni koncert

HRT-a i mladi glazbeni pedagog Tibor Bün, dok su svirači gajdi, lijerice, sopila, roženica, dipli, miha i tambure samice učili od iskusnoga Vjekoslava Martinića. Tijekom prijepodnevnih i poslijepodnevnih sati nastava se održavala i u hotelu "Kaštel" i u sportskoj dvorani crikveničke Srednje škole "Dr. Antun Barac" pa su tako u Crikvenici, suncem okupanoj i usnuloj u zimski san, odzvanjali posvuda plesni koraci, pjesme, tambure, raznovrsna stara glazbala. U pauzama nastave, često prije i poslije objeda, ponekad i nakon večere, polaznici su već od samoga početka započeli uvježbavati točke za završni koncert pod budnim okom svojih nastavnika. I nakon svih tih dnevnih aktivnosti još su uvijek pronalazili dovoljno snage i volje za redovita večernja druženja i raznovrsne dodatne programe kojima su obogaćivali svoj boravak u Školi folklora.

Profesor Vido Bagur omogućio je projekciju dokumentarnoga filma HRT-a "Lijeričari i zdravičari" u kojemu su prikazani iznimno važni detaljni nematerijalne kulturne baštine vezane uz hrvatsko jadransko područje. Prikazao je i vlastite videosnimke kojima je kao folklorist istraživač zabilježio na terenu plesove i običaje pojedinih krajeva. Profesor Nenad Milin, etnokoreolog i istraživač pučke tradicije svojih rodnih Jezera s otoka Murtera, predstavio je monografiju vezanu uz 35. obljetnicu postojanja KUD-a "Koledišće". Osim spomenutih "ozbiljnijih" sadržaja, polaznici su imali priliku uživati i sudjelovati u kolendi na blagdan Sveta tri kralja, tradicionalnom sijelu Škole folklora, u dalmatinskoj večeri, maškarama…. Svake večeri događalo se nešto novo i nezaboravno, ponekad i do sitnih jutarnjih sati.

SVEČANI ZAVRŠNI KONCERT

A vrhunac Škole dogodio se u ponedjeljak 12. siječnja na večer kada je u Gradskoj sportskoj dvorani u Crikvenici započeo svečani završni koncert Zimske škole folklora. Premda je ovaj program bio uvježban tijekom nepunih desetak dana i to u trenucima predaha od nastave, i premda je plesni ansambl i tamburaški orkestar bio sastavljen od mladih umjetnika pristiglih sa svih strana svijeta, plesača i svirača koji do tada nikada zajedno nisu nastupali, rezultat je bio veličanstven, a publika oduševljena. Sve je plesno, stilski i glazbeno bilo izvedeno savršeno, s puno srca i radosti, kako to samo zaljubljenici u hrvatski folklor mogu učiniti. Bravo za naše folkloraše i svirače!

Završni koncert – plesovi Jezera s otoka Murtera

I zato ovdje treba ponoviti riječi voditelja Škole folklora Andrije Ivančana izrečene na kraju njihove svečanosti: "Zahvalimo pljeskom, poštovani gledatelji, ovim mladih izvođačima, zaljubljenicima u hrvatski folklor. Jer gledajući njih, njihovu želju za poznavanjem i čuvanjem hrvatske tradicijske baštine, njihovu istinsku ljubav, znamo da je budućnost hrvatskoga folklora ovdje u domovini i u svijetu osigurana." ■

Zajednička točka svirača tradicijskih glazbala

ENG The traditional CHF Winter School of Croatian Folklore celebrated the 25th consecutive time the event has been staged in the seaside town of Crikvenica and, for this type of event, a large number of participants – twenty-eight.

STO DANA BRANITELJSKOGA PROSVJEDA

ZAGREB - Hrvatski ratni vojni invalidi Domovinskoga rata i branitelji obilježili su 27. siječnja 100 dana prosvjeda ispred Ministarstva branitelja kojim žele smjenu resornog ministra Predraga Matića te raspravu o Ustavnom zakonu o pravima hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji naglasivši da će ostati i tisuću dana ako je potrebno te da rade na svom nacrtu Ustavnoga zakona u pravima branitelja.

Đuro Glogoški, predsjednik Udruge 100-postotnih hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskoga rata, rekao je na konferenciji za novinare da ni nakon 100 dana prosvjeda rješenja nema i da jedino što može primijetiti jest ignoriranje svih njihovih zahtjeva. Upozorio je na probleme s kojima su se branitelji susretali u Savskoj 66 te na loš odnos prema hrvatskim braniteljima i prema Domovinskome ratu. Uz niz kritika hrvatskoj vlasti i predsjedniku Vlade Zoranu Milanoviću, Glogoški je ustvrdio da ih vlast ignorira, ali ne samo njih branitelje.

Kritizirao je Milanovića i zato što još nije smijenio ministra branitelja Matića, već ga proglasio jednim od svojih najboljih ministara. - Unatoč svim napadima na branitelje i na nas, svjedoci smo da nam iz dana u dan raste potpora i da smo tu zbog hrvatske domovine - dodao je. Na novinarski upit kome će dostaviti svoj nacrt Ustavnoga zakona o pravima hrvatskih branitelja, Glogoški je rekao da će se on uputiti saborskome Odboru za ratne veterane te da neće biti napisan na brzinu.

I ostali vođe prosvjeda Ante Deur, predsjednik Zbora gardijskih brigada, Neda Balog, predsjednica Udruge udovica Domovinskoga rata te predsjednik Udruge specijalne policije Josip Klemm, kritizirali su predsjednika Vlade Zorana Milanovića zbog, kako tvrde, ignoriranja branitelja, kao i zbog toga što Vlada obmanjuje i laže hrvatsku javnost. (*Hina*)

SKUP 'HRVATSKI KAO DRUGI I STRANI JEZIK'

ZAGREB - Peti međunarodni znanstveni skup "Hrvatski kao drugi i strani jezik" (V. HIDIS) održao se od 18. do 20. prosinca 2014. na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u organizaciji Odjela za kulturu hrvatskoga jezika i Odjela za hrvatski kao ini jezik Hrvatskoga filološkog društva te u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika, koja je partner ovoga skupa od prvoga dana.

HIDIS se bavi poučavanjem i proučavanjem hrvatskoga onih koji ga uče kao neizvorni govornici te na jednome mjestu okuplja najrazličitije stručnjake koji se bave tim interdisciplinarnim područjem: teoretičare učenja i usvajanja jezika, lektore i nastavnike hrvatskoga kao stranoga i drugoga na hrvatskim i inozemnim obrazovnim ustanovama.

Prilikom svečanog otvorenja na Filozofskome fakultetu u Zagrebu sudionike su pozdravili: prof. dr. sc. Vlatko Previšić, dekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu; mr. sc. Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika; doc. dr. sc. Anita Skelin, predsjednica Hrvatskoga filološkog društva, Milan Bošnjak, načelnik Sektora za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH te prof. dr. sc. Zrinka Jelaska, zamjenica predsjednice Organizacijskog odbora 5. HIDIS-a.

Na ovogodišnji HIDIS odazvalo se sedamdesetak sudionika iz osam zemalja (SAD-a, Njemačke, Austrije, Švedske, Australije, Nizozemske, Makedonije i Hrvatske), a od toga četrdesetak izlagača koji su u tri dana izlagali na sljedeće teme: struktura hrvatskoga jezika; rječnik i gramatika; hrvatski kao drugi, nasljedni i strani jezik; poredbeni opis hrvatskoga i drugih jezika; ovladavanje inojezičnim hrvatskim; poučavanje hrvatskoga i priručnici; ovladavanje hrvatskim i nove tehnologije; procjenjivanje, provjeravanje, vrjednovanje ovladanosti hrvatskim; psiholingvistička i neurolingvistička istraživanja hrvatskoga kao J2 te pojedinačne razlike učenika i strategije učenja. (*Lada Kanajet Šimić*)

Priznanje iskrenosti, otvorenosti i prijateljstva

U obrazloženju odluke Tibor Jugović je naglasio da je veleposlanik Bakota nagradu dobio za istaknute zasluge na diplomatskom, kulturnom i društvenom području gradišćanskih Hrvata u Beču i Gradišću

Tibor Jugović uručuje nagradu veleposlaniku Bakoti

Veleposlanik Bakota s nagradom Metron

Brojni gosti i uzvanici nazočili su dodjeli nagrade u Hrvatskom centru

Tekst: **Snježana Herek (Večernji list); kroativ.at**
Foto: **Hrvatske novine**

Hrvatski centar u Beču dodijelio je Kulturnu nagradu "Metron" za 2014. godinu hrvatskom veleposlaniku u Austriji Gordanu Bakoti. Trofej "Metron" je blok kristalnog stakla u kojemu je sa strane ugraviran logo nagrade koja se dodjeljuje od 2008. godine. Ovu gradišćanskohrvatsku nagradu Bakoti je uručio predsjednik Hrvatskoga centra (HC) Tibor Jugović.

U obrazloženju odluke Jugović je naglasio da je veleposlanik Bakota nagradu dobio za "istaknute zasluge na diplomatskom, kulturnom i društvenom području gradišćanskih Hrvata u Beču i Gradišću". Ali isto tako nagrađen je i za "aktivno povezivanje Republike Hr-

Veleposlanik Jugović je prvi hrvatski diplomat kojem je uručena nagrada Metron

vatske i Republike Austrije s posebnim osvrtom na hrvatsku zajednicu u Beču".

ČOVJEK EUROPSKOG ŠTIHA

- Veleposlanik Bakota veliki je profesionalac, čovjek i prijatelj. Njegovim dolaskom dobili smo čovjeka europskog štiha kojeg zanima problematika gradišćanskih Hrvata i stoga je nagrada otišla u prave ruke - rekao je držeći slavljenički govor predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću Stanko Horvat. Dodao je kako je hrvatski veleposlanik napravio dubinsku analizu stanja, osobno upoznao i obišao mnogobrojna društva gradišćanskih Hrvata diljem Gradišća, upoznao ljude koji tamo žive i njihove potrebe i želje.

- Jedna od njih bila je da se predstavnici gradišćanskohrvatskih društava i organizacija aktivno uključe i u tekuće bilateralne razgovore između Hrvatske i Austrije, između gradova Beča i Zagreba te pokrajine Gradišće i hrvatskih županija pri posjetima hrvatskih političara, što je zaslugom veleposlanika Bakote i ostvareno - rekao je Horvat. Istaknuo je kako su posjeti hrvatskoga predsjednika Ive Josipovića te zagrebačkoga gradonačelnika Milana Bandića Gradišću te ministrice vanjskih i europskih poslova Vesne Pusić Hrvatskome centru u Beču, kao i susret gradišćanskih Hrvata s premijerom Zoranom Milanovićem u Zagrebu bili od velikoga moralnog značaja za hrvatsku manjinsku zajednicu u Austriji, kojoj su se ulaskom Hrvatske u EU otvorile nove mogućnosti.

Prema Horvatovim riječima Bakota

Dio intervjua koji je veleposlanik Bakota dao portalu *kroativ.at*

Mnogobrojni su pokušaji da se hrvatski jezik u Austriji utopi u tzv. BKS (*Bosnisch, Kroatisch, Serbisch*). Kakav je status hrvatskoga jezika u Austriji i je li on riješen na zadovoljavajući način?

- Pitanje je na mjestu i to je i pitanje kojim se Veleposlanstvo Republike Hrvatske intenzivno bavi. Nisam osobno kao veleposlanik, kao i većina Hrvata koji ovdje žive, u potpunosti zadovoljan statusom hrvatskoga jezika u Austriji i pitanjem hrvatske dopunske nastave. Te dvije teme su odvojene, ali su također i vrlo blisko povezane. Ne ulazeći sada u rasprave koji su uzroci nastajanja BKS-a kao jednog modela koji ni u svim austrijskim pokrajinama nije tretiran na jednak način, mi smo o tom pitanju zajedno s nekim hrvatskim organizacijama i udrugama te s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i sporta pokrenuli neke akcije koje želim i ovdje spomenuti. Udruga Hrvatski svjetski kongres je uza značajnu potporu Ministarstva i Veleposlanstva pokrenula inicijativu "Hrvatski je naš izbor" s namjerom da se motiviraju Hrvati koji žive u Austriji da malo razmisle o tome na koji način i kakav jezik uče njihova djeca u austrijskim školama u dopunskoj nastavi. Riječ o hvalevrijednom projektu i pokušaju da se u Hrvata podigne svijest o tome da je hrvatski jezik 24. jezik Europske unije, da je hrvatski priznat kao službeni jezik u Austriji i da je potrebno da djeca Hrvata koji žive u Austriji uče hrvatski književni jezik i kulturu te da dobiju kvalitetne informacije o svojoj domovini. Do nas dolaze informacije kako su česte situacije da jezik koji se uči u školama nije hrvatski jezik, već jedan hibrid od nekoliko drugih jezika. A ima i pritužbi o načinu kako se uči o hrvatskoj povijesti, hrvatskoj tradiciji i kulturi.

Tko je nadležan za organizaciju Hrvatske dopunske nastave u Austriji?

- Organiziranje nastave u potpunosti je u ingerenciji Republike Austrije i mi se ne želimo izravno miješati u unutrašnje stvari Republike Austrije, ali skrećemo pozornost da nastava hrvatskoga jezika treba biti kvalitetnija i želimo pomoći da ta nastava bude bolja. U pregovorima s Austrijom izborili smo se za jednu pravnu formulaciju kojom je Austrija prihvatila činjenicu o postojanju hrvatskoga jezika. Tamo gdje postoji dovoljan broj zainteresirane djece, odnosno dovoljan broj zainteresiranih roditelja da njihova djeca pohađaju hrvatski jezik i hrvatsku nastavu, i gdje za to postoje tehnički uvjeti, što znači nastavnik koji može predavati hrvatski jezik, Austrija se obvezuje da će u toj školi organizirati takvu nastavu. Zato smo i organizirali sastanak s hrvatskim učiteljima jer smo došli u fazu kada je bitno da pokušamo na terenu, na temelju ove pravne odredbe, napraviti dodatne popise koliko djece ima koja bi rado slušala nastavu na hrvatskome jeziku i po hrvatskome programu koji je komplementaran hrvatskome nastavnom programu, a ne na BKS-u. Mi u Veleposlanstvu podupiremo stvaranje jednoga šireg konsenzusa oko ovog pitanja. Tu su nam bitne hrvatske katoličke misije jer bez njih se ne može ni zamisliti život Hrvata u Austriji. Mene veseli da hrvatske katoličke misije podupiru ovaj projekt. Ako se sada stvori bolja i kvalitetnija koordinacija između hrvatskih udruga i Hrvatske katoličke misije, siguran sam da ćemo zajedno s našim prijateljima Austrijancima naći prihvatljivo rješenje. Austrija je naša prijateljska država i mi želimo kao dvije prijateljske zemlje otvoreno o tome razgovarati jer bi status hrvatskoga jezika i status hrvatske dopunske nastave u Austriji trebao biti bolji. Želim spomenuti jednu inicijativu koja još nije pred realizacijom, ali o tome razmišljamo. A to je da se u Beču osnuje hrvatsko-austrijska odnosno hrvatsko-njemačka škola koja bi bila i osnovna i srednja škola. To je hvalevrijedan projekt koji su inicirali gradišćanski Hrvati i taj bi

projekt produbio i suradnju gradišćanskih Hrvata i hrvatskih iseljenika koji ovdje žive. Mislim da je to dobra inicijativa i projekt. To je projekt koji ima i državnu potporu i moramo vidjeti na koji način će se realizirati. Isto tako, bilo bi vrlo učinkovito kada bismo u budućnosti osnovali i studiji kroatistike u Austriji koji bi se pitanjem kroatistike bavio na novi, sveobuhvatan i moderan način. Siguran sam da bi za taj studij vladao veliki interes.

U Austriji djeluju mnogobrojne hrvatske kulturne, sportske i ostale udruge i organizacije. Kako ocjenjujete rad tih udruga?

- Na sceni imamo vrlo raznovrsnu ponudu različitih hrvatskih organizacija i udruga. Osim u Beču, imamo vrlo dobru i aktivnu zajednicu u Linzu, Grazu, Innsbrucku, Salzburgu i oni su radom fokusirani na svoja područja. Značajan rad hrvatskih udruga fokusiran je na sport i folklor odnosno zaštitu kulturne baštine. Mislim da je to bitno i da uopće ne treba zanemarivati ta dva čimbenika. Pitanje zaštite hrvatske tradicije i kulture nama u domovini je važno i podupiremo čitav niz udruga i zavičajnih klubova da nastave dalje animirati mlade te da tom vezom s folklorom i tradicijom budu povezani i sa svojom domovinom u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Veseli me kada dođem na neke zavičajne fešte koje okupljaju više od tisuću ljudi ili na neke sportske događaje i kada vidim dobru organizaciju. Lijepo je vidjeti na finalu nogometnoga kupa u Beču okupljeno više tisuća ljudi jer i to je znak svehrvatskog jedinstva. Nisam zadovoljan kada vidim incidente na tim utakmicama i mislim da je tu velika odgovornost na organizatorima da spriječe te incidente. Želim posebno naglasiti kako nije lijepo i nije dobro da se na utakmicama hrvatskih nogometnih kupova događaju incidenti, čak i napadi na suce. Pozivam ovom prilikom sve nogometne klubove da iskorijene takva ponašanja među svojim članovima. Ali, u konačnici, sport ima veliku ulogu i mi ga u Veleposlanstvu podupiremo.

Predsjednik Hrvatskoga centra Tibor Jugović

se snažno zalagao za uvođenje dvojezične nastave na njemačkome i hrvatskome jeziku u austrijske škole, prepoznavši značaj dvojezičnog školstva za opstanak gradišćanskih Hrvata u višejezičnome austrijskom prostoru. - Veleposlanik Bakota nikada nije gurao svoju funkciju u prvi plan, nego je prema nama imao topli ljudski pristup, što mu je donijelo puno prijatelja i poštovatelja među gradišćanskim Hrvatima - zaključio je Horvat čestitajući hrvatskome veleposlaniku na nagradi.

- Počašćen sam da sam prvi diplomat koji je dobio ovu nagradu - rekao je Bakota, zahvalivši gradišćanskim Hrvatima na četiri godine plodonosne zajedničke suradnje. - S nagradom nisam računao, no jako joj se veselim i na nju sam ponosan ili kako vi kažete gizdav. Ona je za mene veliki znak priznanja, priznanje iskrenosti, otvorenosti i prijateljstva - istaknuo je dodavši kako iskrenost mora biti postulat svakog diplomata kada je riječ o hrvatskoj nacionalnoj manjini.

'NAPRAVILI SMO PUNO TOGA'

- Hrvatska i Austrija imaju strateški odnos, odnos prijateljstva, ali nama je u fokusu uvijek naša nacionalna manjina - istaknuo je te napomenuo kako poglavlje s gradišćanskim Hrvatima u njegovoj životnoj knjizi nikada neće biti zaboravljeno. - Jako sam ponosan jer napravili smo puno toga - zaključio je Bakota ustvrdivši kako je Kulturna nagrada Metron priznanje Hrvatskoga centra ne samo njemu osobno, nego i Veleposlanstvu RH u Austriji i svim njegovim suradnicama i suradnicima.

Glazbenu svečanost u prepunoj dvorani Hrvatskoga centra uveličao je *Trio FTM*. Na svečanosti su bili nazočni, uz ostale, ministrica savjetnica za kulturu u Veleposlanstvu RH u Beču Zdenka Weber, hrvatski konzul u Austriji, ministar savjetnik Branimir Lončar, ministar savjetnik za politička pitanja Silvio Kus i ministrica savjetnica iz Stalne misije RH pri UN-u, OESS-u i drugim međunarodnim organizacijama u Beču Mirta Mandić te ostali austrijski i hrvatski uglednici. Među njima bio je i Manfred Matzka iz austrijskoga Saveznog kancelarstva. S hrvatske strane svečanosti je bio nazočan i predsjednik Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović. ■

Nagrada - trofej Metron se dodjeljuje od 2008.

ENG The Croatian Centre in Vienna has presented its 2014 Metron Award to Croatian Ambassador in Austria Gordan Bakota. This Gradišće Croatian prize was presented to Bakota by the president of the Croatian Centre Tibor Jugović.

U NJEMAČKOJ VELIKI PORAST HRVATSKIH USELJENIKA

BERLIN - Njemačka bilježi najveću stopu useljavanja u posljednje 22 godine, a useljavanje hrvatskih državljana u Njemačku gotovo se udvostručilo nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, proizlazi iz godišnjega Migracijskog izvješća njemačke vlade predstavljenog 21. siječnja u Berlinu. "Broj useljenih hrvatskih državljana se 2013. s 25.200, u usporedbi s 2012. kada se iz Hrvatske u Njemačku uselilo 12.944 osobe, povećao za 94,7 posto", proizlazi iz redovitoga godišnjega Migracijskog izvješća predstavljenog u Berlinu koje se temelji na statističkim podacima za 2013. Podaci o kvalifikaciji useljenih građana Hrvatske nisu objavljeni, ali je primijećen iznadprosječno visok postotak useljenika muškog spola, njih 72,4 posto.

Za državljane RH do 30. lipnja ove godine još uvijek vrijede ograničenja prilikom useljavanja. Za stupanje u radni odnos u Njemačkoj vlasnicima hrvatskih putovnica još uvijek je u pravilu potrebna radna dozvola. Međutim, to ograničenje sadrži mnoge iznimke. Tako osobe s akademskim obrazovanjem, sezonski radnici za zaposlenje do šest mjeseci te pripravnici mogu stupiti u radni odnos bez radne dozvole, s time da akademski obrazovani moraju raditi na radnome mjestu koje odgovara njihovu obrazovanju. Isto tako, hrvatski stručni radnici u zanimanjima koja su trenutno tražena mogu dobiti radnu dozvolu bez prethodne provjere stoji li na raspolaganju za određeno radno mjesto neki njemački državljanin ili državljanin neke od zemalja članica EU-a. Njemačka zasad nije odlučila hoće li ove mjere za građane Hrvatske produljiti. Te mjere mogu se produljiti ukupno do sedam godina.

U Njemačkoj se posljednjih mjeseci vodi intenzivna rasprava o useljavanju, pri čemu su sve češći zahtjevi da Njemačka donošenjem zakona o useljavanju regulira dolazak stranaca po uzoru na tipične useljeničke zemlje poput Australije ili Kanade. *(Hina)*

SLUČAJ PERKOVIĆ: SVJEDOČIO BOŽE VUKUŠIĆ

NJEMAČKA - Bože Vukušić svjedočio je sredinom siječnja u procesu protiv pripadnika jugoslavenskih i hrvatskih tajnih službi Zdravka Mustača i Josipa Perkovića o spoznajama o umiješanosti optuženih u ubojstvo Stjepana Đurekovića.

Vukušić je, kako je objasnio sudskom vijeću na čelu sa sucem Manfredom Dausterom, spoznaje o slučaju Đureković, osim iz dokumenata, uz ostalo stekao i iz razgovora s bivšim djelatnicima jugoslavenske Službe državne sigurnosti (SDS) Dragoljubom Krnićem, Ivanom Ćurkom, Ilijom Stanićem koji su, prema vlastitim navodima, surađivali s Josipom Perkovićem.

Na pitanje suca Daustera kako je u svojim istraživanjima došao do Zdravka Mustača, Vukušić je rekao da ga je na to naveo razgovor s agentom SDS-a Ilijom Stanićem. "U razgovorima o ubojstvu emigranta Rukavine u Muenchenu 1968. Stanić je rekao: 'Zašto ne pitate Mustača?' To je, kako je rekao Stanić, bilo prvo ubojstvo u koje je Mustač bio umiješan. I tako sam došao do spoznaja da je i Mustač umiješan u Udbina ubojstva", rekao je Vukušić.

Uvidom u dokumente i iz razgovora sa svjedocima Vukušić je došao do zaključka na koji način su Perković i Mustač bili umiješani u ubojstvo Stjepana Đurekovića. "Perkovićeva uloga bila je iskoristiti doušnike i pripremati ubojstva. Mustač je bio njegov šef. Bez njegove dozvole ništa se nije moglo dogoditi", rekao je Vukušić.

Na pitanje suca Daustera o saznanjima o izvršiteljima ubojstva, Vukušić je rekao da tu informaciju ima od bivšeg djelatnika SDS-a Ivana Lasića kojeg je ispitivao početkom devedesetih godina. "O ubojicama Đurekovića saznao sam od Lasića koji mi je rekao da su bile tri osobe", rekao je Vukušić. Nakon toga sudac Dauster od svjedoka je htio čuti kada je i od koga saznao za Vinka Sindičića, također bivšeg djelatnika SDS-a i jednog od krunskih svjedoka u procesu u kojem je 2008. Krunoslav Prates osuđen zbog sudioništva u ubojstvu Stjepana Đurekovića. "Prvi put sam o Vinku Sindičiću saznao od Blagoja Zelića iz SDS-a Split, kojeg je on spomenuo kao nekoga tko je, kao i Luka Sekula, bio nazočan ubojstvu Brune Bušića u Parizu", rekao je Vukušić. (*Hina*)

Na Bakalarijadi Hrvati iz Molisea, Gradišća, Beograda...

Posebnu grupu na Bakalarijadi predstavljali su polaznici *Croaticuma*, tečaja hrvatskoga jezika, koji na Filozofskome fakultetu u Splitu pohađa pedesetak mladih iz cijeloga svijeta

Tekst: **Uredništvo**

U organizaciji ekološkog društva Rašeljka iz Ljubitovice kraj Trogira, gdje uzgajaju češnjak na tradicijski način, održana je Bakalarijada u hotelu Medena, u povodu blagdana svetog Nikole 6. prosinca. Već drugu godinu zaredom ing. Ivan Marjanica, predsjednik udruge, pozvao je i splitski ured HMI-ja da se pridruži manifestaciji pa je na taj način poprimila međunarodni karakter. Bakalarijada nije samo natjecanje u kuhanju bakalara, već i mali sajam na kojem svi zainteresirani mogu predstaviti svoje proizvode. Tako su se na sajmu predstavili Hrvati iz Molisea i vinar Mate Klikić iz austrijskoga Gradišća. Iz Beograda, u ime Zajednice Hrvata Beograda "Tin Ujević", došao je predsjednik Stipe Ercegović, redatelj čiji je film "Hrvati u Srijemu" bio prikazan sudionicima i njihovim gostima. Predstavljeno je i Hrvatsko-australsko društvo i prijatelji, čija je predsjednica Tania Blažević dijelila promotivne materijale o Australiji.

Posebnu grupu na Bakalarijadi predstavljali su polaznici Croaticuma, tečaja hrvatskoga jezika, koji na Filozofskome fakultetu u Splitu pohađa pedesetak mladih iz cijelog svijeta. Oni su došli u pratnji profesorica Helene Burić, Josipe Korljan, Matee Rajković i Magdalene Nigoević te profesora Josipa Lasića. Priredili su specijalitete svojih zemalja i dobili grupno priznanje.

U kuhanju bakalara okušali su se amateri i kuhari profesionalci. Manifestacija je završila dodjelom nagrada i priznanja te koncertom Nene Belana.

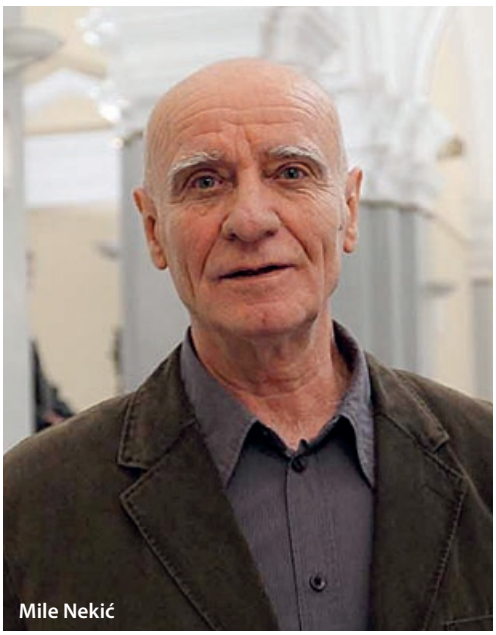
Nedjelja 7. prosinca bila je druga nedjelja adventa. Splitska nutricionistkinja Olja Martinić osmislila je manifestaciju Gastro advent na kojoj se svake nedjelje priređuje hrana i pali jedna svijeća kao simbol mira. Tema ovogodišnjih adventskih svečanosti je smokva jer se želi poštovati tradicija i vratiti starim namirnicama. Drugu svijeću su, uz pomoć gradonačelnika Ive Baldasara, zapalili novinari u restoranu Brasserie on 7, koji je u vlasništvu dviju povratnica iz Australije Marije Mustapić i Korane Bučić. Za ovu priliku iz Zagreba su došle Susan Cox, veleposlanica Australije i Dijana Grahovac, konzulica. Bili su nazočni predstavnici grada i Turističke zajednice te Hrvati povratnici i članovi Hrvatsko-australskog društva i prijatelja. Iduće godine uključit ćemo u adventske svečanosti i povratnike iz drugih država svijeta te Splićanima približiti običaje njihovih drugih domovina. ■

ENG The Bakalarijada (Codfishiad) culinary event was staged in Trogir with the participation of Croatians from Molise (Italy), Gradišće (Austria), Belgrade (Serbia) and the Croatian-Australian Society.

Prvotni oblik koji stoji u pozadini svega

Slikar Mile Nekića izložio je trideset slika u tehnici akril, formata 60X60 cm, nastalih tijekom prošle godine, a zajednička im je tema Slavonija. Izložbu su organizirali Muzej Mimara i Hrvatska matica iseljenika

Mile Nekić

Tekst: **Diana Šimurina-Šoufek**

U zagrebačkom Muzeju Mimara potkraj prošle godine u organizaciji Muzeja i Hrvatske matice iseljenika, otvorena je izložba osječkoga slikara Mile Nekića "Izgubljeni u vremenu". Ciklus, koji se sastoji od trideset slika u tehnici akril, formata 60X60 cm, nastao je tijekom prošle godine, a zajednička im je tema Slavonija. Zbog toga je tu bunar, đeram, kotlić, čikl, napuštena kuća, balirano sijeno, crkva na brdu, vodenica….

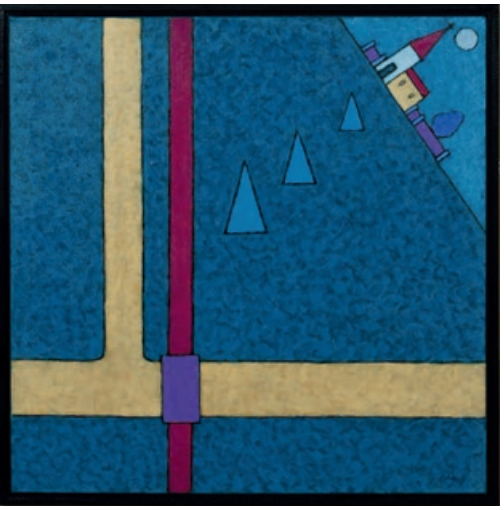
Istoimena izložba ove je godine u veljači već predstavljena u Galeriji likovnih umjetnosti "Slavko Kopač" u Vinkovcima, a prošle u Gradskoj galeriji Waldinger u Osijeku. Slikar po drugi put, nakon devet godina, ponovno izlaže svoje radove u Mimari. Nekić je dosada imao dvije samostalne izložbe u Australiji, 1988. i 1989. u Sydneyju, i dvadeset u domovini. Također, sudjelovao je na trinaest skupnih izložaba u Zagrebu, Osijeku i Vinkovcima u razdoblju od 1994. do 2011. godine.

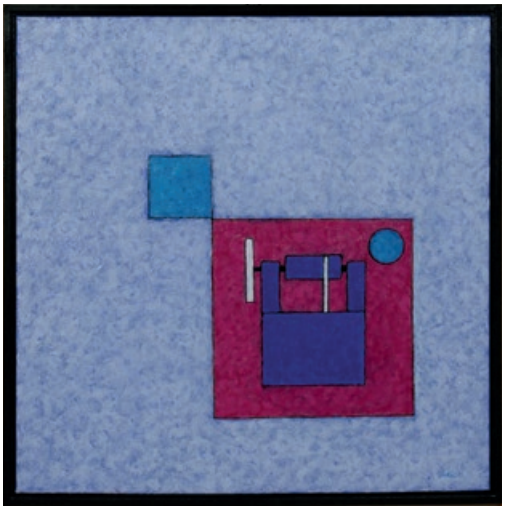
TEMELJNO I BEZVREMENSKO

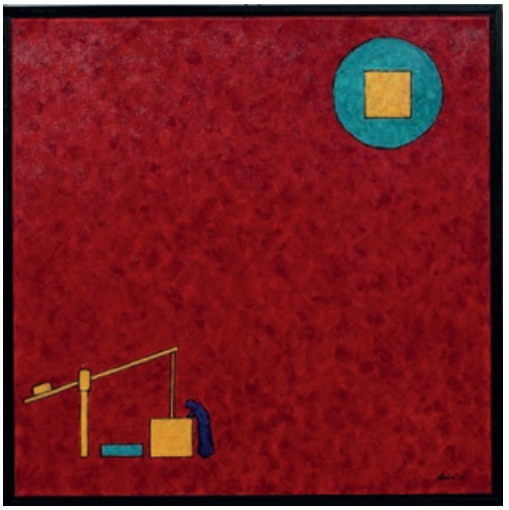
Okupljenim ljubiteljima umjetnosti i uzvanicima su se na otvaranju prigodnim govorima obratiti ravnatelj Muzeja Tugomir Lukšić i ravnatelj HMI-ja Marin Knezović. - Odnos prema nasljeđu, veze s tradicijom bitno su obilježje svakog umjetničkog, pa tako i likovnog izražavanja. Na žalost previše često se naslijeđe ne reinterpretira, tumači u novim okolnostima, nego se tradicijski oblici samo hladno i precizno preslikavaju. Takvu grešku ne čini Mile Nekić. Autor polazi od naslijeđa sredine u kojoj je odrastao, no tradicionalnim oblicima Nekić traži ono temeljno, bezvremensko, prvotni oblik koji stoji u pozadini svega. Ti oblici iz kojih sve nastaje krug, trokut, pravokutnik podsjećaju na prometne znakove. U slikama autora oni određuju put od tradicije prema suvremenosti, no ne trebaju znakovi samo uličnim raskrižjima i umjetnosti. Malo je ljudskih života koji nekoj zajednici, nekom narodu mogu poslužiti kao znak, kao putokaz. U taj uski krug nedvojbeno ulazi svojim životnim putem Mile Nekić, kazao je okupljenima ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović.

O umjetnikovu djelu i izloženim radovima govorio je povjesničar umjetnosti Igor Loinjak. Samozatajni autor, povratnik iz Australije, slikar Mile Nekić zahvalio je prisutnima na dolasku, a izložbu svoga prijatelja i suborca otvorio je ministar branitelja Predrag Matić. Glazbeni uvod izložbi dao je, uz klavir-

Govornici na otvorenju izložbe

Postav izložbe u Muzeju Mimara

sku pratnju, Damir Fatović, operni prvak HNK Osijek.

- Karakteristika je Nekićeva oka sklonost redukciji i minimalizaciji likovnih elemenata. No, spomenuta minimalizacija vizualnoga proizlazi iz punine psihičkoga doživljaja. … Prizori su često lišeni ljudskih figura, a i kada je ljudski lik prisutan, nalikuje silueti, utvari koja postoji iz kompozicijskih razloga. Nekićeva Slavonija ne poznaje geometrijsku perspektivu, prikaz stvarnoga svijeta posve je nevažan. Stroga plošna razrada likovnih elemenata priziva u sjećanje dječje crteže. No, ova plošnost tek je još jedan način da se reducira vizualno u korist misaonoga, kazao je, među inim, Loinjak.

ŽIVOT U AUSTRALIJI

Mile Nekić rođen je 1947. godine u Tompojevcima kod Vukovara. Napustio je Hrvatsku 1969. godine i otišao u Australiju gdje se uključio u političku borbu Hrvata za samostalnu državu. Godine 1979. je uhićen i osuđen na 15 godina strogog zatvora za terorističku aktivnost. Tijekom trajanja zatvorske kazne završio je umjetničku akademiju *East Sydney Tehnical Collegea*. Godine 1988. pušten je na slobodu, a 1991. se vratio u domovinu i pristupio redovima ZNG-a Osijek. Član je Udruge dragovoljaca Domovinskog rata, Hrvatskog društva političkih zatvorenika te dobitnik Spomenice Domovinskog rata 1990. -1992., Spomenice Domovinske zahvalnosti, Medalje Bljesak, Reda hrvatskog pletera, Reda hrvatskog trolista i Reda Stjepana Radića. Član je Hrvatskog društva likovnih umjetnika Osijek. ■

ENG **Osijek-based painter Mile Nekić's Lost In Time exhibition opened at Zagreb's Mimara Museum. The exhibition is organised by the Croatian Heritage Foundation. The series comprises thirty paintings in the acrylic technique, created last year and sharing the common theme of the Slavonia region.**

Publika i uzvanici prigodom svečanog otvorenja izložbe

DRŽAVNA PRIZNANJA HRVATSKOJ ZAJEDNICI U PERUU

PERU - Na svečanoj sjednici u dvorani Kongresa države Perua, predsjednica Kongresa dodijelila je priznanja u obliku počasnih diploma hrvatskoj zajednici u Peruu.
Priznanje za "izvanredni doprinos u korist peruanskoga naroda" dobili su ugledni članovi hrvatske zajednice: Cecilija Bakula, Luka Baraka, Marko Burin, Drago Kisić, Tonka Kuljevan, Franjo Kurtovic, Milan i Ivan Orlic, Ljubica Sekula, Tonči Svarcic, Jose Zlatar, posmrtno Luko Miloslavić i prelat mons. Drago Balvanović.
Zahvalivši za dodijeljena priznanja cijeloj hrvatskoj zajednici, mons. Balvanović je istaknuo: "Zahvaljujemo državi Perua za pomoć koju je pokazivala u vrijeme Domovinskoga rata priznanjem Hrvatske; zahvaljujemo Crkvi Perua koja je godinama pomagala našim iseljenicima. Na poseban način zahvaljujemo peruanskim majkama koje su sklopivši brakove s našim ljudima odgojile uzornu, radišnu i poštenu djecu, danas ugledne ljude u peruanskom društvu. Ne osjećamo se ovdje strancima, nego članovima ove velike i bogate zemlje."
U peruanskom kongresu prvi put se čula hrvatska riječ zahvalnosti uz poklik: "Neka živi Peru, neka živi Hrvatska!"

HRVATSKI ISELJENIČKI ZBORNIK 2015.

ZAGREB - Novi svezak Hrvatskoga iseljeničkog zbornika (HIZ) ima 404 stranice s 32 samostalna autorska priloga. Urednica HIZ-a je Vesna Kukavica. Građa je razvrstana u osam tematskih cjelina koje povezuju 30 zemalja svijeta. Matičin ljetopis u ovome godištu u žarište svoga interesa uvodi hrvatsko iseljeništvo iz Buenos Airesa i Rosarija, donoseći zanimljiva migrantska iskustava u oba smjera, koja su opisale M. Rajković Iveta sa zagrebačkoga Filozofskog fakulteta i etnologinja naših korijena iz Argentine P. Gadže. Zapažanja autorica o migrantskim praksama iz te najopsežnije zborničke studije čitatelje će uvjeriti koliko su za suvremenu hrvatsku naciju s višestoljetnom iseljeničkom tradicijom važna pitanja očuvanja nasljednoga jezika i dostupnosti književnosti među Y generacijom. Tim jezikoslovnim i kulturološkim pitanjima bave se Matičini vrsni suradnici - od Sydneya do Chicaga, kao i domovinskih središta - među kojima izdvajamo: L. Budaka, L. Cvikić, D. Derka, M. Gabelicu, V. Grubišića, L. Kanajet Šimić, Ž. Lovrenčić, H. Sablić Tomić, T. Turza Bogdan i S. Vulić.
Tematske cjeline *Znaci vremena, Kroatistički obzori, Mostovi, Povjesnica, Baština, Duhovnost, Znanost* te *Nove knjige* sadrže uobičajeno vrlo raznorodnu građu. Dojmljivo su opisana dosad nepoznata stradanja tijekom australske zlatne groznice (W. F. Lalich), njemački epilog olovnih vremena (G. Borić) te useljeničke stigme našijenaca u Južnoj Australiji (V. Drapac). Iseljeničkoj povjesnici pridružuju se stranice posvećene velikanima hrvatske povijesti, znanosti i kulture poput bana Ivana Mažuranića, čiji portret krasi naslovnicu ovogodišnjega Matičina ljetopisa. Poticajne priloge o hrvatskim baštinskim institucijama, čija je digitalizirana građa na Internetu, te običajima kršćanskoga nadahnuća priredili su I. Golub, D. Klinčić i A. Zaradija Kiš. Skrećemo vam pozornost i na radove posvećene mobilnosti desetak vrhunskih hrvatskih znanstvenika. (*Uredništvo*)

Večer čokolade i tague

Lourdes, koja živi u Guayaquilu, potječe iz obitelji koja već četiri generacije proizvodi kakao i čokoladu, a školovala se u Londonu i Bostonu. Ekvadorski kakao je najbolji na svijetu i najvećim dijelom se izvozi u SAD, Njemačku i Belgiju

Tekst: **Uredništvo**

U Hrvatskome kulturnom centru u San Pedru u Kaliforniji održana je večer čokolade i tague, kao dio suradnje Centra i Hrvatske matice iseljenika iz Splita na programu povezivanja Hrvata pacifičke obale dviju Amerika.

Naime, večer je bila posvećena Ekvadorki Lourdes Delgado, udanoj za Simona Pandzica, dakle hrvatskoj nevjesti, koja je kao proizvođačica kakaa i čokolade bila izabrana za ženu godine 2011. u Ekvadoru. Suvlasnica je londonske tvrtke *Seventy per cent*, koja ima niz trgovina diljem svijeta. Lourdes proizvodi čokolade pod nazivom *Chchucululu*, upakirane u koloristične eutije od tkanine s folklornim motivima.

Lourdes, koja živi u Guayaquilu, potječe iz obitelji koja već četiri generacije proizvodi kakao i čokoladu, a školovala se u Londonu i Bostonu. Ekvadorski kakao je najbolji na svijetu i najvećim dijelom se izvozi u SAD, Njemačku i Belgiju.

Izložba radova od tague

Maya Bristow, Lourdes Delgado i Elba Berruz

Međutim, Lourdes Delgado ima i umjetničkih sklonosti pa izrađuje nakit od tague, što je naziv za sjemenke koštane palme ili biljnu bjelokost. Palma donosi plod svakih 15 godina, a sjemenka se treba sušiti tri mjeseca da bi bila pogodna za obradu. Od tih sjemenki sredinom 19. stoljeća započela se proizvoditi dugmad i izvoziti u Europu. Zbog toga su se tada i Hrvati naselili u Ekvadoru. Tagua se i danas koristi za izradu dugmadi, ali samo u malim serijama za modne kreatore poput Valentina, Versacea i drugih.

U subotu, 17. siječnja, priređena je izložba nakita i čokolade Lourdes Delgado Pandzic u Hrvatskome kulturnom centru u San Pedru, u nazočnosti mnogobrojnih Hrvata Ekvadoraca, među kojima je bio i poznati filmski glumac Wills Canga te članovi diplomatskoga zbora Los Angelesa. Treba još istaknuti i trud Ekvadorke Elbe Berruz, prijateljice Centra koji je povezao dvije nacije. Manifestaciju je pozdravnim govorom otvorila predsjednica Centra, Maya Bristow.

Inače, Hrvatski kulturni centar ili na engleskom *Croatian Cultural Center of Greater Los Angeles* (CCC) osnovan je 2001. godine, a smješten je u povijesnoj zgradi nekadašnje banke, izgrađenoj 1928. godine. Vrpcu je presjekao tadašnji vijećnik Rudy Svorinich Jr., a grad Los Angeles prostor je namijenio Hrvatima za organizaciju kulturnih događaja. CCC je s vremenom postao prepoznatljivo mjesto održavanja likovnih izložbi, kazališnih i filmskih projekcija, pjesničkih večeri te predstavljanja knjiga. U Centru djeluje i pjevačka skupina *Izvor*. Predsjednica Maya Bristow te dopredsjednici Frane Jerkovic i Mark Lorrin s ponosom ističu da su prvo baš u Centru odsvirana djela hrvatskih skladatelja u izvođenju gudačkoga kvarteta Filharmonije Los Angelesa, a u povodu Dana državnosti RH 2014. godine. ■

Lourdes Delgado i Wills Canga

ENG **An evening of chocolate and tagua was staged at the Croatian Cultural Center in California's San Pedro as part of the cooperation Between the Center and the Croatian Heritage Foundation branch office in Split in their programme to link with the Croatians of the Pacific shores of the two Americas.**

Najveća hrvatska udruga u sjevernoj Europi

U radu za očuvanje kulturne baštine i hrvatskoga jezika članovi Društva bili su paralelno angažirani na širenju obavijesti o stanju u ondašnjoj SFRJ te su nastojali informirati i švedsku javnost o teškom položaju hrvatskoga naroda i hrvatskih disidenata

Folklorašice ispred Doma

Tekst: **Diana Vukušić**
Foto: **Maria Miočić, arhiva "Velebit"**

HD "Velebit" dobilo je svoje organizacijske okvire kao udruga Hrvata već 1962. godine zahvaljujući mladim državotvornim emigrantima, a formalno je bilo registrirano kod švedskih vlasti i 1964. godine kada su članovi pokrenuli nogometnu sekciju i sudjelovali u redovitim ligaškim natjecanjima grada Göteborga.

U sljedećim godinama Društvo je raslo i mijenjala se struktura članstva. Novoosnovane hrvatske obitelji uključivale su žene, djecu i mladež u rad Društva. Nastale su sekcije za folklor, stolni tenis, sekcija žena, glazbenoga sastava, sekcija mladih, dječja škola nogometa, sekcija za hrvatski krugovalni radio, šah, boće, kuglanje itd.

UDBA UBIJA PREDSJEDNIKA MIKULIĆA

U radu za očuvanje kulturne baštine i hrvatskoga jezika članovi Društva bili su paralelno angažirani na širenju obavijesti o stanju u ondašnjoj komunističkoj SFRJ te su nastojali informirati i švedsku javnost o teškom položaju hrvatskoga naroda i hrvatskih disidenata. Organizirali su prosvjede diljem Švedske kako bi švedskoj javnosti, medijima i političarima skrenuli pozornost na Budišinu, Gotovčevu, Paraginu, Tuđmanovu sudbinu, kao i na slične slučajeve. Jugoslavenske vlasti i diplomatske službe ocijenile su te aktivnosti kao vrlo opasne za svoj ugled pa su nastojale na sve načine ušutkati članove, čak i prijetnjama. Članovi nisu posustali i u prosincu 1975. plaćenik Udbe po nalogu ubija prvoga i aktualnoga predsjednika HD "Velebit" – Stipu Mikulića. Unatoč teškim vremenima koja su slijedila nakon toga mučnog čina, Društvo je jačalo i raslo. Ali čitavo to vrijeme jugoslavenske vlasti željele su uništiti rad HD "Velebit".

Osobito je početkom Domovinskoga rata pritisak bio velik jer su iz Društva svakog dana bili upućivani kamioni s humanitarnim pošiljkama ratom na-

Dom HD Velebit oko 1980.

Gradnja dvorane

Prva momčad iz 1964. godine

Prvi članovi

Trkači HD "Velebit"

Prosvjedi početkom 1960-ih

Ganga

Folkloraši u bunjevačkim nošnjama

paćenoj domovini Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, a slana je i financijska pomoć raznim hrvatskim ustanovama. Taj rad nije ostao nezapažen, švedski mediji često su izvještavali o pomoći iz HD "Velebit", što je očito izazvalo još veći val mržnje u neprijatelja pa je u veljači 1992. postavljen eksploziv pokraj Doma i prouzročena je velika materijalna šteta.

GRADNJA DOMA

Članstvo i uprava HD "Velebit" u svome radu zalagali su se za što bolje osiguranje stabilne osnove Društva i razvitak sekcija. Najveći preduvjet svemu tome bila je gradnja vlastitoga Doma. I kao prvo skandinavsko društvo članovi HD "Velebit" sagradili su svoj Dom 1986. godine. Sljedećih godina Društvo je preraslo u ono što je danas – najveće hrvatsko društvo u sjevernoj Europi s oko 1.200 registriranih članova i više od 25 sekcija. Izgleda da se ispunio zavjet osnivača

Zbor djece i juniora

Vesela družina u kuhinji

"Velebit" ne bi bilo ono što jest da nije naših žena. Njihov rad se najčešće događa iza kulisa pa je možda ponekad i nezapažen. Ali, bez žena ne bi se mogla održati ni jedna zabava niti koji važni skup.
Žene se ne bave samo kulinarstvom i čišćenjem, već nizom raznih aktivnosti u sklopu sekcije, kao što su vježbanje hrvatskih narodnih plesova, organiziranje seminara, predavanja i priredbi, ukrašavanje društvenih prostorija itd. Žene su te koje održavaju našu bogatu narodnu tradiciju – kao što je npr. proslava sv. Martina koja nam dočarava tradiciju krštenja vina, nakon toga dolaze maškare i još mnoge druge proslave.
Njihova sposobnost dolazi najbolje do izražaja u pripremi gastronomskih djela. Kuhinja naših žena postala je već pomalo legendarna. Mnogi gosti (a bilo ih je bezbroj), otišli su iz naših prostorija siti i zadovoljni, a stol koje slože za doček Nove godine može se mjeriti s najfinijim prvorazrednim restoranima.
Bez žena Društvo možda ne bi nestalo, ali zasigurno bi bilo zakinuto za njihov doprinos!

Budućnost promatra prošlost

Dječja folklorna sekcija

Društva iz onih davnih dana početkom 1960-ih godina. Naime, izbor imena nije bio slučajan. Ime velike hrvatske planine Velebita simboliziralo je stabilnost i buduća velika djela. Jedan od većih događaja dogodio se 1998. godine; otvaranje vlastitim sredstvima sagrađene kulturno-sportske dvorane uz već postojeći Dom – dodatnih 745 četvornih metara za nove sekcijske aktivnosti te za vlastite priredbe i zabave.

Danas, kad je prošlo 50 godina postojanja Hrvatskoga društva "Velebit", uprava, koja se većinom sastoji od pripadnika druge generacije Hrvata u Švedskoj, i članstvo mogu biti zadovoljni postignućima. Članovi Društva će, uvjereni da će nastaviti raditi pod geslom kako se uvijek može više i bolje, i dalje obavljati dužnost koju im nalaže burna povijest naše domovine i njihova društva na dalekome sjeveru.

SVEČANA PROSLAVA OBLJETNICE

U dvodnevnome programu krajem studenoga 2014. godine obilježena je 50. obljetnica postojanja HD "Velebit". Predstavnici švedskih gradskih ustanova, diplomatski predstavnici domovina Republike Hrvatske, kao i Bosne i Hercegovine te predstavnici hrvatskih udruga iz drugih gradova doputovali su u drugi po veličini grad Kraljevine Švedske kako bi s članovima i prijateljima udruge proslavili ovu važnu i veličanstvenu obljetnicu.

HD "Velebit" ostaje mjesto i dom za susrete u kojemu se svi mogu osjećati dobrodošlima, žene i muškarci neovisno o dobi, Šveđani, Hrvati i pripadnici svih ostalih nacionalnosti. Mogućnosti za ovoga odličnog 50-godišnjaka jedino se mogu ograničiti zbog nestašice mašte i novih vizija, ali hvala Bogu to nam nikad neće nedostajati! ■

ENG **The Velebit Croatian Association of Sweden's Gothenburg celebrated its fiftieth anniversary. The largest Croatian organisation in northern Europe was founded by political émigrés who initially created a football (soccer) team to participate in Gothenburg's regular league matches.**

"U Sloveniju idem uvijek s posebnim pijetetom"

Misno slavlje predslavio je ljubljanski nadbiskup i metropolit mons. Stanislav Zore dok je propovijedao gospićko-senjski biskup mons. dr. Mile Bogović. Između brojnih svećenika koncelebrirao je voditelj HKM-a u Ljubljani fra Marko Prpa

Tekst/foto: **Zvonko Ranogajec**

U nedjelju 11. siječnja u Ljubljani je u Hrvatskoj katoličkoj misiji (HKM) u franjevačkoj crkvi Marijina Uznesenja na Tromostovju održana završna svečanost 27. božićnih dana hrvatskih katolika Ljubljane i Slovenije. Misno slavlje predslavio je ljubljanski nadbiskup i metropolit mons. Stanislav Zore dok je propovijedao gospićko-senjski biskup mons. dr. Mile Bogović. Između brojnih svećenika koncelebrirali su voditelj HKM-a u Ljubljani fra Marko Prpa, provincijal franjevačke provincije Presvetog otkupitelja fra Joško Kodžoman i ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu dr. Tomislav Markić. Liturgijskom glazbom misu je animirao Mješoviti zbor Instituta za crkvenu glazbu "Alba Vidaković" iz Zagreba pod ravnanjem dirigentice prof. Danijele Župančić.

Stanislav Zore prošle godine na ovaj dan bio je sa slovenskim Hrvatima, ali tada kao provincijal, a sada kao ljubljanski nadbiskup te ga je Biskup Bogović na početku pozdravio i prenio mu pozdrave predsjednika HBK mons. Želimira Puljića. Biskup je zatim u ime Crkve u Hrvata zahvalio fra Marku Prpi što se već dugi niz godina skrbi za ovu zajednicu. Pozdravio je na kraju svu braću Hrvate sa željom da ovaj posjet bude novi doprinos vjernosti vlastitim hrvatskim kršćanskim korijenima, ali i uključenosti u život Crkve u Sloveniji. Zatim je progovorio o snažnim vezama ovih dviju crkvi tijekom povijesti.

"Crkva u Hrvata neće zaboraviti djela krčkog biskupa Slovenca Antona Mahniča, koji je bio organizator i vođa Hrvatskoga katoličkog pokreta u prva dva desetljeća 20. stoljeća, a za koga je Krčka biskupija pokrenula postupak za kanonizaciju. Slovenska Crkva zacijelo ne zaboravlja pomoć koju joj je pružio zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u Drugome svjetskom ratu kad je prihvatio prognane svećenike. On je već blaženik. To su prave veze kada nas sveti ljudi povezuju. U Sloveniju idem uvijek s posebnim pijetetom i zbog toga što na ovom tlu ima mnogo masovnih grobišta, jama, jaruga, rovova koji su nakon Drugoga svjetskog rata ispunjeni hrvatskim žrtvama. Fra Marko mi je puno pričao o brizi slovenske Crkve za te žrtve, a i sam imam prijatelja u Sloveniji koji me o tome izvješćuje", rekao je biskup Bogović.

Svečano euharistijsko slavlje

Mješoviti zbor "Alba Vidaković" iz Zagreba

Nadbiskup Zore, biskup Bogović i provincijal Kodžoman nakon mise dobili su od domaćina poklone, preslike misnice Stjepana Tomaševića, a Kodžoman je osobito pohvalio rad i djelovanje fra Marka koji već desetljećima uspješno obavlja odgovornu dužnost vođenja ove katoličke misije, sa zahvalom slovenskoj franjevačkoj subraći koji im daju sakralni prostor za svoje djelovanje. Uz više stotina Hrvata iz Ljubljane i Slovenije pozornost su izazvali mladi u narodnim nošnjama iz Bosanske Posavine pokraj Brčkog, dok je nakon mise održan koncert zbora Instituta za crkvenu glazbu "Alba Vidaković". ■

ENG **The closing ceremony of the 27th Christmas Days of the Catholics of Ljubljana and Slovenia was held at the Croatian Catholic Mission in Ljubljana on Sunday, January 11th. A mass was led by Ljubljana archbishop Stanislav Zore, with the sermon delivered by Gospić-Senj bishop Mile Bogović.**

"Dokazali smo da nismo ni fašisti ni teroristi"

"Uspjeli smo Hrvatsko narodno vijeće afirmirati u ozbiljnu političku organizaciju koja se bori za hrvatsku nezavisnost legitimnim političkim i promidžbenim sredstvima, riješivši se balasta koji su predstavljali u Drugom svjetskom ratu poraženi režim i njegovi preživjeli ostaci"

Mete Meštrović u redakciji Matice

Razgovarao: **Hrvoje Salopek**
Snimke: **Iz arhive Meštrović**

Naš sugovornik Mate Meštrović (1930.) napušta rodni Zagreb 1942. kada njegov otac, hrvatski kipar Ivan Meštrović, s obitelji emigrira prvo u Rim, zatim u Švicarsku. Godine 1947. obitelj Meštrović odlazi za SAD. Ondje Mate studira povijest na Syracuse sveučilištu. Od 1954. do 1956. služi kao američki poručnik u vojnim bazama na Pacifiku i sudjeluje u Korejskom ratu. Doktorirao je na Sveučilištu Columbia 1957. Nakon toga deset godina je radio kao novinar za mnogobrojne američke i europske novine često kritizirajući komunistički režim u Jugoslaviji. Od 1967. do 1991. godine predavao je suvremenu europsku povijest na New York sveučilištu i na Fairleigh Dickinson sveučilištu u New Jerseyu.

Godine 1979. priključuje se Hrvatskome narodnom vijeću (HNV), krovnoj političkoj organizaciji hrvatskog iseljeništva. Do 1982. godine bio je pročelnik za vanjske poslove, a od 1982. do 1991. godine predsjednik Izvršnog odbora HNV-a. Početkom 1990. godine vratio se u domovinu, a 1993. godine bio je zastupnik u Županijskome domu Hrvatskoga sabora. Nakon isteka zastupničkog mandata bio je imenovan veleposlanikom Republike Hrvatske u Bugarskoj i na toj dužnosti ostao je do 2000. godine.

Profesore Meštroviću, nedavno ste na tribini u Centru za kulturu i informacije Maksimir govorili o Hrvatskome narodnom vijeću. Možete li nam ukratko reći kako je došlo do osnivanja i kad ste se Vi uključili u rad te organizacije?

- Hrvatsko narodno vijeće osnovano je 1974. godine u Torontu. Sastojalo se od ustaških disidenata odnosno otpadnika od Pavelićeva Hrvatskoga oslobodilačkog pokreta, poput dr. Vjekoslava Vrančića, Hrvatske republikanske stranke, predvođene dr. Ivom Korskim, "Otpora", organizacije koju je utemeljio Vjekoslav Luburić, kojeg je jugoslavenski agent zaklao u Španjolskoj, te raznih liberalno i demokratski opredijeljenih Hrvata poput Jakše Kušana, urednika "Nove Hrvatske", publicista prof. Bogdana Radice, domobranskog pukovnika Ivana Babića, Vinka Nikolića, izdavača "Hrvatske revije". Ja sam se pridružio Vijeću 1979. s uvjerenjem da nadolazeća Titova smrt nagovještava rasulo komunističke Jugoslavije i stvara realnu mogućnost za uspostavu neovisne Hrvatske. U početku sam bio pročelnik za vanjske veze, a nakon Sabora HNV-a 1982. pa do kraja njegova postojanja 1991. obnašao sam dužnost predsjednika Izvršnog odbora.

Mate s ocem na stubama današnje Galerije Meštrović u Splitu

S Bogdanom Radicom u New Yorku sredinom 1980-ih

Zlatko Tomičić, Vice Vukov i Mate Meštrović u Dubrovniku 1971.

Koja su po Vašemu mišljenju najvažnija dostignuća HNV-a?

- Mislim da je glavno dostignuće Vijeća za vrijeme mog vodstva bila afirmacija HNV-a kao ozbiljne političke organizacije koja se bori za hrvatsku nezavisnost legitimnim i na Zapadu prihvatljivim političkim i promidžbenim sredstvima, odnosno da smo se uspjeli riješili balasta koji su predstavljali u Drugom svjetskom ratu poraženi režim i njegovi preživjeli ostaci. Dokazali smo da nismo ni fašisti ni teroristi, kako nas je Jugoslavija uporno pokušavala predstavljati, nego da se zalažemo za demokratske vrednote.

Naime, kad sam pristupio HNV-u on se nalazio u dubokoj krizi zbog dijametralno suprotstavljenih viđenja borbe za ostvarenje hrvatske neovisnosti. Na jednoj strani nalazili su se takozvani "proljećari" koje je do ubojstva u Parizu 1978. godine predstavljao Bruno Bušić, a na drugoj "otporaši" koji su smatrali da se neovisna Hrvatska jedino može ostvariti revolucionarnom borbom odnosno pothvatima poput onog Zvonka Bušića i družine koji su oteli američki zrakoplov, zatim poput ubojstva jugoslavenskog ambasadora Rolovića u Stockholmu, prodorom "Bugojanaca" u Bosnu…

Smatrao sam da svaki narod, pa tako i hrvatski, ima pravo ostvariti svoju slobodu i revolucionarnim putem ako mu je silom onemogućeno da ostvari svoju slobodu demokratskim sredstvima odnosno izborima, plebiscitom, pregovorima… Ali, 1970-ih i 80-ih nisu postojali bitni uvjeti za uspješnu revolucionarnu borbu za ostvarenje hrvatske državne samostalnosti. Titova Jugoslavija uživala je tada odlučnu potporu Zapada, pa čak i Sovjetskog Saveza, koji su podržavali njezinu teritorijalnu cjelovitost, politički sustav i samostalnost.

Većina nas u vodstvu HNV-a smatrali smo da treba utjecati na zapadno javno mnijenje zagovaranjem ljudskih prava, slobode govora i tiska, vjerskih sloboda i sličnim postupcima te da bismo trebali, nazovimo to "diplomatskom djelatnošću", pridobiti ako ne potporu, a onda barem razumijevanje i simpatiju za našu borbu. Tako sam zahvaljujući nadvojvodi Ottu von Habsburgu imao prilike nekoliko puta primiti zastupnike Europskog parlamenta te im tom prigodom izložiti hrvatske težnje. Adam Ferguson, savjetnik Margaret Thatcher, upriličio mi je sastanak u britanskome Ministarstvu vanjskih poslova. Isto tako, primili su me vodeći njemački političari i čak "tajno" njemački predsjednik.

Što je potaknulo bugarsku komunističku vlast da me 1981. pozove na proslavu 1300. obljetnice bugarske nezavisnosti u Sofiju, nikad mi nije bilo potpuno jasno. Ondje mi je bio omogućen nastup na državnoj televiziji pod uvjetom da naglasim povijesno prijateljstvo Hrvata i Bugara. Jugoslavija je prijetila diplomatskim prekidom Sofiji, tražila intervenciju Moskve, a to je dalo veliki publicitet ne samo meni, nego i HNV-u. Tijekom boravka u Sovjetskom Savezu 1988. sastao sam se s vodećim ruskim stručnjacima za Balkan. Pretpostavljam da je Moskvi bilo prihvatljivo stajalište Vijeća o neutralnoj hrvatskoj državi, poput recimo Finske.

Proces Perkoviću i Mustaču opet je aktualizirao Udbaške likvidacije hrvatskih emigranata. Vi ste nesumnjivo također bili meta jugoslavenskih tajnih službi. Kakva saznanja imate o tome?

- Kad je Stjepan Đureković zvjerski ubijen, Njemačka se nije odlučno trudila otkriti i kazniti počinitelje jer se tada jugoslavenski komunistički režim smatrao korisnim saveznikom u "hladnom ratu" protiv Sovjetskog Saveza. Tek sada, mimo volje Milanovićeva režima, Perkoviću i Mustaču se sudi u Njemačkoj za zločin počinjen prije nekoliko desetljeća. UDBA je čak širila apsurdnu priču da sam ja naredio likvidaciju Đurekovića kako bih uklonio suparnika za vodstvo HNV-a. Pitate me je li mi život bio ugrožen od UDBA-e? U odnosu na neke druge prvake hrvatske političke emigracije imao sam prednost što sam sin Ivana Meštrovića, uz to američki sveučilišni profesor i novinar, što sam nastupao na američkoj televiziji i radiju, na znanstvenim skupovima, družio se s američkom društvenom elitom, a bio sam i časnik specijalne jedinice američke vojske i nisam se bavio "terorističkim" djelatnostima. Usto, kako je istaknuto u jednoj procjeni UDBA-e koja je ostala u

Obitelj Meštrović 1943. u Švicarskoj: bračni par Olga i Ivan, sinovi Tvrtko i Mate

Mate (desno) s ocem i Vecom Holjevcem u Zagrebu 1959. na krovu Gradskog poglavarstva

mojem gotovo potpuno ispražnjenom dosjeu koji se nalazi u Zagrebu, imao sam moćne društvene i političke veze u SAD-u. Međutim, nakon neuspjelog atentata na Štedula, FBI me upozorio da postoji namjera jugoslavenskih vlasti da me likvidiraju te mi je pružena zaštita. Isto tako, kad bih putovao svijetom, primjerice u Njemačku ili Francusku, američka policija izvijestila bi tamošnju policiju o mom dolasku uz preporuku da mi pruže zaštitu. Bio sam oprezan koliko je to bilo moguće. Odsjedao sam u uglednim hotelima, nisam se šetao sam noću po Parizu kao Bruno Bušić. A Bušić je i naivno vjerovao da ima "svoje pouzdane ljude u UDBA-i".

Dobro ste poznavali najistaknutije hrvatske emigrante - Jakšu Kušana, Vjekoslava Vrančića, Bogdana Radicu, Branka Salaja, Vinka Nikolića… Tko je od njih na Vas ostavio najsnažniji dojam i zašto?

- Ne bih odgovorio na način na koji Vi sugerirate odnosno koji je od navedenih prijatelja i suradnika na mene ostavio najsnažniji dojam. Svi su sudjelovali u borbi za hrvatsko osamostaljenje i njemu pridonijeli. Meni je osobno bio najbliži Bogdan Radica koji me je smatrao na neki način svojim sinom, u smislu političkog nasljednika. Mislim da je moja pok. supruga Jane izrazila Bogdanovu bit na najbolji način rekavši za njega: "He was larger than life". Bio je izniman, i na neki način poseban. Iako je bio diplomat i sveučilišni profesor, iznad svega bio je pisac, novinar, od vremena kada je pisao za zagrebački "Obzor" pa do vremena kada je objavljivao tekstove u američkome tisku te gotovo svaki tjedan u hrvatskim emigrantskim publikacijama poput " Hrvatske revije" i "Hrvatskoga glasa". Vratio se u domovinu, u svoj rodni Split, i to samo jedanput nakon uspostave hrvatske države. Otišao je, čini mi se, potišten jer je smatrao da njegovo veliko međunarodno iskustvo i doprinos nisu bili vrednovani u domovini. Mislio je da je mogao biti od koristi Tuđmanu svojim iskustvom, poznavanjem Amerike i svojim vezama. Dr. Tuđman srdačno ga je primio, ali nije pokazao nikakav interes da se okoristi Bogdanovim znanjem i savjetima. Osjećao se na neki način ignoriran, odbačen. Bio sam dugogodišnji suradnik Branka Salaja u emigraciji, kao i suradnik Nikolićeve "Hrvatske revije" i Kušanove "Nove Hrvatske". Tuđman je imenovao Salaja ministrom, a zatim veleposlanikom u Parizu i Den Hagu. Razišao se s Tuđmanom kad nije htio poslušno upravljati HINA-om prema naredbama s Pantovčaka. Tužno je da zaslužnom Kušanu nije dano zasluženo prikladno mjesto u hrvatskom novinarstvu, a što se tiče Nikolića, on je na kraju bio politički marginaliziran jer se nije htio pokoravati Tuđmanovoj volji. Vjekoslav Vrančić, kakvog sam ga poznavao, bio je uman, umjeren i pozitivan i meni veliki oslonac u burnim okršajima u sklopu HNV-a…

Vaš politički rad na svojevrstan način okrunjen je stvaranjem neovisne i demokratske hrvatske države. Kako danas, nakon gotovo četvrt stoljeća, gledate na te povijesne godine? Što je tada hrvatsko vodstvo činilo ispravno, a što nije?

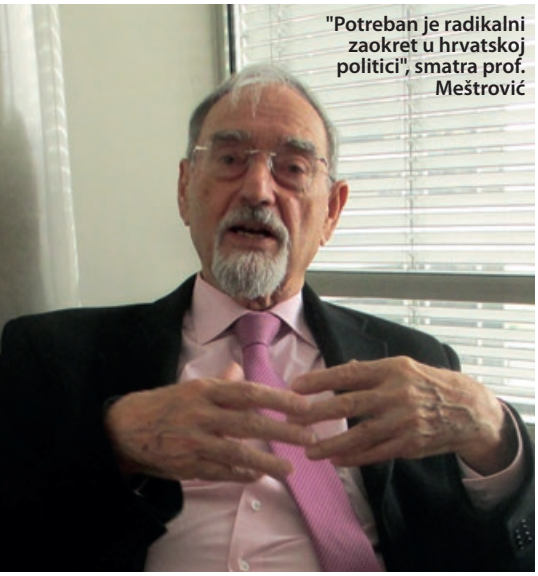
- Hrvatska država stvorena je voljom, borbom, žrtvom i krvlju velike većine hrvatskog naroda, ali i u prikladnim okolnostima tj. u trenutku urušavanja Sovjetskog Saveza i raspada Varšavskog pakta. Ključna koncepcija, kako sam već istaknuo, koja je omogućila ostvarenje hrvatske države bila je pomirenje i zajednička borba antikomunista, nacionalista te hrvatske UDBA-e i hrvatskih komunista. Ali ta ključna i nužna koncepcija koja je omogućila ostvarenje neovisne Hrvatske omogućila je, uvjetno rečeno, komunistima i pripadnicima KOS-a i UDBA-e da opljačkaju Hrvatsku u pretvorbi i drugim kobnim privrednim odlukama.

Kao većina Hrvata duboko sam razočaran i zabrinut zbog propadanja države koju su političari upropastili u dvadesetak godina, a nakon što smo je sanjali, prema narodnoj predaji, tisuću godina. Mladi i sposobni odlaze iz Hrvatske tražeći posao i mogućnost za dostojan život po svijetu. Hrvatsko stanovništvo sve se više sastoji od staraca i siromaha.

Hrvatske zasluge dr. Tuđmana su mnogobrojne. Pod njegovim vodstvom uspostavljena je hrvatska država. Pod njegovim vodstvom, a uz američku pomoć, ostvarena je briljantno izvedena "Oluja" te oslobođena okupirana domovina uz minimalne žrtve. Čini mi se da

U Brisbaneu s članovima HSK-a krajem 1980-ih

"Potreban je radikalni zaokret u hrvatskoj politici", smatra prof. Meštrović

je Hrvatska mogla više učiniti za opstanak Hrvata u Bosni i Hercegovini. Sukob Hrvata i muslimana bio je svima štetan. Neki događaji ostali su nerazjašnjeni. Zašto je ubijen Blaž Kraljević, nekoć član Vijeća iz Australije, i njegovi tjelohranitelji muslimani? On je stvorio vojsku sastavljenu od Hrvata i muslimana. Kome je to smetalo? Tko je želio onemogućiti savez Hrvata katolika i muslimana?

Jedno pitanje vezano uz Vašeg oca kipara Ivana Meštrovića. Jeste li zadovoljni kako se naše nadležne ustanove brinu o bogatoj ostavštini Vašeg oca? Je li on kao jedan od najistaknutijih kipara 20. st. na zadovoljavajući način iskorišten u promicanju Hrvatske u svijetu odnosno njegova djela?

- Ne, nisam nimalo zadovoljan nemarom na koji se državne ustanove, a na prvome mjestu Ministarstvo kulture pod vodstvom ministrice Andree Zlatar Violić, odnosi prema umjetničkoj ostavštini Ivana Meštrovića koje predstavlja blago hrvatskog naroda i države. Država je primjerice osigurala velebnu zgradu za Mimarinu kolekciju umjetnina. Potrošila je golem novac za nefunkcionalni Muzej suvremene umjetnosti. Ivan Meštrović sagradio je svojim novcem i poklonio Republici Hrvatskoj svoj dvorac u Splitu (sada "Galerija Meštrović") te dom u Zagrebu (Atelijer Meštrović u Mletačkoj 8). A u darovnom ugovoru iz 1952. godine između mog oca i tadašnje SRH, čija je pravna nasljednica današnja Hrvatska, navedeno je da će država osigurati prikladni muzejski prostor za Meštrovićeve skulpture u Zagrebu. Međutim, kuća u Mletačkoj je neadekvatna i previše skučena za darovana Meštrovićeva djela. Ni nakon 63 godine država taj uvjet nije ispunila. Za Meštrovićevu izložbu u Parizu 2012. – 2013. Ministarstvo kulture nije htjelo dati sredstva. Zapravo, ministrica uopće nije htjela da Meštrović predstavlja Hrvatsku u Parizu u povodu pristupa Hrvatske EU. Meštrović je predstavljen u Parizu kao vrhunski simbol moderne hrvatske umjetnosti odlukom i voljom francuske države, a sredstva za izložbu podmirilo je Ministarstvo vanjskih poslova. Na Meštrovićevu izložbu u Carl Milles muzeju u Stockholmu Ministarstvo kulture nije se udostojalo poslati ni svog predstavnika iako je bio prisutan gotovo čitav diplomatski zbor. Izložba je financirana ponajprije zaslugom švedskog veleposlanika u Zagrebu i hrvatskog veleposlanika u Stockholmu Vladimira Mateka.

Hrvatska se nalazi već šest godina u dubokoj ekonomskoj i svekolikoj krizi čija je posljedica sve masovniji odlazak mladih ljudi u inozemstvo. Kako gledate na našu zemlju i narod u godinama koje dolaze? Ima li svjetla na kraju tunela?

- Da se zaustavi propadanje Hrvatske, smanji golema nezaposlenost i katastrofalna, rastuća bijeda sve većeg broja građana te odlazak u tuđinu mladog naraštaja, potreban je radikalni zaokret u hrvatskoj politici te radikalna reforma sustava vlasti. U demokraciji vlast pripadne onima koji pobijede na izborima. Ali demokratski sustav ne jamči sposobnost ni poštenje onih koje narod izabere. Vladare se može svrstati u tri kategorije. U prvoj su talentirani, sposobni, mudri… poput američkog predsjednika Abrahama Lincolna koji je spasio SAD od raskola. U drugu kategoriju možemo svrstati francuskog kralja Luja XIII. koji je bio svjestan svoje manjkavosti te je prepustio vođenje države svome "prvome ministru", iznimnom državniku kardinalu - vojvodi Armandu Jeanu du Plessisu Richelieu. Isto tako, njemački car Wilhelm I. prepustio je vođenje državne politike velikom državniku, kancelaru princu Ottu von Bismarcku. U treću kategoriju spadaju oni državni prvaci koji su nedorasli pozivu koji su preuzeli, a uz to se okruže nesposobnim savjetnicima i suradnicima. Među takve, na žalost, spada premijer Zoran Milanović tijekom čijeg mandata su se prilike u Hrvatskoj znatno pogoršale, a društveno raslojavanje nastavilo. Dok vođenje države ne preuzmu sposobniji ljudi, dok se ne provedu radikalne reforme državne administracije i promijeni način na koji se bira Sabor, bojim se da nećemo vidjeti svjetlo na kraju mračnog tunela u kojem se nalazimo. ■

Sa suprugom Rumianom u zagrebačkom stanu

ENG An interview with professor Mate Meštrović PhD – a historian, journalist, politician and diplomat who was at the helm of the Croatian National Council, the umbrella Croatian political organisation in the emigrant communities, in the 1980s.

HRVATSKI BAL U BEČU

AUSTRIJA - U Beču je održan 68. Hrvatski bal u organizaciji Hrvatskoga centra u Beču i Hrvatsko- gradišćanskoga kulturnog društva. Više od tisuću gostiju uživalo je 17. siječnja u dvorani Parkhotela Schönbrunn, plešući pod geslom "Hrvati meet Schönbrunn".

Europski i hrvatski uglednici, među kojima i potpredsjednik Hrvatskoga sabora akademik Željko Reiner, predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske Darija Krstičević, hrvatski veleposlanik u Austriji Gordan Bakota, dogradonačelnica grada Beča Maria Vassilakou, glavni tajnik austrijskog Ministarstva za Europu, integracije i vanjske poslove Michael Linhart, austrijska veleposlanica u RH Andrea Ikić-Böhm, veleposlanici RH u Mađarskoj i Slovačkoj Gordan Grlić-Radman i Jakša Muljačić te mnogobrojni drugi. Bal je otvorio *Blue Danube Orkestar*, sastavljen od pjevača i svirača iz Austrije, Mađarske, Slovačke, Vojvodine i Španjolske.

U bečkoj noći odzvanjali su ritmovi grupe "Pax" iz Gradišća, Bigbanda velikog Sigi Feigla, tamburaškoga sastava "Koprive" iz mađarskoga Petrova Sela, moliških "Kro-Tarantata", "Ferkovaca" iz Slovačke, "Tamburice Cindrof" u Gradišću. Vrhunac večeri bila je izvedba klasičnoga mjuzikla "My Fair Lady", koju su gradišćanski Hrvati izveli na hrvatskome jeziku. Prvi put na hrvatskome balu dame su mogle zaplesati uz takozvane taksi-plesače, profesionalce s diplomama najboljih bečkih plesnih škola. (*Fenix magazin*)

"BOŽIĆNA BAJKA" U KOTORU

CRNA GORA - Prvo polugodište za učenike hrvatske nastave iz Crne Gore završilo je lijepo i veselo. Oni su prije školskih praznika, a uoči božićnih blagdana, u katedrali svetoga Tripuna u Kotoru izveli glazbeno-scensku priču čiji je naziv "Božićna bajka". Scenarij su osmislili sami uz malu pomoć svoje nastavnice. Potrudili su se i oko scenografije, rekvizita te kostima. U realizaciji je sudjelovalo tridesetak učenika u dobi od prvoga do devetoga razreda osnovne škole. Uz glumački talent, pokazali su umijeće recitiranja i zborskog pjevanja. Publika je uživala u dječjoj igri, ohrabrujući i nagrađujući učenike pljeskom. "Božićna bajka" počinje na Badnju večer kada baki Gracijeli i djedu Tripi, koji pokraj toploga kamina čekaju vrijeme polaska na ponoćku, u goste dolaze njihovi dragi unuci donoseći im na poklon jaslice. Ispostavlja se da unuci nisu sigurni tko su male i simpatične figurice u toj drvenoj štalici, poredane po slamici. Srećom, Gracijela i Tripo pravi su znalci, i uz to majstorski pričaju priče. Znatiželja unuka tako biva zadovoljena, ali ne samo to, događa se iznenada i bajka u pravome božićnom duhu. Jedna priča povlači drugu, jedno vrijeme postaje drugo, a i mjesto radnje prestaje biti fiksna točka. Beskraj stvaralačkoga žara i neiscrpnu dobru volju učenici su utkali u pripreme za nastup kojim su oduševili svoje roditelje i publiku koja je ispunila toplu katedralu.

Među nazočnima bili su i kotorski biskup mons. Ilija Janjić, konzul Republike Hrvatske Hrvoje Vuković te ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović.

Učenici su prenijeli poruke mira i ljubavi te pokazali kako je Božić vrijeme obiteljskoga zajedništva, prilika kada pomažemo drugima, ali i vrijeme kada se događaju bajke. U tome su im pomogli i nagradili ih: Hrvatska građanska inicijativa, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Kotorska biskupija i tvrtka Ledo.

Istrani sve brojniji na susretima s dr. Davorom Pavunom

Dr. Pavuna skrenuo je pozornost okupljenih na proces refeudalizacije radničke klase. Alternativa tome je, naglasio je, suvereni narod čije se zajedništvo temelji na ljubavi, zajedništvu, suosjećanju i svijesti

Tekst: **Ana Bedrina**

Poznati hrvatski fizičar međunarodnog ugleda sa švicarskom adresom dr. Davor Pavuna sve je poznatiji i traženiji u Istri. Naime, njegovi česti boravci u Rovinju gdje ima stan približili su ga brojnim Istranima. Među njima je stekao prijatelje i istomišljenike željne njegova znanja i savjeta. Tako su na mnoge upite, posebno mladih, voditeljica Hrvatske matice iseljenika – podružnice Pula Ana Bedrina i rektor Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli dr. Alfio Barbieri upriličili 19. siječnja susret s dr. Pavunom u Puli.

Predavanje za studente održano je u jutarnjem terminu pod motom "Imaš li viziju?" – "Svemir – znanost - čovjek", a u večernjem terminu održano je predavanje za građanstvo na sličnu temu uz dodatak: "Kako preživjeti?" Ovo posljednje održano je u Velikoj dvorani Doma hrvatskih branitelja u koju se naguralo oko 800 posjetitelja. Predavanju su uz ugledne osobe iz Istre nazočili porečki i pulski ordinarij mons. dr. Dražen Kutleša te biskup u miru mons. Ivan Milovan. Kratku uvodnu riječ i dobrodošlicu izrekla je voditeljica pulske podružnice HMI-ja Ana Bedrina. Dr. Pavuna istaknuo je u predavanjima ogorčenost novim valom iseljavanja mladih školovanih ljudi koji napuštaju Hrvatsku, "Bogom danu" lijepu i bogatu našu zemlju. Bilo je to isticanje propusta koji su Hrvatsku doveli u teško krizno stanje, a ljude do očaja.

Vrlo sugestivnim scenskim i izričajnim nastupom predavač se napose zadržao na temama o gospodarskim nezakonitostima u malverzacijama prenamjene i prodaje velikih površina priobalnog zemljišta na atraktivnim turističkim lokacijama. Krenuvši od tragedije rovinjskog turizma koji, uz svoje vrhunske potencijale, ima samo 100 dana efektivne turističke sezone predavač je, naglasivši kako je svojedobno bio recenzent strategije hrvatskog turizma, predstavio tragičnu stvarnost hrvatskog turizma, ali i svih područja života i rada ljudi kako u Hrvatskoj, tako i u suvremenoj civilizaciji općenito.

U konačnici, dr. Pavuna skrenuo je pozornost okupljenih na proces, kako je rekao, refeudalizacije radničke klase koji u budućnosti vodi k scenariju opisanom u knjizi "Životinjska farma" Georgea Orwella. Alternativa tome je, naglasio je, suvereni narod čije se zajedništvo temelji na ljubavi, zajedništvu, suosjećanju i svijesti. Kao konkretno sredstvo funkcioniranja takvog sustava predlaže sustav državne financijske zadruge u kojoj bi bila na snazi dinamička raspodjela, temeljena na modusu funkcioniranja zakona u fizici, objasnivši da bi prema tome modelu sav novac građana države ostajao u državi, čime bi se izbjegla eksploatacija monetarnog sustava odnosno banaka. Od tako uređenog sustava profitirali bi izravno svi najvažniji sektori javnog života - ekonomija, gospodarstvo, odgoj i obrazovanje, zdravstvo, a posredno i sve ostalo.

Dr. Davor Pavuna na tribini na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli

Dr. Pavuna na kraju je ponovno pozvao narod da se probudi, naglasio je kako traži hitnu ostavku sadašnjih vlasti te da narod zaista preuzme svoj život u svoje ruke i započne, s onime što država posjeduje, stvarati bolji život i bolju budućnost, bez iskorištavanja od banaka, političara ili neke druge kategorije. ■

Predavanje u velikoj dvorani Doma hrvatskih branitelja u Puli u koju se naguralo oko 800 posjetitelja

ENG Internationally recognised Croatian physicist and Swiss resident Dr Davor Pavuna is now also gaining recognition in the Croatian coastal region of Istria where he holidays. He recently staged two lectures there asking, "Do you have a vision?"

Kulturna večer i svečana obljetnica Male škole u Buenos Airesu

Svake godine mladi članovi Društva hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca organiziraju Kulturnu večer kako bi pokazali sve što su radili tijekom godine

Fra Josip Peranić i fra Andrija Bilokapić

Tekst: **Nataša Carolina Duić**
Fotografije: **Alejandra Devoto i Eva Pulfer**

Hrvatsko vjersko središte "Sveti Nikola Tavelić" jedan je od najvećih i najvažnijih hrvatskih centara u Argentini. Nalazi se u argentinskome glavnom gradu Buenos Airesu. Centar je sagrađen 1976. godine zahvaljujući franjevcima koji su iz Zadra došli u Argentinu. Za Hrvate u Argentini crkva je oduvijek bila mjesto molitve, ali i mjesto za okupljanje i druženje sa svojim sunarodnjacima. Tako su u okrilju Crkve nastale razne vjerske, kulturne i društvene skupine. Danas u HVS "Sveti Nikola Tavelić", uz ostale udruge, djeluju Mala škola hrvatskoga jezika i Društvo hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca za djecu i mladež hrvatskog podrijetla.

Svake godine mladi članovi Društva hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca organiziraju Kulturnu večer kako bi pokazali sve što su radili tijekom godine. Ovogodišnja Kulturna večer bila je uistinu posebna zbog uglednog i dragog gosta fra Andrije Bilokapića, provincijala franjevačke provincije svetoga Jeronima u Dalmaciji, koji je došao upoznati Hrvate u Buenos Airesu. Kulturnoj večeri nazočili su i fra Ivan Gavran koji je vodio ovo središte te Duška Paravić, opunomoćena ministrica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Buenos Airesu.

FOLKLOR I KLAPSKO PJEVANJE

Gotovo tri stotine gledatelja uživalo je u programu zahvaljujući nastupu Hrvatske folklorne skupine "Proljeće", koja je dio D.H.K.S.S. Te su večeri folkloraši otplesali tri folklorne koreografije: plesove i pjesme Prigorja, Like i Podravine. Skupinu je uvježbala njihova voditeljica Nataša Carolina Duić koja je, zajedno sa svojim bratom Christianom, do sada već tri puta pohađala Školu hrvatskoga folklora koju u domovini organizira Hrvatska matica iseljenika.

Kao gost programa nastupila je i Ženska vokalna skupina "Valovi" uspješno predstavivši žensku klapsku pjesmu. Nazočnima se pozdravnom riječi obratio i današnji voditelj Hrvatskoga vjerskog središta fra Josip Peranić.

Nakon uspješnog koncerta nastavljeno je druženje u Hrvatskome domu uz hrvatska jela i piće i pjesme mladih klapskih pjevača, također članova D.H.K.S.S.-a. Njima su se tijekom večeri pridružili i pojedini roditelji koji pjevaju u slavnoj muškoj Klapi BA, a zatim i gosti koji su s užitkom pjevali starinske pjesme svoje domovine Hrvatske.

POVEZATI SVE HRVATE U BUENOS AIRESU

Društvo hrvatskih katoličkih sveučilištaraca i srednjoškolaca okuplja danas četrdesetak mladih hrvatskoga podrijetla. Osim sudjelovanja u radu folklorne skupine "Proljeće" i mješovite klape, u ovoj godini osnovali su i tamburaški sastav. Iznimno im je važno prenositi i širiti hrvatsku kulturu i običaje, učiti hrvatski jezik jer time jačaju svoj hrvatski identitet i čuvaju svoje nacionalne korijene. Organizacijom Kulturne večeri i drugih događaja žele povezati sve Hr-

Mala škola - dječji vrtić

Mala škola - ples

vate u Buenos Airesu i cijeloj Argentini.

Svečano je obilježena i značajna 60. obljetnica osnutka Male škole hrvatskoga jezika. Održana je završna priredba Male škole, na kojoj su svi učenici pokazali što su učili i naučili tijekom godine. Mališani iz dječjeg vrtića su uz pomoć svojih učiteljica Josipe Kovačić Prada i Sofije Herman ispričali veselu priču o godišnjim dobima. Učenici prvog razreda recitirali su pjesme o Hrvatskoj, a stariji učenici, oni iz drugog razreda, odglumili su igrokaz s pričom o slastičarnici Vincek iz Zagreb, a sve to uz pomoć svoje profesorice hrvatskoga jezika Martine Prpić, koju je u Buenos Aires uputilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Djeca su tijekom priredbe pjevala pjesme "Novih Fosila", a otplesali su i dvije folklorne koreografije, po jednu iz Konavala i Slavonije, pod vodstvom umjetničke voditeljice Ljilje Vlaho. Ovaj uspješni nastup pripremile su i ostvarile Celina Conti Tomišić, Monica Muñoz Sabljić i Jadranka Rožić Duić, a pod vodstvom fra Josipa Peranića, ravnatelja Male škole.

Na samome kraju uručene su diplome svim osobama zaslužnim za osnivanje i uspješnu organizaciju Male škole tijekom proteklih šezdeset godina. O osnivanju i počecima Male škole hrvatskoga jezika govorio je njezin tadašnji učenik Jure Gadže. Nakon nastupa malih izvođača posjetitelji su mogli razgledati i izložbu fotografija na kojoj je prikazana povijest u slici Male škole tijekom 60 godina postojanja.

Mala škola oduvijek je bila jedan od najvažnijih sadržaja u životu hrvatske zajednice u Buenos Airesu. Roditelji su oduvijek željeli svojoj djeci, rođenoj u Argentini, približiti svoju domovinu Hrvatsku i hrvatski jezik. ■

Povijest Male škole hrvatskoga jezika

Mala škola hrvatskoga jezika osnovana je 1954. godine u predjelu Buenos Airesa zvanom José Ingenieros na inicijativu fra Perovića te u suradnji sa Zlatom Klajić i profesorom Gazzarijem. Godine 1957. škola je premještena u četvrt Villa Martelli, u crkvu Nuestra Señora de Fatima. Nekoliko godina kasnije, 1962. godine, Škola nastavlja s radom u četvrti Munro, u crkvi Santa Rosa de Lima, gdje je vjeronauk vodio fra Lino Pedišić. Godine 1967. fra Urban Stefanić ustupio je prostor u Hurlinghamu gdje je Škola djelovala idućih 10 godina. Godine 1977. sjedište Škole je premješteno u novo Hrvatsko vjersko središte "Sveti Nikola Tavelić" koje je u to doba vodio fra Marijan Zlovečera. Malu školu hrvatskoga jezika i kulture, kao duhovni ravnatelj, sve do 1998. godine vodio je fra Ilija Kozina. Između 1998. i 2000. nastava se vodila u Hrvatskome domu, udaljenome 300 metara od HVS-a, pod ravnateljstvom Sanje Cettolo i duhovnog ravnatelja fra Ivana Gavrana. Tih godina započelo se i s nastavom za odrasle koju je vodila Maja Kovač.

Godine 2001., u blizini HVS-a, u ulici Pico 4930, izgrađena je nova zgrada pod pokroviteljstvom cijele hrvatske zajednice u Argentini. Otvoreni su i novi tečajevi hrvatskoga za odrasle. Nastavu je vodila Ivana Šare. Od 2002. nastavnik hrvatskoga tada je bio profesor Mario Bastalić.

Profesorica Tanja Mršić vodila je nastavu hrvatskoga jezika i kulture za djecu i za odrasle u Buenos Airesu od 2006. do kolovoza 2010. godine. Od rujna 2010. do kolovoza 2014. profesorica je bila Marija Dujmović.

Danas se nastava u Maloj školi održava svake subote od 15 do 18.30 sati. Četrdesetak učenika uče hrvatski jezik, običaje svojih predaka, hrvatske tradicionalne pjesme i plesove, molitve na hrvatskome jeziku. Od rujna 2014. godine nastavu vodi profesorica Martina Prpić koju je odabralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Osim nastave za djecu, u školi se tijekom tjedna održava i nastava za odrasle na različitim stupnjevima. Ove godine nastavu hrvatskoga jezika i kulture na ovome nastavnome mjestu, osim djece, pohađa i 73 odraslih polaznika. Duhovni ravnatelj Škole posljednjih deset godina je fra Josip Peranić. Također, već godinama, u radu s djecom sudjeluju i nesebično pomažu Monica Muñoz Sabljić, Celina Conti Tomišić te Jadranka Rožić Duić. Njihov osnovni cilj je da djeca, u katoličkome duhu, upoznaju hrvatsku kulturu i običaje, nauče hrvatski jezik te na taj način nastave biti dio hrvatske zajednice kojoj će pomagati u daljnjem održavanju.

H.F.S. Proljeće

ENG Every year the members of the Society of Croatian Catholic University and Secondary School Students of Buenos Aires hosts a culture evening to showcase their achievements throughout the year.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika. Učite kada želite i gdje želite.
A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian. Learn when and where you want.

Sveučilište u Zagrebu

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika
The first on-line course of Croatian as second and foreign language

Proljetni tečaj / Spring course

9. ožujka – 31. svibnja 2015. / March 9 - May 31, 2015

- ✔ 7 nastavnih cjelina u sustavu MOD (utemeljen na Moodlu)
- ✔ 150 nastavnih aktivnosti
- ✔ 24 sata online nastave u živo
- ✔ iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- ✔ interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika

- ✔ 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- ✔ 150 learning activities
- ✔ 24 hours of real-time communication online
- ✔ experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- ✔ an interactive, communicative and individual approach to language learning

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici
Look at videos about the course at web page
www.matis.hr

Obavijesti i upisi
additional information and enrollment:
ecroatian@gmail.com

Jubilarna Noć muzeja posvećena Nikoli Tesli

"Tesla", izložba skulptura u kamenu i bronci Tuzlaka Pere Jelisića, čiji je Matica suorganizator, ponovno je, nakon 2006., u Muzeju Mimara dostupna zagrebačkoj publici

Noć muzeja' u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt

Tekst: **Diana Šimurina-Šoufek**
Foto: **Hina; Mimara**

Hrvatsko muzejsko društvo (HMD) bilo je organizator jubilarne, desete Noći muzeja pod nazivom "Izumi i otkrića – Nikola Tesla univerzalni um". Noć se nadovezuje na prošlogodišnju manifestaciju, kojom se željelo dodatno afirmirati velika imena hrvatske kulture, umjetnosti i znanosti. Noć muzeja ove godine HMD je ostvarilo u suradnji s hrvatskim muzejima, Gradom Zagrebom, Tehničkim muzejom Zagreb, Teslinim rodnim krajem u Lici – Gradom Gospićem, Muzejom Like Gospić, te Memorijalnim centrom "Nikola Tesla" Smiljan kao glavnim partnerima.

Po prvi put na Noći muzeja – izložbom u Mimari- sudjelovala je i Hrvatska matica iseljenika. "Tesla", izložba skulptura u kamenu i bronci Pere Jelisića, čiji je Matica suorganizator, ponovno je, nakon 2006., dostupna zagrebačkoj publici. Izložbu je otvorio ravnatelj Mimare Tugomir Lukšić, uz prigodno slovo mnoštvu prisutnih koje su održali ravnatelj HMI-a Marin Knezović, akademik Vladimir Paar i autor.

DJELA INSPIRIRANA TESLOM

Autor, Tuzlak Jelisić (1939.), Akademiju likovnih umjetnosti završio je u Zagrebu u klasi prof. Frane Kršinića, a postidplomski studij u zagrebačkoj Majstorskoj radionici prof. Vanje Radauša. Član je HDLU-a od 1965. godine. Dobitnik je više nacionalnih nagrada za skulpturu u prostoru, a njegovi radovi nalaze se i u Austriji, Italiji, Njemačkoj, SAD-u i Španjolskoj. Jelisićeva izložba posvećena 150. godišnjici rođenja Nikole Tesle, u organizaciji SKD Prosvjeta Rijeka, 2007. je bila postavljena u riječkoj dvorani Filodrammatice. Autor je izložbu o Tesli pripremao tri godine i predstavio je 20-ak djela - portreta, poprsja i medalja inspiriranih Teslom te djela koja označavaju njegove vizije. Nije se obazirao samo na proslavu Tesline obljetnice, već mu je Tesla dugu niz godina bio i ostao trajna inspiracija. Ponovljeni zagrebački hommage Tesli 2015. tome je najbolji dokaz.

Na Noći muzeja u Mimari našli su se i brendirani proizvodi predsjednice Udruge Nikola Tesla – genij za budućnost Dragice Mihajlović i inovatorska Infra-Red slika Nikole Tesle Jane Žiljak Vujić.

UMREŽENA VIRTUALNA STVARNOST

Program Noći muzeja 2015. započeo je 30. siječnja svečanim otvorenjem u Tehničkom muzeju u Zagrebu gdje su predstavljen život i rad Nikole Tesle, te inte-

Kipar Pero Jelisić

Akademik Vladimir Paar, Pero Jelisić, Marin Knezović, Ljerka Galic i Tugomir Lukšić

raktivna aplikacija Umrežena virtualna stvarnost tvrtke Ericsson Nikola Tesla, partnera Noći muzeja 2015. Na otvorenju, koje se prenosilo i u dvorištu Tehničkog muzeja, glumci Tvornice lutaka i pjevači zbora "Izvor" izveli su ulomke predstave o Tesli. Na otvorenju je govorila ravnateljica Tehničkog muzeja Markita Franulić, voditeljica Noći muzeja Dubravka Osrečki Jakelić, u ime ministrice kulture pomoćnica ministrice kulture Vesna Jurić Bulatović, a u ime grada otvorila ju je Sandra Švaljek, zamjenica gradonačelnika Zagreba.

U Zagrebu su posjetitelji Gliptoteke HAZU, uz stalni postav, mogli pogledati i retrospektivnu izložbu Branke Uzur te izložbu Gorana Štimca 'Recesija'. Izlaganjem nekoliko portreta Nikole Tesle iz fundusa Gliptoteke obilježila se se i tema ovogodišnje Noći muzeja. U Hrvatskom povijesnom muzeju bila je postavljena izložba 'Slike Velikog rata', a u Galeriji Kovićevi izložba 'Foto Tonka – tajne ateliera društvene kroničarke', o jednoj od najznačajnijih hrvatskih fotografkinja, glavnoj kroničarki društvenog i kulturnog života međuratnog Zagreba. Moderna galerija je u sklopu izložbe 'Nove akvizicije & darovnice u MG' predstavila stotinjak djela kojima je u posljednje dvije godine obogaćen fundus Moderne galerije. Mogao se pogledati i stalni postav Hrvatska likovna umjetnost od 19. do 21. stoljeća i prigodni program Nikola Tesla iz fundusa MG. U Muzeju grada Zagreba bila je dostupna izložba 'Odjeci s bojišnice – Zagreb u Prvom svjetskom ratu'.

VIŠE OD DVA MILIJUNA

Program 'Penkala – veliki izumitelj', posjetitelje je upoznao s njegovim manje znanim izumima, a 'Znate li tko je Maxim?', pričom o strojnoj pušci koja je bitno izmijenila način ratovanja. U MSU su na rasporedu bile Zbirke u pokretu. Hrvatski developeri su te večeri ispred čitaonice pokazivali primjenu tehnologije inspirirani radovima Nikole Tesle. U Noći muzeja Muzej za umjetnost i obrt posjetiteljima je ponudio izložbu 'Guercino: Svjetlo baroka', a Tehnički muzej program posvećen Tesli, stalni postav u prizemlju, Planetarij te izlož-

Ovogodišnja tema "Izumi i otkrića – Nikola Tesla univerzalni um" nadovezuje se na prošlogodišnju manifestaciju, kojom se željelo dodatno afirmirati velika imena hrvatske kulture, umjetnosti i znanosti

U Galeriji Muzeja grada Splita otvorena je izložba 'Art - password' autora Tončija Šitina

Hrvati diljem Hrvatske pohitali na Noć muzeja

Noć muzeja, koja jednom godišnje besplatnim ulazom i zanimljivim programima u muzeje diljem Hrvatske dovodi brojne posjetitelje, otvorena je u petak, 30. siječnja, navečer u Demonstracijskom kabinetu Nikole Tesle zagrebačkog Tehničkog muzeja, kao najprikladnijem mjestu za početak te kulturne manifestacije čije se ovogodišnje, deseto izdanje održavalo na temu "Izumi i otkrića - Nikola Tesla univerzalni um". Ove godine naglasak je bio na mogućnosti razvoja Gospića, Like i cijele regije kroz ličnost genijalnog izumitelja Nikole Tesle, povezujući Muzej Like u Gospiću i Memorijalni centar Nikola Tesla u Smiljanu s Tehničkim muzejom u Zagrebu. Svojim atraktivnim izložbama, glazbeno-scenskim događajima, kada hrvatski gradovi postaju pozornice, ova nacionalna manifestacija predstavlja nezaobilazan sadržaj u kulturnoj ponudi zemlje.

bu 'Željeznički kolodvori u Hrvatskoj – priča o ljudima, zgradama i vlakovima'. U Demonstracijskom kabinetu Nikola Tesla posjetitelji su mogli pogledati vjerne replike Teslinih najvažnijih izuma, uz najavu posjeta. U Umjetničkom paviljonu mogla se pogledati izložbu 'Joan Miró: remek-djela iz Fundacije Maeght', a u Etnografskom muzeju izložba 'Dim – priča o duhanu'. U duhu teme Hrvatski državni arhiv je izložio izbor arhivskog gradiva koje se odnosi na Nikolu Teslu, kao i prezentirati zbirku Fotoopreme HDA koja dokumentira razvoj fotografske tehnologije tijekom prošlog stoljeća. Posjetitelji su mogli pogledati izložbu 'Stoljeće nakon Laszowskog' u spomen na Emilija Laszowskog, svestranog pripadnika hrvatske intelektualne elite na prijelazu iz 19. u 20. st. Ukratko, posjetiteljima je svoja vrata otvorilo 39 zagrebačkih muzeja.

Noć muzeja' u Rijeci obilježena na više lokacija. Fotografija prikazuje posjetitelje Prirodoslovnog muzeja Rijeka

Performans prilikom svečanog otvorenja Noći muzeja u Tehničkom muzeju u Zagrebu

Godine 2004. održana je prva Noć muzeja u Hrvatskoj na samo šest lokacija u Zagrebu. Broj posjetitelja programa neprekidno raste; a u devet godina bilo ih je više od dva milijuna. Prošle godine bilo je rekordnih 360.000 posjetitelja na više od 200 odredišta. Popularni programi održali su se ovaj put u 101 hrvatskom gradu, uz Fojnicu i Goricu iz BiH. ■

ENG The Croatian Museum Association was the organiser of the jubilee 10th Night of Museums under the moniker "Inventions and Discoveries – Nikola Tesla, A Universal Mind". This is the first time the CHF has participated – with an exhibition at the Mimara Museum.

ĐURO VIDMAROVIĆ NA TRIBINI U NSK

ZAGREB - U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu održana je sedma iz ciklusa tribina Zbirke inozemne Croatice u nazočnosti mnogobrojne publike. Gost tribine 27. siječnja bio je književnik, prevoditelj, političar i diplomat Đuro Vidmarović, a voditeljica dr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke. Na tribini je bilo riječi o Vidmarovićevu političkom i diplomatskom životu, boravku u Ukrajini, književnome, znanstvenome i prevoditeljskome radu te proučavanju djela pripadnika hrvatskih manjina i hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka.

Đuro Vidmarović rođen je 1947. u Piljenicama pokraj Kutine. Studij povijesti i filozofije završio je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1970. do 1990. radio je kao srednjoškolski profesor. Godine 1990. izabran je za zastupnika u Saboru RH. Na toj dužnosti ostaje dva mandata. Od 1995. do 1999. veleposlanik je RH u Ukrajini. Godine 2002. dragovoljno se povlači iz diplomacije i odlazi u mirovinu. Od 1972. bavi se književnim radom te proučavanjem povijesti i književne baštine hrvatskih narodnih manjina u susjednim zemljama. O tome je objavio više stotina prikaza, članaka i studija.

Član je UO Društva hrvatskih književnika, UO Hrvatskoga diplomatskog kluba, Glavnoga odbora Matice hrvatske i Društva za ukrajinsku kulturu.

- Inspirira me i potiče na stvaralaštvo živi kontakt s hrvatskih autohtonim manjinama iz zemalja srednje i jugoistočne Europe koje redovito posjećujem i o njima objavljujem studije. Jednako tako sam se i devedesetih, kada je stvarana samostalna i suverena RH, susretao s hrvatskim iseljeništvom u prekooceanskim zemljama kao poklisar utemeljitelja RH dr. Franje Tuđmana. U politiku sam ušao, bezrezervno, kao književnik i kao povjesničar u sudbonosnim devedesetim da sa svojim naraštajem izborim slobodu i neovisnost RH. Na tu sam hrabrost neizmjerno ponosan, a ponosan sam i na svoja književna ostvarenja koja stižu do čitatelja u zemlji i inozemstvu - zaključio je Đuro Vidmarović. (*Vesna Kukavica*)

KONCERT PULSKOGA KUD-a "MATKO BRAJŠA RAŠAN" U RIMU

ITALIJA - Od 4. do 8. prosinca 2014. godine pulski KUD "Matko Brajša Rašan" prema ucrtanom programu nastupa u inozemstvu. Gostovao je u Rimu gdje je održao nekoliko pjevačkih nastupa. Posjetili su i Hrvatski dom – *Domus Croata* gdje su u ugodnom druženju s Hrvatima predstavili svoj bogat i raznolik glazbeni repertoar. U nedjelju, 7. prosinca, KUD "Matko Brajša Rašan" nastupio je u Hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu. U svojim nastupima predstavio je bogatu hrvatsku glazbenu baštinu, s naglaskom na izvornoj istarskoj pjesmi te djelima istarskih skladatelja, kao i drugim međunarodnim skladateljima. Svečanom adventskom koncertu uz mnogobrojne Hrvate nazočili su i predstavnici diplomatskog kora Republike Hrvatske u Vatikanu i Rimu. Uz njih, nazočni su bili predsjednik Hrvatsko-talijanske udruge Mirko Šikić, tajnik Saveza hrvatskih zajednica Italije Luka Krilić i domaćin Zavoda sv. Jeronima rektor Jure Bogdan te ostali crkveni velikodostojnici koji trenutno borave u Rimu i Vatikanu.

Naši "Brajšanci" upoznali su ljepote Rima i Vatikana, a naše sunarodnjake Hrvate obogatili svojom glazbom i približili im baštinu i kulturne vrijednosti domovine Hrvatske. (*Ana Bedrina*)

Duhovni identitet Ličana

Duhovni i kulturni život u Lici, smatra Bogović, razvija se osobito u zlatnom vijeku glagoljske kulture sredinom drugog tisućljeća kada je to područje bilo gusto naseljeno

Tekst: **Vesna Kukavica**

Ovih je dana u Zagrebu, točnije 22. siječnja 2015., promovirana pregledna monografija biskupa dr. sc. Mile Bogovića *Lika i njezina Crkva u prošlosti i sadašnjosti* u organizaciji kulturnog tjednika *Hrvatskoga slova* i Udruge *Vila Velebita*. O knjizi su, uz autora, govorili recenzenti prof. dr. sc. Željko Holjevac i prof. dr. sc. Ante Bežen, kao i profesor Ivica Mataija iz Državnoga arhiva Gospića. Promociju je vodio u nazočnosti brojene publike velečasni dr. sc. Draženko Tomić.

Građa knjige raspoređena je u trinaest poglavlja, a zahvaća početke kršćanstva u Lici od doseljenja Slavena i prati ličke mijene do uspostave današnje biskupije. Prema historiografskim analizama Bogović navodi da je kršćanstvo u Lici zaživjelo još u doba hrvatskog kneza Borne (810. – 821.), ali da je tek u 10. stoljeću obuhvatilo cjelokupno stanovništvo na području današnje Like i Krbave.

Autor bilježi osnutak Krbavske biskupije na Splitskoj sinodi 1185. Duhovni i kulturni život u Lici, smatra Bogović, razvija se osobito u zlatnom vijeku glagoljske kulture sredinom drugog tisućljeća kada je to područje geografskog srca Hrvatske bilo prilično gusto naseljeno. Slijedi razdoblje turske dominacije (1527. – 1689.) koju prati karakteristična kulturna i duhovna stagnacija, budući da su Turci Liku i Krbavu "smrtno ranili na Krbavskom polju još davne 1493."

Oslobođenje Like, Krbave i dijela Korduna od Turaka vodio je, nakon turskog poraza pod Bečom 1683. , brinjski župnik pop Marko Mesić. Oslobođeni krajevi ušli su tada u sastav jedne katoličke države tj. Austrijske Monarhije, dobivši stanovitu hrabrost za opstanak. Pogodne prilike za katolike bile su poticaj da se u većim skupinama useljavaju u Liku, Krbavu i na područje oko Slunja. Lika i Krbava ulaze u sastav biskupija Senjske i Modruške. Nakon uspostave samostalne hrvatske države nastale su povoljnije prilike za razvoj Like u svakom pogledu. Rezultat tih nastojanja očitovao se 25. svibnja 2000. godine kada je papa Ivan Pavao II. uspostavio Gospićko – senjsku biskupiju sa sjedištem u Gospiću i Milu Bogovića, autora ove vrijedne knjige, imenovao njezinim prvim biskupom.

Crkva hrvatskih mučenika - Udbina

Identitetske značajke Ličana, piše Mile Bogović, ovise o okolnostima, odnosno o vlastitostima kraja u kojem su nikli i rasli, sviknuvši se od pamtivijeka na rasuće naroda radi raznih čimbenika i život u dijaspori diljem planeta. Te okolnosti, navodi Bogović, čine: zemljopisni položaj, povijesna događanja na ličkom prostoru, vjera i kultura. Liku autor simbolično uspoređuje s jednim velikim srednjovjekovnim gradom opasanim čvrstim bedemima koje čine živopisni planinski lanci: Velebit, Kapela, Plješivica. Spominjući tri srednjovjekovne hrvatske županije: Liku, Gacku i Krbavu, Bogović zapaža kako svaka ima svoju rijeku koje izviru i uviru u istoj županiji. Ono što je sada važno, poručuje biskup Bogović, jest da se prostor sačuva od stranih profitera i zagađivača. Lika je u prošlosti bila nekada rubna ("Dalmatinska" Hrvatska), a sada je središnja regija. Najjači razvoj lički prostor doživio je u vrijeme kada je postojala jaka državotvorna veza između sjevera i juga (razvijeni srednji vijek). Danas je lička regija u središtu hrvatskog državnog prostora - most koji povezuje hrvatski sjever s hrvatskim jugom, oaza zelene Hrvatske. ■

ENG Mile Bogović DSc, bishop of the Roman Catholic Diocese of Gospić-Senj is the author of the recently promoted *Lika and it's Church in the Past and Present*. The book covers the beginnings of Christianity in the Lika region from the arrival of Slavs and follows the ebb and flow of Lika up to the establishment of the current diocese.

Paragvajski životni stil u tmurnoj hrvatskoj svakidašnjici

Monica kaže da je prilagodba na novu sredina bila teška. Velika prepreka bio je, naravno, jezik koji uopće nije govorila. Zatim klima i hladnoća jer u Paragvaju nema zime

Monica Patricia Estigarribia Soljančić

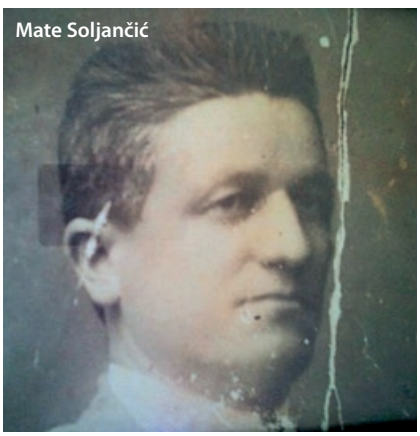
Napisao: **Hrvoje Salopek**
Snimke: **Hrvoje Salopek i obiteljski album**

"Na žalost već dugo godina u Hrvatskoj vlada kriza i nikako da nam biznis krene kako bismo željeli. Stalno stojimo i tapkamo na mjestu. A vrijeme ide. Htjeli bismo osnovati obitelj i imati djecu, ali sve je to još na **čeka**nju i nikako da se ostvari." Svatko će pomisliti da su to riječi nekog od bezbroj naših mladih ljudi koji se muče sa svakidašnjicom. No, začudo, to su rečenice Paragvajke Monice Patricije Estigarribije Soljančić koja od 2005. živi u Hrvatskoj.

Monica je rođena 1978. u Asuncionu, glavnome gradu Paragvaja, u obitelj koja je po **ženskoj liniji** hrvatskog podrijetla. Ponosna je na svoje hrvatske pretke. "Moj pradjed Mate Soljančić doselio se sa samo 14 godina sa svoja dva brata prvo u Čile, a kad su zaradili nešto novaca dolaze u Paragvaj gdje su u Asuncionu otvorili prvu pekarnicu, smještenu u centru grada. Pekarnica je bila pun pogodak i odlično je radila." Monica nam priča kako su se braća Soljančić brzo i uspješno uklopila u novu sredinu. Od pekarnice su se obogatili uzdignuvši se u visoki sloj društva. Poznata povijesna pekarnica Soljančić, ili kako bi Paragvajci rekli *Solhansik*, i danas krasi središte Asunciona. Kupili su vilu u elitnoj četvrti Las Mercedes, gdje i danas većina njihovih potomaka **živi.** I ne samo to, braća Soljančići postali su i zaslužni Paragvajci. "Pradjedov brat Kleto bio je gluhonijem i tim povodom osnovali su prvu školu u Paragvaju za gluhonijemu djecu. Ispred škole podignut je spomenik u čast osnivačima. Drugi brat Josip bio je veliki sportski djelatnik, između ostalog osnovao je poznati paragvajski nogometni klub Mbygua."

PONOSNA NA PRETKE

Hrvatska zajednica u Paragvaju je, za razliku od onih u susjednome Čileu i Argentini, razmjerno malobrojna. Računa se da danas ondje živi oko pet tisuća Paragvajaca hrvatskog podrijetla, koji malo znaju o svojoj pradomovini i koji se nikad nisu uspjeli ozbiljnije organizirati pa je hrvatski jezik uglavnom tamo nestao.

Mate Soljančić

Spomenik Kleti Soljančiću osnivaču prve škole za gluhonijemu djecu u Paragvaju

Ponovnom buđenju hrvatske svijesti u Paragvaju možemo uvelike zahvaliti Monicinu stricu Hugu Guillermu Soljancicu Sanchezu, imućnome čovjeku, generalu paragvajske vojske, koji je nakon

"Moj pradjed Mate Soljančić doselio se sa samo 14 godina sa svoja dva brata prvo u Čile, a kad su zaradili nešto novaca dolaze u Paragvaj gdje su u Asuncionu otvorili prvu pekarnicu, koja je izvrsno poslovala."

Spomen ploča posvećena Josip Soljančiću, sportskom djelatniku koji je osnovao nogometni klub Mbygua

"Hrvati, za razliku od Paragvajaca, stalno nešto kritiziraju i rogobore. U Paragvaju ima puno siromašnih ljudi, no bez obzira na materijalno stanje većina pozitivno gleda na život."

umirovljenja osnovao 1996. prvu udrugu s hrvatskim predznakom: Paragvajsko-hrvatsku trgovačku komoru. On je poticao povezivanje Paragvajaca hrvatskog podrijetla s Hrvatskom, koje dotad praktički nije bilo. Pokušavao je dovesti i učitelje hrvatskoga jezika, što nije uspjelo. Mnogi Paragvajci hrvatskog podrijetla njegovim su posredovanjem preko veleposlanstva u Buenos Airesu stekli hrvatsko državljanstvo. Tako je bilo i s Monicom i mnogobrojnom obitelji.

"Prvo je moj mlađi brat Jose Miguel otišao 2003. u Zagreb. Dobio je stipendiju za jednogodišnji studij hrvatskoga jezika Croaticum. Sljedećih godina svi smo stigli u Hrvatsku, a troje nas ostali smo za stalno - Jose Miguel koji se oženio Slovenkom i trenutno živi u Sloveniji, Pablo koji je također oženjen i živi u Zagrebu, i ja."

Monica sa svojom braćom

DRUŠTVENA I PODUZETNA

Monica kaže da je prilagodba na novu sredina bila teška. Velika prepreka bio je, naravno, jezik koji uopće nije govorila. Zatim klima. "U početku smo jako teško podnosili zimu i niske temperature. U Paragvaju zime nema. Najniže temperature zimi padnu na 15-ak stupnjeva i onda se Paragvajci smrzavaju i oblače kapute", kaže uz smijeh Monica. Na upit što joj još kod nas smeta ističe sveprisutnu mrzovolju i nezadovoljstvo. "Hrvati, za razliku od Paragvajaca, stalno nešto kritiziraju i rogobore. U jednom istraživanju o osjećaju sreće po zemljama najsretniji je upravo Paragvaj, a Hrvatska je negdje pri kraju ljestvice. To sve govori. Treba reći da u Paragvaju ima puno siromašnih ljudi, no bez obzira na materijalno stanje većina pozitivno gleda na život za razliku od Hrvata."

Brat Pablo s djecom

Monica je u Zagreb došla s diplomom Američkog sveučilišta u Paragvaju na kojem je studirala marketing i odnose s javnošću. Izvrsno govori, uz materinski španjolski, i gvarani – jezik paragvajskih domorodaca, zatim engleski i portugalski. A danas odlično vlada i jezikom svojih predaka - hrvatskim, pri čemu jedino simpatični latinoamerički naglasak upućuje na daleki rodni kraj.

Poduzetna, elokventna, društvena, snalažljiva, kreativna – spremna je na raznovrsne poslove i biznis. "Bavila sam se svim i svačim otkad sam došla u Hrvatsku. Bila sam turistički vodič, animator, event-manager…" Poznati su njezini latinoamerički partyji *Fiesta Latina* koje organizira u klubovima i diskotekama. No, u posljednje vrijeme ona i njezin dečko usredotočeni su na posao sa *stevijom* – prirodnom zamjenom za šećer koja potječe iz Paragvaja. "Stevija je još uvijek malo poznata u Hrvatskoj, a kako nema kalorija posebno se preporučuje dijabetičarima, ljudima na dijeti, onima sa **žučnim smetnjama**... Inače, biljka stevija najbolje uspijeva u Paragvaju i ondje se masovno koristi."

Kaže kako se namučila dok je dobila dozvolu za uvoz jer je, sve do ula-

"Osnovali smo Društvo Latinoamerikanaca u Hrvatskoj. Povezani smo i preko Facebooka. Često mi se obrate mnogi ljudi koji iz Latinske Amerike dolaze ovamo, na proputovanju su poslovno ili turistički, traže informacije, preporuke…"

ska Hrvatske u EU, stevija kod nas bila zabranjena. "Moramo prvo ljude u Hrvatskoj educirati o steviji. Polako su se mnogi uvjerili u njezine blagodati. Danas se stevija stavlja u sve više gotovih proizvoda – čokolade, napitke, slatkiše… No, pritom treba biti oprezan jer se danas pod stevijom nudi sve i svašta, a najčešće jeftina nekvalitetna roba iz Azije. Mi nabavljamo vrhunsku steviju preko argentinske tvrtke Trini."

STEVIJA - NADOMJESTAK KONZUMNOM ŠEĆERU

Dašak Latinske Amerike Monici pruža glazba i prijateljstva s mnogim Latinoamerikancima u Hrvatskoj i u susjednim zemljama. "Osnovali smo i Društvo Latinoamerikanaca u Hrvatskoj. Povezani smo i preko Facebooka. Često mi se obrate mnogi ljudi koji iz Latinske Amerike dolaze ovamo, na proputovanju su poslovno ili turistički, traže informacije, preporuke… Drage volje ću svakom pomoći, popričati, pozvati ih na kavu… ili još bolje na naš čaj od mate."

U dana**šnje vrijeme** kada na tisuće Monicinih vršnjaka napušta Hrvatsku u potrazi za boljim životom, ona nije požalila što je došla ovamo. Kaže da je od malih nogu imala poduzetničkoga duha i uvijek nešto prodavala pa se ne boji budućnosti. Tipično paragvajski, puna je optimizma. "Krizi jednom mora doći kraj. Nadam se da **će stvari i** u biznisu krenuti željenim putem. Želim imati vlastiti stan i obitelj. I na kraju, nadam se da će u Hrvatskoj biti puno više nasmijanih i sretnih lica nego **što ih ima** sada. Treba se ugledati u tom pogledu na Paragvaj!" ■

ENG An interview with Monica Patricia Estigarribia Soljančić, a Paraguayan of Croatian extraction who has lived in Croatia since 2005. This young and versatile entrepreneur now imports stevia, a plant product used as an alternative to sugar.

Tekst: **Ana Bedrina**

Nakon ljetnog koncerta sopranistice Kristine Šop iz Münchena, koja je nastupila u crkvi sv. Franje u Puli, ovih adventskih dana našla sam se i ja u Münchenu. Obiteljski posjet ubrzo je postao susret s dragim suradnicima koji postaju i prijatelji. Bila sam promatrač mnogobrojnih lijepih događaja, ali i svjedok prevelikog broja naših mladih, sposobnih, obrazovanih ljudi koji tamo grade svoju budućnost. Tamo zasnivaju i svoje obitelji, čuvaju svoj jezik, vjeru, hrvatska imena i s ljubavlju predstavljaju svaki kamen, svaku pjesmu svoga kraja i Lijepe Naše. Mnogobrojni su Hrvati koji su se iseljavali u Njemačku. A među njima mnogobrojni su i moji Istrani. München je samo jedan od većih gradova u kojem su našli svoj drugi dom. Najprije se išlo malo zaraditi, a onda su se rodila djeca pa ih je trebalo školovati, a onda su došli unuci. I tako su oni ostali, a novi i novi su i dalje dolazili. I danas opet mnogi dolaze i traže sreću izvan svoje domovine ne samo u Münchenu i Njemačkoj. Najprije su to bile stotine ljudi pa tisuće, a danas je preko četiri stotine tisuća Hrvata samo u Njemačkoj.

U tim susretima s mnogobrojnim ljudima osjetila sam ponos na zajedništvo naših sunarodnjaka, ali ubrzo i veliku tugu zbog spoznaje koliko je ljudi napustilo našu prelijepu zemlju. Prolazeći tim velikim europskim gradom, te u restoranima ili u trgovinama, često se čuje hrvatska riječ, kao da nismo daleko od Hrvatske.

'PUNE RUKE POSLA'

I u toj tuđini hrvatske katoličke misije imaju iznimno važnu ulogu u očuvanju identiteta i održavanju duha. Hrvatska katolička misija u Münchenu, koja danas bilježi više od 65 godina svoga postojanja, ima "pune ruke posla". To je jedna mala Hrvatska usred Njemačke. Tu se rađa, krštava, vjenčava i umire. Sada je predvodi fra Boris Čarić s još petero braće fratara, jednim đakonom i tri časne sestre. Sestra Nikolina Marija Bilić koordinatorica je nekoliko pjevačkih zborova i među osnivačima prve hrvatske klape "Croatia" koja slavi svoju 25. obljetnicu od osnutka. Hrvatske mise održavaju se svakog dana u Misiji, a nedjeljom se Hrvati okupljaju na misama u pet velikih crkava u užem dijelu grada te u nekoliko manjih mjesta izvan Münchena. Svaka crkva okuplja po tisuću, dvije vjernika na misi. Prema riječima generalnoga konzula Petra Uzorinca, s kojim sam imala vrlo lijepi susret, u Münchenu je evidentirano 28.000 Hrvata. Međutim, u Misiji je samo u posljednjih godinu dana zabilježeno novih 11.000 pridošlih! U posljednje vrijeme broj stalno raste. Na misi u nedjelju prije adventa u crkvi St. Michaela predstavljeno je imenom i prezimenom 165 mladih koji su prijavljeni za ovogodišnju krizmu.

U Hrvatskome domu djeluju uz pjevačke zborove i Klapu "Croatia" i Akademski krug koji predvodi Ante

Ante Moro, Ana Bedrina i Silvano Jelenić

Duhovne obnove, predavanja, koncerti i briga za bližnje u domovini

U Misiji je samo u posljednjih godinu dana zabilježeno novih 11.000 pridošlih! U posljednje vrijeme broj stalno raste. U crkvi st. Michaela predstavljeno je 165 mladih koji su prijavljeni za ovogodišnju krizmu

Moro, aktivan u Župskom vijeću i mnogobrojnim aktivnostima koje Hrvatska katolička misija ostvaruje. Zatim Frama, Hrvatsko obiteljsko kolo i još mnogobrojne druge zajednice. Požrtvovni su to ljudi koji naporno i puno rade za život, ali uvijek nađu vremena za mnoge volonterske aktivnosti i druženja. Uoči adventa u Misiji je priređena trodnevna Duhovna obnova koju je predvodio dr. fra Ante Vučković, profesor na KBF-u u Splitu.

U Akademskom krugu 25. studenoga održao je predavanje Silvano Jelenić (rođen u Raši, a uskoro se vraća u Pulu) koji u Münchenu živi više od dvadeset godina. Inspiriran starim razglednicama iz Pule u doba Austro-Ugarske, čije skupljanje mu je bio hobi, vrlo iscrpno je prikazao Pulu prije I. svjetskoga rata i kasnije kao ratnu luku. Predavanje je bilo popraćeno s tri velika albuma razglednica i fotografija iz vremena prije Prvoga svjetskog rata kada je Austrija izgrađivala najljepše građevine kojima se Pula i danas diči. Predavanje je potaknulo slušatelje da posjete i razgledaju Pulu i Istru.

S generalnim konzulom RH u Munchenu Petrom Uzorincem

Ana Bedrina u društvu Franaza i Kristine Šop

'SAN ILI NOSTALGIJA'

Udruga Hrvatsko obiteljsko kolo priredila je hrvatsku kulturnu večer na kojoj je prof. dr. Jasna Čapo iz Zagreba održala predavanje na temu iseljeništva: "San, nostalgija ili nešto treće: hrvatski iseljenici i njihovi potomci u Hrvatskoj".

U petak 28. studenoga održan je humanitarni koncert pod nazivom "Advent s hrvatskim umjetnicima" na kojem se okupilo oko tristotinjak gostiju, Hrvata i Nijemaca koji su u glavnome gradu Bavarske uživali u glazbi hrvatskih umjetnika. Na koncertu je prikupljena pomoć za Dječji dom u Nazorovoj u Zagrebu. Osim ovoga plemenitog čina, organizatori su htjeli skrenuti pažnju i na mnogobrojne umjetnike hrvatskog podrijetla, koji žive i djeluju u Njemačkoj i šire, te pokazati njemačkoj publici hrvatsku kulturu. Koncert je održan u *Herkulessaal Münchner Residenz*, a organizirali su ga Jelena Brezić i Ivica Kljajić.

Koncert je otvorila voditeljica Davorka Tovilo, a u glazbenome dijelu nastupili su pijanist Boris Knežević, flautistica Ivana Zahirović, pijanistica Diana Grubić, pijanistica Bojana Simić, operna pjevačica Kristina Šop, violinist Mario Korunić, čelist Bajro Ajkić, Klapa Croatia München, glazbenik Romano Sole Trio. Koncert je završen zajedničkim pjevanjem publike i izvođača "Da te mogu pismom zvati". Organizatori se nadaju da će ovakvi kulturni i dobrotvorni događaji postati tradicija münchenskih Hrvata. ■

ENG A family visit by the head of the CHF branch office to the German city of Munich very quickly morphed into a meeting with the large local Croatian community. She took part in many events as an observer and as a witness of the great number of our young, capable and educated people building their future there.

Teolog, književnik, prevoditelj i skladatelj

Ispunjavajući zadatke koje mu je dao dominikanski red djelovao je diljem svijeta, a najdulje u Čileu gdje je sudjelovao u obnovi čileanske dominikanske provincije i predavao na fakultetu

Fra Rajmund Kupareo

S majkom Katicom na dan mlade mise – Vrboska, 1937.

Na dodjeli počasnog doktorata iz filozofije – Santiago de Chile, 1959.

Tekst: **Diana Mašala Perković**

Uz potporu Grada Zagreba Društvo hrvatskih književnika u suradnji s Institutom svetog Tome Akvinskog organiziralo je u svom prostoru na Trgu bana Josipa Jelačića potkraj prošle godine književno-znanstveni kolokvij u povodu 100. obljetnice rođenja fra Rajmunda Kuparea.

Rajmund Kupareo (svjetovnog imena *Luka*), rođen je 16. studenoga 1914. u Vrboskoj na otoku Hvaru, bio je hrvatski sveučilišni profesor, prevoditelj, esejist, pjesnik, skladatelj, nakladnik, redovnik dominikanac i teološki pisac. Pisao je na hrvatskome, latinskome, španjolskome i češkome jeziku.

SPAŠAVAO ŽIDOVE

Rodom je iz stare hvarske plemićke obitelji Kuparića. Bio je drugo od sedmero djece Jurja i Katice. Osnovnu školu pohađao je u Makarskoj i Hvaru, a klasičnu gimnaziju u Jelsi, Bolu i Dubrovniku. Njegov susret s dominikanskim redom dogodio se 1925. godine kada je kao ministrant u Vrboskoj upoznao dominikanca Anđelka Rabadana pod čijim utjecajem je 1930. godine stupio u dominikanski red, a 1937. godine se zaredio za svećenika. Na Visokome filozofsko-teološkom učilištu dominikanskoga reda u Dubrovniku diplomirao je 1939. godine.

Za vrijeme II. svjetskog rata djeluje u Zagrebu gdje je uređivao mjesečni časopis *Gospina krunica* i upravljao dominikanskom nakladom *Istina*, a bio je i nakladnik Alojziju Stepincu.

Tijekom ratnih godina spasio je mnoge Židove na način da im je davao lažne potvrde o krštenju i vjenčanju kako bi mogli izbjeći deportacije i progon u NDH i otići u Švicarsku. Kraj rata dočekao je u Zagrebu iz kojeg je 1947. godine emigrirao i napustio Hrvatsku. Preko Beograda stigao je u Olomouc u tadašnjoj Čehoslovačkoj i tamo je magistrirao teologiju. Ispunjavajući zadatke koje mu je dao dominikanski red djelovao je diljem svijeta i to u: Nizozemskoj, Francuskoj,Španjolskoj, a iz Madrida je 1950. godine, na poziv provincijala Čileanske dominikanske provincije, otišao u Čile kako bi sudjelovao u obnovi čileanske dominikanske provincije i predavao estetiku i aksiologiju na Fakultetu filozofije i odgojnih znanosti. Tu je i doktorirao 1951. godine.

POVRATAK U HRVATSKU

Naziv doktorske disertacije bio je *Ars et Moralis*. Na tom sveučilištu bio je dekan i prorektor. Predavao je nekoliko predmeta na Katoličkom sveučilištu: Dogmatiku na *Instituto Familiar,* Eksperimentalnu psihologiju na *Seminario de Santiago,* Katoličku kulturu na Arhitektonskome fakultetu i Estetiku likovnih umjetno-

Rajmund Kupareo 1978. u Zagrebu

Književno-znanstveni kolokvij povodom 100. obljetnice rođenja fra Rajmunda Kuparea

sti na Likovnoj akademiji. Uređivao je časopise *Mundo Catolico* i *Anales de la Facultad de Filosofia*, a pokrenuo je časopis za filozofiju umjetnosti *Aisthesis*.

Godine 1971. vratio se u Hrvatsku nakon što je pretrpio moždani udar. Boravio je do smrti u dominikanskome samostanu na Ravnicama u Zagrebu, povremeno odlazeći u dominikanski samostan u Starome Gradu. Umro je 6. lipnja 1996. godine, a pokopan je 10. lipnja na Mirogoju u dominikanskom grobu.

O fra Rajmundu Kupareu u Društvu hrvatskih književnika govorili su fra Domagoj Augustin Polanščak na temu *Aksiologija i teologija fra Rajmunda Kuparea*; Ivan Dodlek na temu *Estetika fra Rajmunda Kuparea*; Davor Šalat govorio je o njegovoj Marijanskoj lirici za koju se smatra da je jedna od najboljih lirika hrvatske Marijanske poezije te je posebno istaknuo pjesmu *Balada o Gospinim pčelama*.

MNOGOBROJNA PRIZNANJA

Zdravko Gavran govorio je o njegovu proznom opusu: romanima *U morskoj kući*, *Baraban* i *Sunovrati*, te zbirkama pripovijedaka Čežnja za zavičajem i *Balada iz Magallanesa*.

Sanja Nikčević govorila je o njegovu dramskom opusu, a predsjednik Društva Božidar Petrač o njegovoj lirici.

Pred kraj života i posmrtno Rajmond Kupareo dobio je najveća priznanja za svoj kulturni, znanstveni i religiozni rad. Godine 1996. odlikovan je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Iste godine dobio je i nagradu "Vladimir Nazor" za životno djelo na području književnosti. Dodjeljivanje plakete i povelje nagrade "Vladimir Nazor" nije doživio, one su uručene njegovoj bijeloj subraći 19. lipnja 1996. godine. Posmrtno je 1997. godine dobio odlikovanje "Bernardo Higgins" koje čileanska vlada dodjeljuje stranim državljanima za iznimne zasluge.

Osim 25 knjiga, znanstvenih članaka, romana, drama, pripovijedaka i pjesama Rajmund Kupareo bio je i glazbeno talentiran pa je tako i autor mnogobrojnih skladbi.

Teško je odlučiti koji citat bi trebalo posebno izdvojiti iz Kupareova bogatog opusa, možda *Pisma mojoj baki* koja je napisao u Madridu 1948. godine, a koja počinju ovako:

Ti nisi rado ostavljala naš "škoj". Poznavala si svako seoce, svaki potok i uvalu. Ti i danas pogađaš kakva su imena praunukama tvojih pokojnih prijatelja, čak i na protivnoj strani otoka, jer unuke nose bakino ime. Naš je "škoj" bio za tebe najljepši na svijetu. ■

Povratak u zavičaj

Došao sam nepoznat
u kasni nedjeljni sat.

Možda su me prepoznali
mostovi stari što prebiru u muku
ugušene čežnje moga naraštaja
i crkvica na ulazu u luku,
zatvorena
radi naših uzdisaja.

Možda je puteljak uski, krivudavi
nemir mojih opazio zjena
i naglo dotrčao s gora
da mi se javi
na asfaltnoj cesti pokraj mora.
A krovovi dragi, bez sjaja i boje,
kamenita raširili krila
(k'o lepeza neka)
da me pozdrave iz daleka,
jer oni se boje
raskošnih hotela i vila.

Zar sam se ja tu rodio
lutalica u oazi mira?

Sve je već davno iz sjećanja nestalo:

Možda je moje srce kucati prestalo
u dječačkoj lopti
od krpa i papira.
Možda još ruke umorne moje
potežu konope staroga zvonika,
a noge na drvenim motkama stoje
lakrdijaša
ispaćena lika.

Ljudima sam nepoznat
u ovaj kasni nedjeljni sat.

Možda bi me prepoznali
mrtvi što se pod čempresima
odmaraju.
(Zašto im se nisam odazvao,
kad su me zvali?)
Ali oni više ne zbore.

O slatki kraju moj,
pun zvuka i boja!
Kako nas godine čežnjama more
i varaju!
Vrbosko, ljubavi moja!

Vrboska, 2. rujna 1973.

ENG **A literary-scientific symposium was staged in Zagreb late last year on the occasion of the 100th anniversary of the birth of Dominican priest Rajmund Kupareo – a theologian, writer, translator and composer who spent twenty years working in Chile.**

Skinuti pokrov šutnje

Kao pripadnici vojske NDH, ljubuški mladići stradavali su osim na bojišnicama i kao ratni zarobljenici po logorima od Austrije, Slovenije do Hrvatske, BiH, Srbije i dalje na istok

Tekst: **Matej Škarica**

U dvorani samostana Hercegovačke franjevačke provincije u zagrebačkoj Dubravi predstavljena je knjiga naziva "Od Bleiburga do Ljubuškog – svjedočenja preživjelih". Ova knjiga nimalo lake, ali zasigurno istraživački vrijedne tematike iscrpno i s provjerenim navodima govori o stradanju naroda ljubuškoga kraja u vrijeme Drugoga svjetskog rata, pogotovo u poratnom razdoblju poznatijem kao Bleiburški pokolj i Križni put. Tada su jugoslavenska komunistička vojska i Titovi partizani po različitim logorima ili gubilištima pobili i mučili na desetke tisuća hrvatskih zarobljenika – pripadnika poražene hrvatske domovinske vojske.

LOGOR U POŽEGI

Posebice potresna i teška bila je 1945. godina, a što se na kraju prenijelo na sve hrvatske krajeve u BiH pojedinačno, od Bosanske Posavine do Zapadne Hercegovine – pa tako i na mali ljubuški kraj koji je na zbrajao velike žrtve, ali o kojima se dugo nije smjelo govoriti.

Kao pripadnici vojske NDH, ljubuški mladići stradavali su osim na bojišnicama i kao ratni zarobljenici po logorima od Austrije, Slovenije do Hrvatske, BiH, Srbije i dalje na istok. Posebno zloglasan logor bio je onaj u Slavonskoj Požegi gdje su Hrvati morali proći ispitivanja, batinanja i razna zlostavljanja u preteškim uvjetima koji su bili ispod svake razine ljudskog dostojanstva.

Postoje mnogobrojna svjedočanstva o ubitačnim marševima smrti na koje su upućivani zarobljenici da bi na kraju, izgladnjeli, izmučeni i bolesni, bili vođeni u okolne šume na strijeljanje ili bacani u mnogobrojne jame po vrletima Slovenije, Hrvatske pa sve do BiH. Do danas se ne zna za grobove mnogih mladih vojnika i ročnika, kao i civila koji su se u proljeće 1945. godine u kolonama povlačili zajedno s poraženom vojskom NDH prema zapadnim Saveznicima – veći-

Božo Skoko (za govornicom), Ivo Lučić, Ante Čuvalo, Jure Krišto i Doris Boras

na njih s nadom da će biti tretirani kako i priliči, dakle po Ženevskoj konvenciji. Istodobno, u ovim poratnim događajima partizanski zapovjednici u većini slučajeva nisu organizirali suđenja, njih nije ni bilo (ili su bila montirana), već je sve rađeno po "metodi kratkog postupka" i nemilosrdnog obračuna s "narodnim neprijateljem". S druge strane, mještanima i civilima na čijem području se nalazio logor ili skupište bilo je strogo zabranjeno pomagati zarobljenicima. Događalo se tako da partizani žestoko kazne i pojedine civile koji su primjerice prebacivali kruh ili davali vodu zarobljenicima preko bodljikave žice.

Preživjeli hrvatski vojnici, koji su imali sreću izvući se iz te velike nevolje, u sljedećim desetljećima života u socijalističkoj Jugoslaviji o svojim iskustvima nisu smjeli govoriti. To je bila zabranjena, po život opasna tema jer je Titov režim nastojao ukloniti tragove zlodjela i sustavnog kršenja ljudskih prava. Stoga se njihova svjedočanstva nalaze zabilježena u ovoj knjizi, a istina kroz njihove sudbine treba doći na vidjelo – složili su se predstavljači ove knjige.

ISTINA O STRADANJIMA

Dolaskom slobodne i demokratske Republike Hrvatske taj pokrov šutnje skinut je s ovakvih mučnih povijesnih događaja, ali opet samo djelomično. Razlog za to je činjenica da u Hrvatskoj i danas vladaju neki utjecajni bivši članovi Komunističke partije, grupacije i sudionici socijalističkoga režima pa se hrvatski narod dandanas još psihološki i moralno nije oslobodio stiske okova proizašlih iz 45 godina socijalističke i titoističke vladavine – istaknuto je tijekom predstavljanja.

O knjizi su – naglasivši povijesne, statističke, psihološke, ali i one emocionalne dijelove iz ovoga hrvatskoga stradalničkog mozaika – govorili dr. sc. Ivo Lučić, dr. sc. Jure Krišto i autor dr. sc. Ante Čuvalo. Program je uspješno vodio dr. sc. Božo Skoko, a ulomke iz knjige uz svjedočanstva preživjelih sudionika Križnoga puta čitala je Doris Boras.

Predstavljanje knjige organizirala je Općina Ljubuški čiji su izaslanici zajedno s javnim osobama podrijetlom iz ljubuškoga kraja nazočili ovom događaju. Uza zahvalu svim okupljenim Zagrepčanima, nakon izlaganja upriličen je prigodni domjenak uz razgovor izlagača i publike, a zanimanje za ovaj žrtvoslovni zbornik bilo je veliko. ■

ENG The book *From Bleiburg to Ljubuški – Testimony of the Survivors* was promoted at the auditorium of the Herzegovinian Franciscan Province in Zagreb's Dubrava quarter.

IN MEMORIAM

Ante Žanetić preminuo u Australiji

U dalekoj Australiji preminuo je 18. prosinca 2014. legendarni Hajdukov nogometaš i nositelj zlatne olimpijske i europske srebrne medalje Ante Žanetić, zvan Luli.

Bio je igrač neiscrpne energije, podjednako uspješan u obrambenim i napadačkim akcijama.

Ante Žanetić Luli rođen je 18. siječnja 1936. godine u Blatu na otoku Korčuli, gdje je u tamošnjem Zmaju započeo nogometnu karijeru 1952. godine. Sljedeće 1953. godine prešao je u Dubrovnik, a 1955. Luli dolazi u Hajduk. Bio je igrač sredine terena, jugoslavenski i hrvatski nogometni reprezentativac.

Za Hajduk je nastupao do ljeta 1961. godine kada je emigrirao iz Jugoslavije. U Hajduku je odigrao 254 utakmice i postigao 41 zgoditak. Napustivši Jugoslaviju, skrasio se u Belgiji i nastupao za FC Brugge. Međutim, nakratko jer je zbog bolova u leđima rano morao prestati s igranjem. Iz Belgije se 1968. godine odselio u Australiju, gdje je nakon dolaska tri mjeseca bio trener Croatije iz Sydneya da bi zatim prihvatio drugi posao.

Žanetić je za A reprezentaciju Jugoslavije, kao nogometaš Hajduka, od 1959. do 1960. godine odigrao 15 utakmica i postigao 2 zgoditka. Debitirao je protiv SR Njemačke u prijateljskoj utakmici u Hanoveru 20. prosinca 1959. godine (1 : 1), a od dresa reprezentacije Jugoslavije oprostio se u finalu Olimpijskih igara u Rimu 10. rujna 1960. godine protiv Danske (3 : 1). Nositelj je zlatne olimpijske medalje.

Nastupio je na Europskom prvenstvu u Francuskoj 1960. godine, gdje je osvojio srebrnu medalju, a sudionik je i velikog finala kada je reprezentacija SSSR-a pobijedila Jugoslaviju s 2 : 1.

Jednom je, 1956. godine, kao nogometaš Hajduka, nastupio i za reprezentaciju Hrvatske u prijateljskoj utakmici protiv Indonezije u Zagrebu 12. rujna 1956. godine (5 : 2). Odlukom Hrvatskoga nogometnog saveza ta je utakmica priznata kao službena.

U povodu smrti Ante Žanetića komemoracija je održana u prostorijama HNK Hajduk u Splitu 21. prosinca, a pokopan je u Wollongongu u dalekoj Australiji.

Razgovor s povodom

"Na sreću, možemo si priuštiti češće i dulje boravke u Hrvatskoj. Mislim da je neposredna uključenost djece u jezik, kulturu i običaje zemlje iznimno važna za dvojezičnost i osjećaj pripadanja pa, u skladu s time, svako ljeto provodimo u Hrvatskoj"

Razgovarala: **Lada Kanajet Šimić**
Fotografije: **Zbirka obitelji Rašin**

Iako je povod za susret s Irenom Stanić Rašin bio promocija knjige *A da se to dogodi tebi - Priručnik za odrastanje* na sajmu knjiga Interliber u Zagrebu, bogat i raznolik životni put naše sugovornice ponudio nam je i mnogobrojne druge razloge za ovaj razgovor. Irena Stanić Rašin rođena je i odrasla u Hrvatskoj, a prije više od 20 godina preselila se u SAD gdje i dandanas mnogobrojnim i raznolikim aktivnostima radi na što bogatijem životu hrvatske zajednice u Bostonu. Suosnivačica je i ravnateljica hrvatske škole, pjeva u tamburaškom sastavu i zboru "Pajdashi", prevodi…

Kako je nastao Vaš književni prvijenac, knjiga za tinejdžere *A da se to dogodi tebi - Priručnik za odrastanje*?

- Prije nekoliko godina stavila sam na papir nekoliko reminiscencija iz djetinjstva u obliku priča i pokazala ih svojoj dobroj prijateljici Karmeli Vukov-Colić s kojom drugujem još iz tih dana. Ona je u njima prepoznala potencijal i povezala me s psihologinjom Latinkom Basarom koja je svaku priču popratila stručnim komentarom - na taj način zaokružile smo publikaciju u svojevrstan priručnik za odrastanje po receptu "red priča, red komentara" i tako 20 puta. Inspiraciju za priče nalazila sam u svom odrastanju, a za potrebe suvremenih tinejdžera priče sam modernizirala i dodala im neizbježnu tehnološku komponentu.

Zbog izbora tema i primjerenog stila ova knjiga bi mogla biti zanimljivo štivo svim hrvatskim tinejdžerima, bez obzira na to u kojem kutu svijeta žive. Jeste li to imali na umu uzevši kao lektorice svoje kćeri Laru i Doru, koje su nasljedne govornice hrvatskoga?

- Knjiga je namijenjena ponajprije preadolescentima i adolescentima, ali i njihovim roditeljima, bakama i djedovima, nastavnicima i svima koji se žele podsjetiti na to kako su se osjećali dok su bili u "tom čudnom dobu između djetinjstva i svijeta odraslih". Upravo zato što se knjiga izravno obraća djeci njihovih godina, zamolila sam svoje kćeri Laru i Doru da mi, kao istinske tinejdžerice, kažu što misle o knjizi, kako im se sviđa, hoće li se svidjeti i njihovim prijateljima te što bi one dodale ili promijenile. Dale su mi neke korisne savjete i primjedbe te su mi to bile smjernice koje su me vodile prema krajnjem oblikovanju pojedinih dijelova.

Još ste kao djevojčica počeli pisati pjesme i priče.

- Moje prvo "izdanje" pjesama tiskali smo tata i ja na uredskom šapirografu kad sam imala devet godina, u nakladi od kojih dvadesetak primjeraka koje sam podijelila rodbini. U 6. razredu svoj sam pobjednički sastavak s vječnom temom "Kako sam provela zimske praznike" pročitala u jednoj radijskoj emisiji. U srednjoj školi i na fakultetu povremeno bih napisala pokoju pjesmu, a neku ozbiljniju inspiraciju dobila sam prije nekoliko godina. Kad bih se fokusirala na određenu temu, pjesme bi jednostavno navirale pa sam se čak i uspavljivala slažući rime. Nadahnuće i samo pisanje dolazi u naletima. Neke rukopise i prijevode čuvam već godinama. Sad, nakon prve objavljene knjige, možda je dobar trenutak za realizaciju ostalih projekata.

Iako relativno malobrojna, zajednica Hrvata u Novoj Engleskoj može se pohvaliti postojanjem dviju udruga za Hrvate, a jedna od njih je Hrvatska škola Boston, koja djeluje od 2007.

- Škola je počela djelovati pod pokroviteljstvom udruge *New England Friends of Croatia*, s kojom i dalje surađuje. Iako se nastavni format škole povremeno mijenja prilagođavajući se interesu i broju polaznika, kao i raspoloživosti nastavnika, trudimo se da osim jezične nastave ponudimo i druge sadržaje. Stoga smo u redovitu nastavu uklopili i tematske radionice za djecu kojima obilježavamo

Promocija na Interliberu: Latinka Basara, Karmela Vukov-Colic i Irena Stanić Rašin

Proslava 5. obljetnice Hrvatske škole: predsjednica NEFC-a Mirena Bagur, učiteljica Biserka Ralić, Irena Stanić Rašin, suosnivačica Irena Matulic, učiteljica Svjetlana Bagur Ducharme

blagdane i praznike, a kad nam se ukaže prilika organiziramo popularna predavanja za širu hrvatsku zajednicu. Tijekom sedam godina djelovanja, u Hrvatskoj školi Boston ugostili smo: televizijsku i radio voditeljicu, dječju spisateljicu, dvoje biologa, genetičarku, etnokoreografa, lingvista i povjesničara umjetnosti, sve iz redova Hrvata koji žive u okolici Bostona ili su se zatekli tamo, bilo poslom ili u posjetu. Jedno od posebno dragih gostovanja i, na žalost jedino, bilo nam je ono predstavnika Hrvatske matice iseljenika tijekom Hrvatskih dana, na kojem smo se divno družili i dobili puno korisnih usmenih i pisanih informacija. Također, redovito organiziramo zajedničke večere za širu hrvatsku zajednicu, popularni *potluck*, a pogodit ćete, najviše se veselimo domaćim i hrvatskim specijalitetima. Jedna od naših aktivnosti, sada već tradicionalna, je i tiskanje dvojezičnog, multikulturnog kalendara s ilustracijama djece polaznika škole.

Diplomirali ste i magistrirali engleski i talijanski jezik i književnost u Zagrebu i San Franciscu. U SAD-u ste nekoliko puta djecu i odrasle podučavali talijanski. Je li Vam to iskustvo pomoglo u kreiranju programa hrvatske škole?

- Moram priznati da sam, što se tiče učenja jezika u odrasloj dobi, jako sretna što mi je naš lijepi hrvatski materinski jezik i što sam ga usvojila spontano, odrastajući te ga nisam morala svjesno usvajati kao što sam usvajala jezike koji su puno lakši za učenje i podučavanje, poput engleskoga ili talijanskoga. Neke metode i ideje iz poduke talijanskoga koristila sam i u podučavanju hrvatskoga, ali s obzirom na to da je hrvatski sintetički jezik prepun nepravilnih oblika, puno toga što je primjenjivo u analitičkim jezicima u kojima se oblici ne mijenjaju u deklinaciji i konjugaciji, ne može se primijeniti na hrvatski.

Bavite se i prevođenjem. Što prevodite?

- Prevodila sam razne UNESCO-ve dokumente iz područja ljudskih prava, zatim niz članaka o renesansnim majstorima u Dalmaciji, a ove godine u izdanju *Italica Pressa* bit će objavljen engleski prijevod kratke novele talijanske spisateljice Gianne Manzini koji sam napravila zajedno s kolegicom sa *San Francisco State Universityja* još prije puno godina. Također, imam u pripremi prijevode odabranih hrvatskih narodnih pripovijedaka.

Bili ste članica raznih neprofitnih organizacija, a za svoj dobrotvorni rad dobitnica ste jedne nagrade savezne američke države Massachusetts.

- Godine 2004. inicirala sam, zajedno s još dvije suosnivačice, otvaranje trgovine za prodaju rabljenih odjevnih predmeta, knjiga, igračaka i drugih doniranih predmeta, čiji je cjelokupni prihod u tri godine postojanja dosegnuo 100.000 američkih dolara i u cijelosti je doniran za potrebe nekoliko škola u gradu Arlingtonu. U toj su trgovini srednjoškolci također imali mogućnost odraditi praksu, a u volonterski radi uključili su se i stariji sugrađani. Godine 2007. nagrada, koju dodjeljuje *Boys and Girls Club* u Arlingtonu, pripala je našoj trgovini (*PTO Thrift Shop for the Arlington Public Schools*) i nama trima suosnivačicama.

U paletu Vaše svestranosti i raznolikosti interesa ubraja se i hrvatski folklor. Pjevate u hrvatsko-američkome tamburaškom sastavu i zboru "Pajdashi". Kako je došlo do njegova osnivanja?

- Nova Engleska ima dugu tradiciju gajenja međunarodnog folklora, koja živi održavanjem festivala, radionica i kampova na kojima se, uz melodije s izvornih glazbala, izvode i podučavaju pjesme i plesovi. Na inicijativu drage prijateljice Ksenije Marinković toj glazbenoj sceni priključili su se 2002. godine "Pajdashi", hrvatsko-američki tamburaški sastav i zbor ili, kako ga mi običavamo od milja zvati, "Društvo pjesme i večera" zato što svako glazbeno druženje završi zajedničkom večerom na koju svatko donese svoj doprinos u jelu ili piću. Godine 2009. izdali smo svoj prvi CD, a 2011. sudjelovali na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu.

Lara, Andrija, Irena, Dora i Marko na granici četiriju saveznih američkih država: Utah, Colorada, Arizone, New Mexica

Pajdashi otvaraju 45. Međunarodnu smotru folklora u Zagrebu

Sa suprugom i troje djece živite u okolici Bostona. Iako ljeta redovito provodite na Jadranu, taj susret Vaše djece s Hrvatskom očito smatrate prekratkim. Naime, Lara, Dora i Marko proveli su u nekoliko posjeta Zagrebu cijelo jedno polugodište, pohađajući vrtić ili školu. Tako je bilo i ove školske godine, zar ne?

- Imamo sreću što ja ne moram imati stalni posao pa si tako možemo priuštiti češće i dulje boravke u Hrvatskoj. Mislim da je neposredna uključenost djece u jezik, kulturu i običaje zemlje iznimno važna za dvojezičnost i osjećaj pripadanja pa, u skladu s time, svako ljeto provodimo u Hrvatskoj, najviše na Jadranu. Najstarija kći Lara cijeli treći razred osnovne škole pohađala je u Hrvatskoj, srednja kći Dora po jedno polugodište u četvrtom i osmom razredu, a najmlađi Marko jedno polugodište proveo je u vrtiću, a jedno u četvrtom razredu. Slažemo se u tome da su upravo taj produljeni boravak i pohađanje nastave u hrvatskoj školi ključni za usvajanje pravilnih gramatičkih oblika i bogaćenje vokabulara, kao i za upoznavanje predmeta i tema koji su svojstveni Hrvatskoj i s kojima se u američkoj školi ne bi susretali. Sretni smo što nam djeca odrastaju i stječu vrijednosti i iskustva u obje države. Lara je sada studentica druge godine američkoga fakulteta u Zagrebu pa je, iako predavanja sluša na engleskome jeziku, svakog dana okružena hrvatskim.

S kakvim se dojmovima ovaj put vraćate u Boston?

- Kao i uvijek, boravak u Hrvatskoj me kulturno obogati. Nosimo dojmove s posjeta kazalištima i muzejima, s izleta po zagrebačkoj okolici. Tu su i nova i obnovljena prijateljstva koje Dora i Marko nose iz školskih klupa. No, neće proći puno vremena i već ćemo planirati uobičajeni ljetni boravak u Hrvatskoj. ■

ENG **An interview with Irena Stanić Rašin – active in enriching the life of the Croatian community in Boston. Among her many activities she is a co-founder and principal of the local Croatian language school, sings in the Pajdashi tamburitza ensemble and works as a translator.**

MANJINSKA VIJEST

'BILA NOĆ' U PORTOROŽU

SLOVENIJA - U organizaciji Hrvatskog društva Istra iz Pirana organizirana je 20. prosinca *Bila noć Hajduka*. Društvo se još ovog ljeta učlanilo u Društvo prijatelja Hajduka, čime je steklo pravo organizirati *Bilu noć* i to su učinili prvi put nakon 25 godina. Kako kaže predsjednik Društva Joso Begić, na taj složeni zadatak odlučili su se zbog velikog broja navijača i poklonika *Bilih*. Fešta je održana u restoranu Tomi u Portorožu gdje su u zabavnome dijelu programa nastupili klapa Bevanda i DJ Dadi.

U ime HMI-ja pridružila se Branka Bezić Filipović sa svojom knjigom *Veterani Hajduka*, a također je pozdravila nazočne i u ime Marina Brbića, predsjednika Hajduka. Slaven Luštica, sin igrača i trenera Slavka Luštice, poslao je paket knjiga o svom ocu čija je biografija objavljena pod naslovom *Hajdukova 71*. autora Marija Garbera. Nazočnima se uz Josu Begića obratio i Ivan Mamić, najstariji Hajdukov navijač u Piranskome zaljevu. Večer je završila plesom, koji je uslijedio nakon rezanja torte.

Osim što je uspjelo organizirati ovu veliku manifestaciju, Hrvatsko društvo Istra – Piran, koje je osnovano 1997. godine, uz nogomet njeguje tenis i folklor, a posebnu pažnju posvećuje Splitskom i Istarskom plesu. U sklopu Društva djeluje i već spomenuta muška klapa Bevanda.

S obzirom na to da je *Bila noć* uspjela okupiti dovoljno publike, vjerujemo da je to ohrabrenje Društvu da krene dalje s organizacijom sličnih programa, kao i da ostvari sve svoje planove vezane uz folklor i sport.

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

Matičin Vremeplov

Pronašli smo u Matici za mjesec **siječanj i veljaču** godine…

Priprema: **Hrvoje Salopek**

1957.

"U Evropskom televizijskom sistemu pojavila se nedavno nova televizijska stanica i nov televizijski program – na hrvatskom jeziku", piše Matica i napominje da je Zagreb kao prvi u Jugoslaviji započeo svoj redovni pokusni TV-program.

U Zagrebu je proradila prva jugoslavenska TV stanica

U Evropskom televizijskom sistemu pojavila se nedavno nova televizijska stanica i nov televizijski program — na hrvatskom jeziku: na Dan Republike, 29. studenoga 1956. proradila je Radio-televizija Zagreb, koja je toga dana, kao prva u Jugoslaviji, započela svojim redovnim pokusnim programom. Za sada se emisije zagrebačke televizije vide u promjeru od 150 kilometara oko Zagreba, t. j. do Varaždina, Bjelovara, Sunje i Ogulina, ali će se uskoro dovršenjem izgrađenjem televizione mreže proteguti i na ostale krajeve NR Hrvatske.

U Ljubljani i Beogradu također se vrše ubrzane pripreme za otpočinjanje rada tamošnjih televizijskih stanica, koje će vjerojatno proraditi već tokom ove godine.

Toga sam se prazničkog dana slučajno našao u zagrebačkoj kavani »Korzo«, koja je vrvjela gostima više nego inače. Odmah sam domao zašto. Radio-televizija Zagreb postavila je ovdje svoj javni televizor, da zagrebačka publika može pratiti njezin prvi domaći program.

Neki postariji čovjek (možda izluđeni konobar ove kavane) tumačio mi je tradicionalnu vezu između Zagrebačkog radija i kavane »Korzo«: kad je 1926. — dakle prije 30 godina — proradila Zagrebačka radio-stanica (»prva u Jugoslaviji, pa i na cijelom Balkanu« — istakao je s ponosom) postavila je u ovoj kavani radio-aparat (»znate, onaj sa slušalicama«) pa su tada Zagrepčani navrli ovamo, upoznavali se baš ovdje s radijem, izmjenjivali jedni za drugima slušalice i slušali prve radio-vijesti.

— Ja sam i onda bio među prvima, koji je slušao naš radio, pa sam došao i danas, da među prvima vidim i naš u televiziju. (O-no naš u zaročito je naglasio!)

Pred aparatom vrzla se gomila

1972.

U tradicionalnoj anketi "Sportskih novosti" za najbolje sportaše 1971. godine proglašeni su atletičarka Vera Nikolić i boksač Mate Parlov, a klupski trofej najbolje momčadi pripao je vaterpolistima zagrebačke Mladosti.

Vera Nikolić i Mate Parlov

proglašeni za najbolje sportaše Jugoslavije u godini 1971. u tradicionalnoj anketi zagrebačkog lista »Sportske novosti«

Sportski novinari Jugoslavije izabrali su i ove godine najbolje naše sportaše. U tradicionalnoj anketi zagrebačkih »Sportskih novosti« od pojedinaca najviše su glasova dobili atletičarka Vera Nikolić i boksač Mate Parlov, a klupski trofej najbolje momčadi u godini 1971. pripao je vaterpolistima zagrebačke »Mladosti«.

Vera Nikolić nije imala odbijenog takmaca za mjesto najbolje u ženskoj konkurenciji, jer je prošle godine ponovo potvrdila nekoliko izvanrednih rezultata. Najviše: neočekivanog uspjeha na Olimpijadi u Meksiku, trivša evropska i svjetska rekorderka u trčanju na 800 metara prebrodila je krizu i ponovno osvojila status među najboljima na evropskom prvenstvu u Finskoj. Poljanin Mate Parlov, naša najveća nada, postigao je ovaj najveći uspjeh prošle godine na evropskom boksačkom prvenstvu u Španjolskoj, gdje mu je pripala titula evropskog šampiona.

2001.

U zagrebačkome Sokol Klubu održan je tradicionalni susret povratnika iz iseljeništva koji je okupio pretežno mlade Hrvate sa svih kontinenata, kao i njihove vršnjake iz domovine.

Tradicionalni susret mladih

Hrvatska matica iseljenika i Klub hrvatskih povratnika iz iseljeništva i ove su godine u predbožićnom ozračju upriličili tradicionalni Susret mladih za povratnike i useljenike te njihove vršnjake iz domovine. Tako su se 8. prosinca u prostoru Sokol Kluba okupili mladi pristigli sa svih kontinenata u kojima postoje hrvatske zajednice: od Sjeverne i Južne Amerike, preko Europe i Južnoafričke Republike, do Australije i Novog Zelanda. Njima su se pridružili i brojni studenti iz Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Makedonije i Boke kotorske, te ove godine po prvi put, mladi članovi Hrvatske bratske zajednice, Odsjeka 2000 Hrvatska Zagreb.

Jaska podno vinorodne Plešivice

Jastrebarsko se popularno naziva i Jaska pa su stanovnici Jaskanci i Jaskanke. Ovaj kraj je najznačajnije vinogradarsko područje središnje Hrvatske, a istodobno i značajno gospodarsko, obrtničko i turističko središte

Park u središtu Jastrebarskog

Franjevački samostan i crkva Blažene Djevice Marije – Jastrebarsko

Piše: **Zvonko Ranogajec**
Snimke: **Z. Ranogajec i arhiva Matice**

Jastrebarsko je grad u jugozapadnome dijelu Zagrebačke županije, na pola puta između Zagreba i Karlovca. Osim naziva Jastrebarsko, za ovaj grad se koristi i naziv Jaska, a za stanovnike Jaskanci i Jaskanke. Jastrebarsko graniči s četiri jedinice lokalne samouprave u Zagrebačkoj županiji te dvije u južno položenoj Karlovačkoj županiji. Na sjeveru grad Jastrebarsko graniči s gradom Samoborom, na istoku općinama Klinča Selom i Pisarovinom i na zapadu Krašićem u Zagrebačkoj županiji, dok na jugu općinom Draganić i gradom Karlovcem u Karlovačkoj županiji. Površina lokalne samouprave koju čini čak 60 naselja je 226,5 četvornih kilometara, a nadmorska visina središnjeg naselja Jaske iznosi 152 metra.

ŽUMBERAČKO PRIGORJE - PLEŠIVICA

Područje Jastrebarskog čine tri različite reljefno-fizionomske cjeline. Na sjeverozapadu je planinsko područje vapnenačko-dolomitnog masiva Žumberačke gore i Samoborskoga gorja u kome je najviši vrh Japetić s 880 metara n.v. i s kojeg dolazi više vodotokova koji su usjekli svoje doline kao što su Dolanjščica, Malunja i Bresnica. Spomenuti prostor dijelom potpada pod Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje, jedan od 11 parkove prirode u Hrvatskoj. Na ovaj brdoviti prostor naslanja se plodno, vinorodno Žumberačko prigorje s Plešivicom visokom 779 metara n.v. čije vinogradarstvo je bilo temelj gospodarskoga razvoja ovoga kraja u srednjem vijeku. Od prigorja prema jugoistoku sve do rijeke Kupe produžuje se Pokuplje sa zavalom Crne Mlake. Riječ je o naplavnoj ravni i ocjeditoj spuštenoj terasi u koju dolaze vodotoci sa Žumberka i prigorja te na ovom prostoru uzrokuju proces

Župna crkva sv. Nikole

Vinogradi na obroncima Plešivice

Lopoči u Crnoj mlaki

Dvorac obitelji Erdödy

zamočvarivanja iz čega je nastala Crna Mlaka, močvarni kompleks i ornitološki rezervat, ali i kompleks šume hrasta lužnjaka.

Najstarija naselja nastajala su kao burgovi ili gradišća na uzvišenjima na kontaktu prigorja i zaravni, a to je Gorica Svetojanska koja se nalazila na prometnom i trgovačkom pravcu od Panonije prema Jadranu. Sama Jaska prvi put se spominje 1249. godine kao središte trgovine i suda, a kralj Bela IV. Jaski daje status slobodnoga kraljevskog trgovišta. Tada dobiva grb koji se i danas koristi (jastreb na podlozi plave boje). Od 16. stoljeća do sredine 19. stoljeća na život grada utječu članovi plemićke obitelji Erdödy u razdoblju vladavine Habsburške monarhije, osim razdoblja od 1809. do 1815. kada vlada Napoleon u sklopu Ilirskih provincija. Revolucionarne 1848. godine vlast iz ruku vlastele dolazi u ruke građana, a intenzivniji razvoj Jastrebarskog nastupa u drugoj polovici 19. stoljeća kada se gradi željeznička pruga Zagreb - Karlovac (1865. godine).

Spomenik Vladku Mačeku

DRVNA INDUSTRIJA

Dobar prometni položaj uza željezničku i magistralnu cestovnu prometnicu te obilje radne snage čine pretpostavke za razvoj obrta i industrije, pretežno manjih tvrtki. Jača industrijalizacija nastupa u drugoj polovici 20. stoljeća nakon dominirajućeg vinogradarstva i poljoprivrede u prošlosti. Najznačajnija je drvna industrija koja zapošljava najveći broj zaposlenika (Palma, Drvoproizvod, DI Rubinić). U 21. stoljeću otvara se jedna od najznačajnijih industrijskih zona u Hrvatskoj s nizom gospodarsko-proizvodnih subjekata. Tvrtka Agrokor ima u Jaski punionicu svjetski poznate vode Jane, kao i sokova Juicy. U sklopu Agrokora je i jedan od najuglednijih proizvođača vina u Hrvatskoj, Mladina. Gospodarski subjekti u poslovnoj zoni Jalševac od ostalih tvrtki su: Krka, Podatkovni centar DataCross, Lidl, Elektropromet, Velinac, Pavušin, Signoplast, Kongresni centar Princess, Bob's, Ciban prodajno-izložbeni prostor, Tifon, Pa-vin, Dizalice Banković i Magma.

'JASKANSKE VINSKE VEČERI'

Turizam je također značajna grana gospodarskog razvoja koja se ponajviše temelji na vinogradarstvu. Jaskanske vinske večeri posljednjih godina pokazatelj su orijentacije tog kraja na kvalitetno vinogradarstvo, što je potencirano i 2001. godine otvaranjem Plešivičke vinske ceste. Na degustaciji vina i mjesnoj kulinarskoj ponudi temelji se djelatnost mnogobrojnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Turiste privlači i ornitološki rezervat Crna Mlaka u kojoj živi 235 vrsta ptica, kao i najrjeđi sisavac Europe, vidra. U Mladini nedaleko od Jaske nalazi se najbolja motokros staza u Hrvatskoj i ovome dijelu Europe. Najznačajniji spomenik materijalne baštine u samome mjestu je dvorac obitelji Erdödy, župna crkva sv. Nikole, kao i samostan i crkva Blažene Djevice Marije.

Među značajnijim Jaskancima u povijesti ističu se političar Vladko Maček, slikar i likovni pedagog Ljubo Babić, dramaturg i filmski djelatnik Nino Škrabe, biskupi Dragutin Nežić i Josip Lang.

Prema posljednjem popisu stanovništva područje lokalne samouprave grada Jastrebarskog ima 15.866 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na razdoblje otprije deset godina, dok naselje Jastrebarsko ima 5.493 stanovnika, što je povećanje za 80-ak stanovnika. Veća naselja su još Domagović, Cvetković, Gornji i Donji Desinec. ■

ENG **Jastrebarsko is a town in central Croatia situated halfway between Zagreb and Karlovac. It is at the heart of the leading wine producing region in central Croatia with a significant economic, small business and tourism industry presence.**

Izraz oblikovanja kulture sjećanja

Na tribini su o Hrvatima u Vojvodini, ZKVH-u i njegovoj izdavačkoj djelatnosti govorili predsjednik Ivo Jelušić, Marin Knezović, Petar Vuković, Mario Bara i Tomislav Žigmanov

Tribina s temom Periodične publikacije ZKVH-a i kultura sjećanja Hrvata u Vojvodini u Hrvatskoj matici iseljenika

Tekst: **Diana Šimurina Šoufek**
Foto: **Snježana Radoš**

U HMI-ju je 5. prosinca održana tribina s temom Periodične publikacije ZKVH-a i kultura sjećanja Hrvata u Vojvodini. Ispostavilo se da su publikacije subotičkog Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata sadržajno, stilski, tipografski i autorski izraz oblikovanja kulture sjećanja Hrvata današnje Vojvodine.

Na iznimno posjećenoj tribini govorili su saborski zastupnik i predsjednik UO HMI-ja Ivo Jelušić, mr. sc. Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika; znanstvenici iz Zagreba dr. sc. Petar Vuković s Filozofskoga fakulteta te dr. sc. Mario Bara iz Instituta za migracije i narodnosti, kao i ravnatelj ZKVH-iz Subotice Tomislav Žigmanov, prof.

Uz ostalo, moglo se čuti kako je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata prva profesionalna ustanova u kulturi vojvođanskih Hrvata, osnovana 2008. godine. Temeljna programska misija, određena osnivačkim aktom, podrazumijeva rad na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, umjetnosti i znanosti. Također podrazumijeva rad u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi i poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. Djelatnost Zavoda uključuje nakladničku i istraživačku djelatnost; djelatnost knjižnica, arhiva; muzeja, galerija i zbirki; kao i zaštitu kulturnih dobara, prirodnih i drugih znamenitosti; izgradnju baza podataka.

MEĐUNARODNA KULTURNA SURADNJA

Važna napomena jest i to kako Zavod od osnutka radi na unaprjeđenju i razvijanju međunarodne kulturne suradnje hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini sa svojom matičnom zemljom i susjednim zemljama te s tim ciljem okuplja u svojim programskim aktivnostima predstavnike znanstvene elite, a njihovim uključivanjem u nova istraživanja gradi bolju budućnost za znanost i za znanstvenike, osobito one mlađe.

U publici koja je s velikim zanimanjem pratila izlaganja bili su saborski zastupnici, predstavnici ministarstava i Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, sveučilišni profesori, mnogi autori priloga u publikacijama Zavoda, zagrebački Vojvođani, novinari i književnici.

U sklopu tribine bili su predstavljeni

Na tribini su govorili Ivo Jelušić, Marin Knezović, Petar Vuković, Mario Bara i Tomislav Žigmanov

Godišnjak za znanstvena istraživanja br. 4 i 5 te časopis za književnost i umjetnost Nova riječ br. 1 i 2. Također, govorilo se i o ostalim značajnim rezultatima dosadašnjeg rada Zavoda, u što ubrajamo 23 objavljene publikacije, realizacije desetak znanstvenih istraživanja s vanjskim suradnicima, tridesetak održanih znanstvenih kolokvija, kontinuiranu dopunu kritičke i cjelovite bibliografije vojvođanskih Hrvata, knjižničnu djelatnost, značajni niz likovnih izložbi i koncerata hrvatskih skladatelja iz Vojvodine, kao i objavu nosača zvuka…

U godišnjacima Zavoda sustavno se objavljuju znanstveni i stručni radovi kojima je tema određeni aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, kao i oni značajni za nacionalni identitet iz domene društvenih i humanističkih znanosti. Objelodanjeni sadržaji i uređivački koncept posljedica su planskog, meritornog i vizionarskog djelovanja Zavoda. Usto, Uredništvo je svjesno nastojalo zastupljenim radovima ravnomjerno "pokriti" i subetničku raznolikost Hrvata u Vojvodini i njihovu teritorijalnu raspodijeljenost.

GODIŠNJAK ZA ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA

Prvi broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda tiskan je 2010. Sadržavao je reprezentativni izbor znanstvenih i stručnih radova o Hrvatima u Vojvodini koji su objavljeni u proteklih desetak godina. Drugi broj pojavio se početkom 2011. godine, na 376 stranica, i čitateljima je dao na uvid 12 znanstvenih i stručnih radova, koji su kao glavnu temu imali neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, i to u povijesti i u sadašnjosti. Treći broj Godišnjaka izašao je 2012. i na 384 stranice donio 10 znanstvenih i stručnih radova. Četvrti broj, iz 2013., na 464 stranice donosi čak 17 radova, koje za glavnu temu imaju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini. Peti broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda izašao je krajem mjeseca svibnja 2014. godine, u uobičajenoj nakladi od 300 primjeraka. Na 390 stranica donosi 14 znanstvenih i stručnih radova. Autorski, tekstove u 5. broju potpisuje 28 autora iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske (Stevan Mačković, Robert Skenderović, Dražen Živić) ili oni mlađe generacije (Ivana Andrić Penava, Ljubica Vuković Dulić, Vladan Čutura, Ivan Armanda, Dominik Deman, Željka Zelić). U 5. broju Godišnjaka objavljeni su i prikazi svih publicističkih i znanstvenih djela o Hrvatima u Vojvodini, koji su pak objavljeni tijekom 2012. Riječju, kratki vodič o vrstama, naravima i sadržajima knjiga objavljenih u godini prije izlaska Godišnjaka koje za glavnu temu imaju Hrvate u Vojvodini. Dakle, godišnji trud glavnog i odgovornog urednika Tomislava Žigmanova i njegovih suradnika u konačnici urodi po jednom knjigom – opsežnijom i sadržajno bogatijom od prethodne.

Publika na iznimno posjećenoj tribini s velikim zanimanjem je pratila izlaganja

'NOVA RIJEČ'

U periodičke pothvate Zavoda treba ubrojiti i časopis za književnost i umjetnost Nova riječ, koji je u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, uz logističku potporu NIU "Hrvatska riječ", izašao krajem lipnja 2013. Časopis bi trebao izlaziti dva puta godišnje, a glavni i odgovorni urednik je Tomislav Žigmanov, zamjenik Vladan Čutura. Uredništvo čine Katarina Čeliković, Bernadica Ivanković, Mirko Kopunović, Nela Tonković, Ljubica Vuković Dulić i Željka Zelić. Drugi broj časopisa u tisku je od sredine siječnja 2014., za razdoblje jesen – zima 2013. Uglavnom, dosad je ispunjeno očekivanje o visokim uredničkim kriterijima kada je u pitanju predstavljanje književnih sadržaja i tematiziranje književnih i umjetničkih fenomena.

- Teško je sažeto rezimirati sve domete ove po svemu iznimne institucije koja pokazuje sjajne rezultate u svemu što poduzme. Do trenutka kada periodičke publikacije budu, poput onih australskih Hrvata, dostupne na *hrčku*, i dalje možemo pratiti njezin rad, manifestacije koje organizira, kontinuitet publikacija i projekata na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata - zaključila je moderatorica promocije Vesna Kukavica. ■

ENG A round table discussion was staged at the CHF on the topic of the periodical publications of the Institute for the Culture of Vojvodina Croatians and the cultural memory of the Croatians of Vojvodina. The publications of this Subotica-based institute, it turns out, are an expression – in terms of content, style, typography and authors – of the shaping of the cultural memory of the Croatians of modern Vojvodina.

JUBILARNA PLANINARSKA NOVA GODINA NA KLEKU

OGULIN - Ove godine održana je u nedjelju 4. siječnja jubilarna 20. planinarska Nova godina na mjestu gdje je prije 140 godina niknula misao o osnivanju Hrvatskoga planinarskog društva (HPS), legendarnom Kleku iznad Ogulina. Hrvatsko planinarsko društvo Klek koje u svom djelovanju stalno ulaže u podizanje razine usluga i standarda smještaja u planinarskom domu na 1.000 metara nadmorske visine, prije 20 godina odlučilo je početi s organiziranjem planinarske Nove godine masovnim usponom na Klek u prvu nedjelju nakon Nove godine. Ovaj organizirani uspon ušao je u kalendar HPS-a pa su odazivi posljednjih godina bili više nego povoljni, a Klek je pohodilo oko 15.000 planinara. Na jubilarnoj 20. planinarskoj Novoj godini bilo je više od 400 posjetitelja, pretežno domaćih, a od gostiju došli su planinari iz Rijeke, Siska, Petrinje, Karlovca, Duge Rese i Zagreba. Ono po čemu je planinarska Nova godina na Kleku jedinstvena je Puhački orkestar DVD-a Ogulin koji je i ove godine održao koncert na tisuću metara visine, a neki su i zaplesali. O sigurnosti planinara brinuli su se pripadnici HGSS-a Stanica Ogulin, a događaj su uveličali prvi put i pripadnici povijesne postrojbe Frankopanske garde u svojim odorama. Neki koji su prvi put pohodili Klek doživjeli su planinarsko krštenje užetom po stražnjici od predsjednika HPD Kleka Franje Puškarića. On je planinarskim gostima s ponosom predstavio nagradu HPS-a za proteklu godinu koju je dobio Grad Ogulin kao najbolji vanjski suradnik za 2014. godinu, a vezano uz organizaciju proslave 140 godina Hrvatskoga planinarskog saveza, o čemu je izvijestila Matica. Nakon što je Ogulin u novije doba postao za turiste zanimljiv grad po Ivaninoj kući bajki, Klek se dokazuje kao najjača konstanta prepoznatljivosti Ogulina, u čemu znatno pridonosi i planinarska Nova godina. (*Zvonko Ranogajec*)

G O V O R I M O H R V A T S K I

Zašto Hrvati vole posuđenice?

Piše: **Sanja Vulić**

Pri određivanju rječničke norme standardnoga jezika nerijetko se raspravlja o prikladnosti veće ili manje uporabe posuđenica. Velika uporaba posuđenica obično se opravdava njihovom pojavnošću u hrvatskoj književnosti i inim pisanim tekstovima još od srednjovjekovlja, te u suvremenom jeziku općenito. Pritom se zanemaruje činjenica da su posuđenice tek djelomice odraz kulturnih veza, a u znatno većoj mjeri rezultat različitih povijesnih okolnosti, uglavnom za hrvatski narod i Hrvatsku nepovoljnih.

U razmatranju uzroka uporabe posuđenica u hrvatskom jeziku općenito, a ne samo u standardnom jeziku, ovom će nam prigodom poslužiti usporedba posuđenica u mjesnim govorima dvaju hrvatskih mediteranskih gradova – Dubrovnika i Splita. Pritom je važno istaknuti da je Split više od tri i pol stoljeća, tj. od 1420. do 1797. bio pod vlašću Mletačke Republike. Zato su u tom govoru snažno zastupljene posuđenice iz mletačkoga. Dubrovnik je pak kroz cijelo to vrijeme, tj. od 1358. do 1806. opstao kao samostalan grad – država. Zato je u tom govoru broj posuđenica iz mletačkoga znatno manji. Romanizmi u dubrovačkom govoru uglavnom su jezično prilagođeni latinizmi, ili su jezično prilagođene riječi iz dalmatskoga, tj. dalmatoromanskoga supstrata iz doba naseljavanja hrvatskoga stanovništva na to područje, ili su pak noviji talijanizmi, uglavnom iz 19. stoljeća. Zato se nerijetko u određenom značenju u Dubrovniku rabi stara hrvatska riječ, a u Splitu u istom značenju posuđenica iz mletačkoga. Tako se npr. u Dubrovniku govori *gospar* (u značenju gospodin) i *gospođa*; *mrkva*; *ospine* (u značenju ospice); *ožičica* (u značenju žličica); *puca* (u standardnom se jeziku u tom značenju rabi turcizam dugme); *smeće*; *smetlištar* (u novije vrijeme i *smećar*); *ulica*; *gaćice*; glagol *prostit*, a u Splitu *šjor* i *šjora*; *karota*; *ferše*; *kućarin*; *botun*; *škovace*; *škovacin*; *kala*; *mudante*; *škužat*, i dr. U Dubrovniku se rabe i hrvatske riječi *lonac* i *lončić*; *pržina* i *pijesak*; *stočić* (u značenju sjedalica, stolac), a u Splitu posuđenice iz dalmatoromanskoga *pot*; *salbun*; *katrida*, odnosno *katriga* i dr.

Naravno, svatko tko imalo poznaje dubrovački govor primijetio je da se u tom govoru također rabi veliki broj posuđenica, osobito romanizama. Međutim, arhivski dokumenti nedvojbeno pokazuju da je u govoru dubrovačkoga puka bilo neusporedivo manje romanizama nego u Dalmaciji, te da ih je najveći broj prihvaćen u 19. stoljeću, u kojem je Dubrovnik dijelio istu povijesnu sudbinu kao i Dalmacija, najprije pod francuskom okupacijom, a zatim pod Habsburzima. Zato se nameće pitanje je li današnja pretjerana, često i vrlo nametljiva težnja za što većom uporabom posuđenica i u standardnom jeziku i u dijalektima zapravo jedan od izraza u Hrvata duboko ukorijenjenoga vazalnoga, sluganskoga mentaliteta, bilo svjesnoga ili podsvjesnoga. ■

Brige ostale na sokaku

Marko Đurkov, podrijetlom iz Sonte (Vojvodina), u velikoj dvorani svoje krčme "Stari mlin" organizirao susret Sonćana i iseljenih Sonćana na novoutemeljenoj manifestaciji "Sonćanski divani"

Tekst: **Ivan Andrašić**

Potkraj prošle godine KPZH "Šokadija" iz Sonte (Vojvodina) gostovala je u Dalju, na novoutemeljenoj manifestaciji "Sonćanski divani", organiziranoj prvi put u velikoj dvorani krčme "Stari mlin" na obali Dunava.

Vlasnik ovoga ugostiteljskog kompleksa Marko Đurkov podrijetlom je iz Sonte. Spoj turističkih ambicija, obiteljske perspektive glede lokacije i djelatnosti s jedne strane i zov korijena s druge strane potaknuli su ga na pokušaj utemeljenja ove manifestacije.

U "Stari mlin" manifestacija "Sonćanski divani" dovela je "Šokadiju" i dvadesetak današnjih stanovnika Sonte, a okupio se i veći broj Sonćana koji su se tijekom ratnih devedesetih iselili na prostore Slavonije i Baranje, te njihovih potomaka.

Pjevanje himne Šokadije

Slavica Silađev (Borovo Naselje): **"Bila je ovo fantastična večer, večer koja je mnoge od nas, bar u srcu, vratila u zauvijek našu Sontu. Svi smo bili veseli kao da smo sve svoje brige ostavili negdje na sokaku."**

Mato Domić (Osijek): **"Za mene je ova večer nezaboravna. Pretpostavljam da sam ovdje najstariji član 'sonćanske dijaspore', što je kovanica koja me je ove večeri oduševila. Iz Sonte sam otišao 1967., u Osijeku živim od 1972., ali Sonta je svih ovih godina bila i zauvijek će ostati duboko u mome srcu."**

Zlatko Krstin (Sarvaš): **"Nadam se da će 'Sonćanski divani' zaživjeti i da ćemo se na ovome mjestu susretati svake godine."**

Ruža Silađev

U prigodnome kulturno-zabavnom programu sudjelovali su folkloraši i tamburaši "Šokadije", članice HKUD-a "Stjepan Penić" iz Dalja te umjetnici riječi pisane starinskom šokačkom ikavicom Ivan Andrašić i Ruža Silađev iz Sonte.

Nakon hrvatske himne i minute šutnje za poginule Sonćane goste je pozdravio i program najavio prof. Josip Mihaljev, koji je predstavnik sonćanske dijaspore, kako je u šali sebe nazvao. "Raduje me što vas vidim u ovolikom broju. Iako nas Dunav razdvaja od rodnog sela, ova večer mi govori da bismo upravo mi trebali biti jedan od mostova koji će ubuduće spajati matičnu i domicilnu državu", rekao je Mihaljev i prepustio mikrofon predsjedniku "Šokadije" prof. Zvonku Tadijanu.

Tadijan je pozdravio sve nazočne, predstavio im svoju udrugu, zahvalio organizatoru na ovom pozivu, a zatim su se dvoranom prosuli zvuci svečane pjesme "Šokadija" autorice Božane Vidaković, koja je od 2008. godine himna podunavskih Šokaca. Nazočni su je saslušali u tišini, a nakon završetka pozdravili burnim pljeskom, kao i stihove pjesme "Faljen Isus, moja Šokadijo", autora Ivana Andrašića. Folkloraši su zatim izveli splet šokačkih pjesama i igara, a s njima je pjevao i veliki dio nazočnih. Nastupile su i cure iz "Stjepana Penića" sa spletom lokalnih plesova, a nakon toga uslijedio je novi udar na emocije. Službeni program završila je autorica knjiga pripovijedaka "Divani iz Sonte" i "Šokica pripovida" Ruža Silađev čitanjem jedne od njih, "Brat, jel golupčje srce".

Druženje je nastavljeno duboko u noć uz TS *Sanjalice*. ■

Ivan Andrašić

Prof. Josip Mihaljev

ENG **Late last year the Šokadija Croatian Culture & Education Community of Sonta (Vojvodina) visited Dalj for the newly established *Sonćanski Divani* event, organised for the first time ever in the large hall of the Stari Mlin Tavern on the banks of the Danube River.**

Univerzalne poruke Krležina 'Vučjaka'

Riječ je o promišljenom čitanju gotovo stoljetnoga Krležina vizionarskog teksta o slomu pojedinca u maglovitome kaosu modernoga svijeta, čiji se izazovi vrte u prostoru i vremenu gdje je *čovjek čovjeku vuk*

Tekst: **Vesna Kukavica** Foto: **Hina**

U Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu 30. prosinca 2014. izvedena je drama *Vučjak* Miroslava Krleže u režiji Ivice Buljana i dramaturškoj obradi Vlahe Bogišića te dojmljivoj izvedbi cijeloga dramskog ansambla. Premijeru je središnja nacionalna kazališna kuća simbolično upriličila uoči Silvestrova, točno na dan kada je prije 91 godinu na istoj pozornici i praizvedeno to glasovito Krležino djelo. Riječ je o promišljenom čitanju gotovo stoljetnoga Krležina vizionarskoga teksta o slomu pojedinca u maglovitome kaosu modernoga svijeta, čiji se izazovi vrte u prostoru i vremenu gdje je *čovjek čovjeku vuk*. Glavni junak drame je učitelj Krešimir Horvat, ratni invalid, apsolvent filozofije i novinar koji, bolestan i ogorčen društvenim, moralnim i političkim rasapom korumpiranoga grada, odlazi u selo Vučjak. Pokazujući nam priču o učitelju Horvatu, na pozornici kojom dominira minimalistička scenografija svjetleće neonske reklame s natpisom *Na selo!*, Buljan i Bogišić konstruiraju intrigantno scensko djelo o čovjeku koji mijenjajući mjesto života ne može promijeniti sebe samoga. Pobliže, redatelj i dramaturg iz Krležina predloška nastoje oživotvoriti ideju o potrazi za imaginarnom zemljom u kojoj bi se glavni junak učitelj Horvat katarzično smirio odlaskom - *životu na korijen*.

U nedjelju, 30. decembra 1923. Predstava 155. izvan predbroj

Početak u 7 sati

Prvi put

VUČJAK

Redatelj: dr. Branko Gavella Scenograf: prof. Ljubo Babić

Lica u predigri:

Lica u I., II. i III. činu:

Lica u intermezzu:

Blagajna se otvara u 6½, početak u 7, a svršetak u 11 sa

Plakat praizvedbe *Vučjaka* 30. 12. 1923.

POSLJEDNJI DANI AUSTRO-UGARSKE

Gotovo četiri sata Krležina teksta protječu brzinom kojom nam redatelj iz prizora u prizor gomila mučninu u duši, razgrćući sumrake zdrave pameti u povijesnim maglama krležijanskih reminiscencija na Prvi svjetski rat, posljednje dane Austro-Ugarske Monarhije i revoluciju u Rusiji - kada se u tome tematskom polju i u nas krojila nova karta stare Europe. Mladi učitelj Horvat, kojeg igra Silvio Vovk, ni na selu, posrnuvši u promiskuitet, ne nalazi mir, već jednak nemoralni kaos pomiješan s korupcijom kakva ga je protjerala iz grada i redakcije *Narodne sloge*.

Mladi Krleža smjestio je okosnicu tematskog polja u 1918., posljednju godinu Prvoga svjetskog rata. Redateljsko-dra-

Glumci Ivan Glowatzky, Dragan Despot, Alma Prica, Dušan Bućan, Siniša Popović

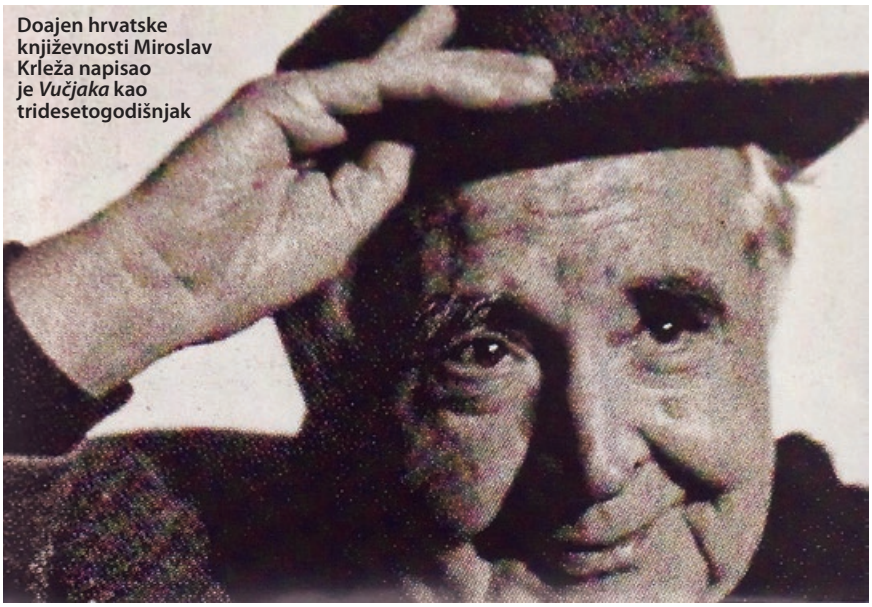

Glumci Nikša Kušelj, Silvio Vovk

Vrijedna programska knjižica

Katalog predstave donosi cjelovitu Krležinu dramu. Krležin *Vučjak*, drama u tri čina s predigrom i intermezzom, praizvedena je u Zagrebu (HNK, 30. 12. 1923.) u režiji Branka Gavelle, osvojivši uglednu Demetrovu nagradu za tu godinu. Prikazani događaji prostorno su koncentrirani na tri mjesta: redakcijsku sobu lista *Narodna sloga* u Zagrebu (predigra), sobu u učiteljevu stanu u selu Vučjak (prvi i drugi čin) te prostoriju u Evinu domu u istom selu (treći čin), nakon čega slijedi učiteljev san. Vremenski luk fabule događa se u tri mjeseca u proljeće 1918. Posljednji su to dani Austro-Ugarske Monarhije…

Odraz tranzicije

- Sudbine Krešimira Horvata i svih ostalih junaka zagubljenih u svijetu bez stvarnog središta, pogubljenih zauvijek u prostorima neke nemoguće provincije u kojoj nagon za preživljavanje potiskuje sve ostale osjećaje te postaje u iskrivljenosti samog vremena dominantnom neurozom neuspjeha, danas su nam i te kako bliske. Živimo u doba tranzicije koja je postala našim dugogodišnjim i svakodnevnim stanjem, nastojeći se uzaludno oduprijeti snazi *Vučjaka* koja nas izmješta iz nemogućih geografskih prostora u nemoguća osobna mjesta u kojima se uvijek ponovno gubimo - rekla je nova intendantica HNK Dubravka Vrgoč.

Doajen hrvatske književnosti Miroslav Krleža napisao je *Vučjaka* kao tridesetogodišnjak

Glumci Alma Prica, Silvio Vovk

Katalog predstave: Ovaj *Vučjak* simboličko je putovanje kroz burnu hrvatsku povijest 20. stoljeća

maturški dvojac, zadržavši priču u tome vremenu, osnažuje vlastitu scensku ideju - iščitavši da se od tada do danas dogodilo puno toga, ali se istodobno nije promijenilo ništa. Europu nakon stotinu godina muče ista pitanjima i sumraci pameti zatamnjeni nemilosrđem i pohlepom, što Krležu stavlja u red velikih europskih dramatičara 20. stoljeća čije je vizionarstvo utkano u prepoznatljivi hrvatski kulturni krajolik. Redatelj je predstavi vješto dao svevremenski okvir, što se očituje i u funkcionalnoj scenografiji Aleksandra Denića. Dramu otvara prizor u Horvatovoj novinskoj redakciji *Narodne sloge* kao metaforička slika neprilagođenog buntovnika. Slijedi Horvatov odlazak u Vučjak koji je posljedica njegove potrage za idealnom zemljom. U Vučjaku Horvat susreće Marijanu Margetićku, udovicu bivšega seoskog učitelja koju igra izvrsna Alma Prica, te Evu, povratnicu iz Amerike koju fantastično utjelovljuje glumica Nina Violić. Četiri dinamična prizora predstave uranjaju u nadrealnu scenu Horvatova sna, koja gledateljstvu uskrsava osobe iz njegove redakcije i Vučjaka, njegova oca i majku, te sve njegove ljubavnice, naslućujući rasplet slojevitoga tematskog polja.

POTRAGA ZA IDEALNOM ZEMLJOM

Uz Silvija Vovka, Almu Pricu i Ninu Violić igraju Goran Grgić, Slavko Juraga, Milan Pleština, Kristijan Potočki, Franjo Kuhar, Dušan Bućan, Siniša Popović, Ivan Glowatzky, Dragan Despot, Ana Begić, Bojan Navojec, Iva Mihalić, Nikša Kušelj, Livio Badurina, Damir Markovina, Alen Šalinović i Marija Šegvić.

Premijeri središnje nacionalne kazališne kuće, koju vodi nova intendantica Dubravka Vrgoč, među mnogobrojnim gledateljima nazočili su i predsjednik Ivo Josipović, premijer Zoran Milanović te ministrica kulture Andrea Zlatar Violić.

Programska knjižica uz premijeru *Vučjaka* prvi put u novijoj povijesti HNK u Zagrebu donosi i cjelovit Krležin dramski predložak i nekoliko eseja uz predstavu. ■

ENG The drama ensemble of Zagreb's Croatian National Theatre staged an impressive performance of Miroslav Krleža's drama *Vučjak* December 30th 2014 in the stage interpretation of Vlaho Bogišić and as directed by Ivica Buljan.

Prve novine samo na hrvatskome jeziku

U Zagrebu je 6. siječnja 1835. izašao prvi broj glasila pod naslovom *Novine horvatzke*, prvih hrvatskih novina samo na hrvatskome jeziku, poslije prozvanih *Narodne novine* (koje izlaze i danas kao službeni list Republike Hrvatske)

Ljudevit Gaj, pokretač novina

Piše: **Željko Holjevac**

U ranome novom vijeku, u osvit modernoga doba, pojavile su se u Europi prve dnevne novine, npr. *Wienerisches Diarium* 1703. u Beču, koji izlazi i danas kao *Wiener Zeitung*. U svojim počecima novine su imale ograničeno društveno značenje: slagale su se ručno i tiskale na Guttenbergovu tiskarskom stroju u malom broju primjeraka, a i čitatelja je bilo malo jer većina ljudi nije tada znala čitati ni pisati. To se promijenilo industrijalizacijom u 19. stoljeću kada je ručni rad zamijenjen ili bitno olakšan radom strojeva, a istodobno se modernizacijom društva širilo obvezno opismenjivanje kao bitan preduvjet za povećanje broja čitatelja novina.

Parni stroj, primijenjen prvi put 1814. za tiskanje londonskog *Timesa*, višestruko je povećao broj otisaka na sat, a rotacijski tiskarski stroj, uveden 1846. godine, omogućio je višestruko kopiranje iste stranice. Ujedno je povećanje prihoda od oglasa zbog rastuće komercijalizacije, masovne industrijske proizvodnje i ekspanzije popularnih tržišta utjecalo na smanjenje cijene novina i njihovu dostupnost. Zahvaljujući tome, novine su do ulaska u 20. stoljeće izrasle u sveprisutni sadržaj u svakidašnjici pripadnika gotovo svih društvenih slojeva, a širenjem prava glasa i postupnom demokratizacijom političkoga života počele su sve odlučnije utjecati i na javno mnijenje. Konzumirao ih je sve veći broj onih koji su umjeli čitati i pisati, a takvi nisu samo igrali aktivnu ulogu u društvenoj stvarnosti svojih sredina, nego su participirali i u političkome životu svojih zemalja.

BEZ JEDINSTVENOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

Prve novine u Hrvatskoj pojavile su se u drugoj polovici 18. stoljeća, u vrijeme vladavine austrijskih prosvijećenih apsolutista Marije Terezije i Josipa II. Tada je hrvatski prostor bio podijeljen na nekoliko povijesno oblikovanih pokrajina u sastavu Habsburške Monarhije, Mletačke Republike i Osmanskog Carstva. Istodobno nije bilo jedinstvenoga hrvatskoga književnog jezika ni pravopisa, nego su se i u govoru i u književnosti rabili različiti lokalni oblici i načini pisanja na tri narječja: kajkavskom, štokavskom i čakavskom. Osim toga, službeni jezik u tadašnjoj civilnoj (banskoj) Hrvatskoj i Slavoniji bio je latinski, u Vojnoj krajini njemački, a u Dalmaciji i Istri pod mletačkom upravom talijanski. U skladu s tim, u Zagrebu su 1771. počele izlaziti prve hrvatske novine na latinskome jeziku, a zvale su se *Ephemerides Zagrabienses*.

Sredinom 1780-ih godina, kada je car Josip II. promicanjem njemačkoga jezika pokušao povezati raznolike habsburške zemlje u jedinstvenu apsolutističku državu, izlazio je u Zagrebu list *Agramer deutsche Zeitung*, a 1789. pojavio se nakratko i *Kroatischer Korrespondent*, treće hrvatske novine uopće i druge na njemačkome jeziku. Na početku 19. stoljeća Francuzi su pod Napoleonovim vodstvom zauzeli Istru, Dalmaciju i Dubrovnik te proširili svoju vlast na dio Hrvatske južno od Save, a zavladali su i dijelom slovenskih zemalja. Pod francuskom upravom počeo je u Zadru 1806. izlaziti *Kraglski Dalmatin* – prve novine na hrvatskome i talijanskome

DANICZA

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I. Dana 14. Sesuheza 1835. Br. 10.

HORVATSKA DOMOVINA.

Lípa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave dědovino,
Da bi vazda čestna bila!

Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina,
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!

Vedro nebo, vedro čelo,
Blaga persa, blage noći,
Toplo šćto, toplo dělo,
Bistre vode, bistre oči:

Vele gore, veli ljudi,
Rujna lica, rujna vina,
Silni gromi, silni udi; —
To je naša domovina!

Ženja serpi, mašu kose,
Děd se čuri, snope breji,
Škriplje vozi, hrano nose,
Snaša predući mälo doji:

Pase marha, rog se čuje,
Oj, oj zvenči, oj, u tmine,
K ognju star i mlad žetuje; —
Evo ť našle domovine!

Loč iz mraka dalko sija,
Po veselej livadiei,
Pésme glasno břeg odbija,
Ljubni poje k tamburici:

Kolo vode, živo kolo,
I na berdu, i v dolini,
Pleša sladji sve okolo: —
Mi smo, pobre, v domovini!

Magla, što li, Unu skriva?
Ni ť to našu jauk turobni?
Tko li moleć smert naziva?
Il' slobodi, il' su robni?

„Rat je, bratjo, rat junaci,
Puška hvataj, sabljo paši,
Sedlaj konjče, hajd peljaci,
Slava budi, gdi su naši!"

Bučí bura, magla projde, —
Puca zora, tmina bíži, —
Tuga mine, radost dojde, —
Zdravo slobost, — dušman leži!

Veseli se, tužna mati,
Padoše ti veli sini,
Ko junaci, ko Horvati,
Ljubše krvcu domovini!

Teci, Sava hitra, teci
Nit' ti Dunaj silu gubi,
Kud li šumiš, světu reci:
Da svog' doma Horvat ljubi,

Dok su njive sunce grije,
Dok mu hrastje bura vije,
Dok mu mertve grob sakrije,
Dok mu živo serdce bije!

M.....6.

»Horvatska domovina« Antuna Mihanovića, po prvom stihu nazvana »Lípa naša«, hrvatska himna, prvi put je objavljena u Gajevoj »Danici« 14. ožujka 1835. g. (uglazbio ju je Josip Runjanin 1840. g.)

"Horvatska domovina" u književnom prilogu *Danici*

NARODNE NOVINE.

Neuredovni dio.

Narodne novine u drugoj polovici 19. stoljeća

jeziku u Dalmaciji, ujedno prve novine na hrvatskome jeziku uopće. Zaposjednute hrvatske i slovenske krajeve Napoleon je ujedinio kao Ilirske pokrajine, a poslije njegova sloma 1815. potvrđena je habsburška vlast na cijelom tom području. Na taj način teritorij današnje Hrvatske, iako i dalje podijeljen na povijesne pokrajine, prvi put poslije srednjega vijeka okupljen je u jednoj državi – Austrijskoj Carevini.

MLADI HRVATSKI PREPORODITELJI

Razdoblje europske povijesti poslije Napoleona bilo je vrijeme širenja ideja slobode i jednakosti, ali i vrijeme u kojem su se počele oblikovati moderne nacije u Europi. Istodobno je stasala mlada generacija hrvatskih preporoditelja pod vodstvom Ljudevita Gaja koji je 6. siječnja 1835. u Zagrebu počeo izdavati *Novine horvatzke*, prve hrvatske novine samo na hrvatskome jeziku, s tjednim književnim prilogom *Danicza* pod geslom – "Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti". *Novine* su izlazile dvaput tjedno, a *Danicza* jedanput, u početku na staromе pravopisu i kajkavskom narječju. U *Daniczi* je Gajev pristaša Antun Mihanović u ožujku iste godine objavio pjesmu "Horvatska domovina". Ona je kasnije uglazbljena, a od kraja 19. stoljeća izvodi se kao hrvatska himna pod imenom "Lijepa naša domovino".

Gajeva glasila bila su važan medij širenja preporodne pisane riječi u javnome životu pa se njihova pojava smatra početkom širenja preporodnoga pokreta. Budući da je tadašnja slavistička znanost tumačila da postoji samo jedan slavenski narod i da on govori jednim jezikom koji ima četiri narječja: rusko, poljsko, češko i ilirsko, a s obzirom na to da su Gaj i njegovi suradnici preporodnim pokretom htjeli obuhvatiti sve Južne Slavene, *Novine horvatzke* promijenile su 1836. ime u *Ilirske narodne novine*, a *Danicza* je postala *Danica ilirska*. U njima je primijenjen Gajev pravopis, a pisane su štokavskim narječjem koje su hrvatski preporoditelji uzeli kao osnovu za jedinstveni hrvatski književni jezik.

ZABRANA ILIRSKOG IMENA

Nakon što je vladar u Beču zbog hrvatsko-mađarskih sučeljavanja 1843. zabranio uporabu ilirskog imena i znakovlja, *Ilirske narodne novine* postale su samo *Narodne novine*, a hrvatsko narodno ime, koje je dotad bilo najizravnije povezano sa središnjom Hrvatskom, počelo se polako preobražavati u nacionalno ime. Europske revolucije 1848. godine, slikovito nazvane "proljećem naroda", odrazile su se i na hrvatske prilike. Ukinuto je kmetstvo, sastao se novi Hrvatski sabor u kojem više nisu bili zastupljeni samo plemići i svećenici, a Hrvati su se pod vodstvom bana Josipa Jelačića s oružjem u ruci suprotstavili mađarskoj prevlasti.

Jedna od stečevina hrvatskoga pokreta 1848. bilo je ublažavanje cenzure i jačanje slobode tiska. *Narodne novine* tada su izlazile pod imenom *Novine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske*, a revolucionarni događaji istaknuli su potrebu za profesionalizacijom lista i novinarima po zvanju. U doba novoga austrijskog apsolutizma 1850-ih godina, kada su reformama iz Beča položeni temelji građanske Hrvatske, *Narodne novine* su ugovorom između Ljudevita Gaja i Ministarstva unutarnjih poslova u Beču odabrane kao "carsko-kraljevsko" službeno glasilo za Hrvatsku i Slavoniju na hrvatskome jeziku. Poslije urušavanja novog apsolutizma, kada se zemlja našla na raskrižju između Beča i Pešte, *Narodne novine* su početkom 1861. zamijenile carski dvoglavi orao grbom Trojednice na svojoj naslovnici, a u razdoblju od sklapanja Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. do raspada Austro-Ugarske 1918. izlazile su kao službeno glasilo hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade u Zagrebu.

NARODNE NOVINE
SLUŽBENI LIST NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAKONSKA ODREDBA

Službeni list u doba NDH

Za vrijeme monarhističke Jugoslavije *Narodne novine* su bile službeno glasilo Savske banovine (1929. - 1939.) i Banovine Hrvatske (1939. - 1941.). U razdoblju Drugoga svjetskog rata od 1941. do 1945. izlazile su kao službeni list Nezavisne Države Hrvatske. Poslije 1945. nastavile su izlaziti u socijalističkoj Jugoslaviji kao službeni list Federalne i Narodne (poslije Socijalističke) Republike Hrvatske. Od srpnja 1990. do danas *Narodne novine* izlaze kao službeni list samostalne Republike Hrvatske. ■

Reljef *Narodnih novina* u Zagrebu

ENG **The first issue of *Novine horvatzke* (the Croatian News) was published in Zagreb on January 6th of 1835. It was the first domestic newspaper published solely in the Croatian language. Later renamed *Narodne Novine* (the Official Gazette), it now serves as the official newspaper of public record in the Republic of Croatia.**

Osnutak Hrvatskoga narodnog vijeća i njegovo djelovanje u Njemačkoj

Mi smo unatoč svim prijetnjama prosvjedovali ulicama i trgovima Njemačke tražeći slobodu svih političkih zatvorenika, noseći slike Veselice, Tuđmana, Gotovca, Parage…

Tekst: **Petar Hinić**

Osnivački sabor Hrvatskoga narodnog vijeća, Toronto, 1974.
Stoje: J. Skrbin, T. Cordić, S. Ćurić, S. Vujica, G. Malvić, R. Avdić, M. Gal, D. Geoheli, V. Glavaš
sjede: I. Kisić, D. Šakić, V. Vrančić, A. Došen, I. Jelić, K. Katalinić, B. Abjanić

Tragični događaji u Hrvatskoj zbog odluka donesenih u Karađorđevu 1971. dokazali su još jednom potrebu da ujedinjena i organizirana emigracija aktivno sudjeluje u borbi za obnovu hrvatske državnosti. Isto tako, dolazak sve većeg broja Hrvata na privremeni rad u Zapadnu Europu pretvorio se u izazov političkoj emigraciji da taj dio hrvatskoga naroda, prisiljenog na rad izvan domovine, nacionalno osvijesti i uključi, prikladnim pristupom, u zajedničku borbu.

U srpnju 1973. predstavnici Kontinentalnog vijeća Hrvatskoga narodnog odbora za Europu potpisuju izjavu kojom se zagovara stvaranje kontinentalnih vijeća u Europi, kao i središnjega hrvatskog predstavništva. Zahvaljujući toj inicijativi, 25. kolovoza u Münchenu predstavnici Hrvatskoga narodnog odbora, Ujedinjenih Hrvata Njemačke, Hrvatske republikanske stranke i Radničkoga centra iz Švedske potpisuju načelnu izjavu za stvaranje Europskoga kontinentalnog vijeća, do čijeg osnutka dolazi 4. studenoga u Karlsruheu. Kontinentalno vijeće Hrvatskoga narodnog odbora za Europu u zajednici s ostalim političkim organizacijama u svijetu dalo je punu potporu osnivanju Hrvatskoga narodnog vijeća.

OSNIVAČKI SABOR U TORONTU

Zasjedanje Osnivačkoga sabora Hrvatskoga narodnog vijeća održano je od 1. do 3. veljače 1974. u prostorijama hotela "Andora" u Torontu, Kanada.

Ante Došen, prokušani hrvatski rodoljub, izabran je za prvoga i privremenoga predsjednika HNV-a. On je obnašao dužnost predsjednika do prvih i općih demokratskih izbora u svim hrvatskim izbjegličkim sredinama diljem svijeta za Sabor HNV-a. Njega su na parlamentarnim izborima naslijedili dr. Dinko Šuljak, zatim dr. Stanko Vujica, Janko Skrbin i od 1985. do uspostave države Hrvatske prof. dr. Mate Meštrović.

Neću se ovdje baviti cjelokupnom poviješću HNV-a jer želim prikazati naš rad i svrhu borbe u Europi, poglavito u Njemačkoj, najvažnijem terenu tadašnje naše političke borbe za slobodu i samoopredjeljenje Hrvatske.

Kao i posvuda gdje su živjeli Hrvati u svijetu, i mi smo odmah u Njemačkoj osnivali mjesne odbore kao lokalne djelatne jedinice u sklopu HNV-a kako bismo umreženi povećali naše djelatnosti među hrvatskim radnicima, zvanim gastarbajterima, i prema njemačkoj javnosti.

U vrijeme osnivanja HNV-a, u emigraciji su bili aktivni "proljećari" koji su pobjegli iz Jugoslavije poslije izvanredne sjednice Predsjedništva SKJ u Karađorđevu ili, kao Bruno Bušić i Franjo Mikulić, nakon što su izdržali zatvorske kazne. Uoči drugoga redovitog saborovanja HNV-a u Bruxellesu i oni su se učlanili u HNV i kandidirali se za sabornike. Dobili su velik broj glasova i svi su izabrani u vodstvo HNV-a, ponajprije zahvaljujući rastućem raspoloženju u hrvatskom iseljeništvu za potrebom općehrvatskog pomirenja.

DOLAZAK 'PROLJEĆARA'

Zahvaljujući izboru četvorice "proljećara" Drugi sabor označio je zbližavanje "stare" i "mlade" generacije i ideološki susret "desničara" s "ljevičarima": Ta činjenica davala je svima nadu u uspješ-

niji rad u tom saborskom razdoblju i u tom duhu se i održalo saborovanje. Osim smjernica za budući rad, Sabor je donio Poruku hrvatskome narodu i političku "Rezoluciju" o pravu hrvatskoga naroda na samoodređenje.

Dolaskom "proljećara" došlo je do sukoba u HNV-u. No, nije bila riječ o nekom sitnom, nebitnom sukobu, nego o sukobu oko same koncepcije djelovanja HNV-a: tko je važniji, vanjski svijet ili vlastiti narod u domovini, te treba li težište promidžbe, sukladno tome, biti vanjski svijet ili domovina. U HNV-u je došlo do polarizacije. S jedne strane bili su "proljećari", predstavnici Hrvatskoga narodnog otpora i Hrvatske republikanske stranke, koji su počeli djelovati kao "koalicija", a predvodio ih je Bruno Bušić. Na drugoj strani bila je saborska većina nazvana "konzervativcima" ili "minimalistima". Njih je vodio Janko Skrbin s ostalim čelnim osobama HNV-a, dok je jednu i drugu ideju zastupao Bruno Bušić, koji je s velikim brojem glasova 1977. god. bio izabran za pročelnika Ureda za promidžbu HNV-a.

ŠTRAJK GLAĐU U STUTTGARTU

U Njemačkoj je tada bio osnovan Koordinacijski odbor HNV-a, na čijem čelu je bio Ivan Cerovac, imenovan uz potporu Brune Bušića. Nakon brzog razlaza Brune Bušića s Ivanom Cerovcem, mi u Njemačkoj održali smo sjednicu s tadašnjih 19 MO HNV-a, na kojoj sam bio izabran za predsjednika. U tom svojstvu sam djelovao, surađujući sa svim MO i Izvršnim odborom HNV-a punih 12 godina. Tako smo redovito u tom razdoblju organizirali javne prosvjede u svim većim njemačkim gradovima, štrajk glađu održali smo nasred glavne ulice u Stuttgartu 1976. tražeći slobodu za sve političke zatvorenike, pri čemu smo te-

Tomislav Mičić, Vladislav Musa i Petar Hinić

Sabornici Prvog sabora HNV-a, u Hrvatskom islamskom centru, Toronto, 1975.

žište stavili na progon Parage, odnosno ubojstvo Ernesta Brajdera u zagrebačkome zatvoru te otmicu pjesnika Vjenceslava Čižeka i njegovo tamnovanje u jugoslavenskim zatvorima. U centru Königstrasse tjedan dana je stajala parola, citat iz Der Spiegela: "Tito je trebao biti u Nürnbergu suđen za ratni zločin." Taj članak svojedobno je objavio Hans Peter Rullman u tome poznatome njemačkom časopisu. Dakle, naša borba u početku je bila političkog karaktera, pri čemu smo se idejno razlikovali od ljudi koji su bili mišljenja da je u onom vremenu bilo moguće u Hrvatskoj dignuti narod u revoluciju.

HNV je dobio značajnu potporu *Hrvatske revije*, prof. Vinka Nikolića, Jakše Kušana, glavnoga urednika *Nove Hrvatske*, kao i *Studia Croatica* iz Buenos Airesa.

Nakon dolaska na čelo prof. Meštrovića, mi smo u Njemačkoj odmah dobili potporu za puno osjetljivije političko djelovanje, osnovali smo tajnu tiskaru HNV-a u Stuttgartu, koju smo koristili za tiskanje naše cjelokupne promidžbe. Uz službeno glasilo, Vjesnik HNV-a, tiskali smo i brošuru u *Borbi za slobodu Hrvatske*, tisuće letaka na hrvatskome i njemačkome jeziku, što smo preko naših MO širili diljem Njemačke. Vjesnik HNV-a slali smo iz Njemačke u sve zemlje gdje smo imali naše MO.

INFORMIRANJE KAO SREDSTVO BORBE

Mi nismo, u odnosu na Hrvatsko revolucionarno bratstvo, također nastalo zbog neaktivnosti starije emigracije, revolucionarnim sredstvima organizirali borbu, nego sredstvima informiranja o stvarnom stanju u zemlji, kako u Hrvatskoj tako u BiH i Kosovu. Zahtijevali smo osudu Jugoslavije zbog ugnjetavanja i progona ljudi, zabrane slobode govora i kršenja Konvencije UN-a o ljudskim pravima.

U tom ozračuju intenziviranja hrvatske politike uspostavili smo veze s Paneuropskom unijom, gdje nas je predstavljala nedavno preminula gospođa Ivona Dončević, vrsna djelatnica naše vanjske politike. Njezinim vezama uključili smo se u sve aktivnosti HNV-a u Njemačkoj i na kraju Europskoj uniji, posebno preko časopisa "Kroatische Berichte".

Koordinacijski odbor HNV-a, uz odobrenje IO HNV-a, osnovao je čak Hrvatski informativni ured u Bonnu, što je vrlo neugodno odjeknulo u Beogradu, koji je odmah slao prosvjede Vladi u Bonn.

Osobno sam bio u tri mandata biran u Sabor HNV-a i obavljao dužnost pročelnika Ureda za radnička pitanja pa smo uz potporu MO djelovali na naše radnike, pri čemu želim spomenuti da su mnogi od njih bili naši tajni članovi čiji smo identitet tajili kako ne bi bili progonjeni kad dođu u domovinu.

EMIGRANTI I GASTARBAJTERI

Aktivno zainteresiranih emigranata za političko djelovanje nije bilo puno pa su naši mjesni odbori često imali veći broj članova gastarbajtera nego samih emigranata. Oni su nam ujedno bili most između zarobljene domovine i nas koji smo se odlučili raditi za Hrvatsku bez obzira na posljedice, koje su nam često svojim zločinima činili udbaški agenti i njihove ubojice mnogobrojnim ubojstvima u Njemačkoj i diljem svijeta.

Navest ću činjenicu da su i mene pokušali uništiti, ne samo višestrukim prijetnjama smrću, nego i uništavanjem moje imovine, čime se poznati propagator i jedan od organizatora psihološkog rata protiv emigracije, Božidar Spasić, javno hvali u svojoj knjizi "Lasica govori", na radio i televiziji Banje Luke i Srbije, a koji je usko surađivao sa Zdravkom Mustačem i Josipom Perkovićem,

kojima se sada sudi u Münchenu zbog ubojstva Stjepana Đurekovića, tadašnjega kandidata za Sabor HNV-a.

Mi smo unatoč svim prijetnjama prosvjedovali ulicama i trgovima Njemačke tražeći slobodu svih političkih zatvorenika, noseći slike Veselice, Tuđmana, Gotovca, Parage i drugih, pozivajući njemačke građane da bojkotiraju jugoslavenski turizam i tražili slobodu svih političkih zatvorenika. Upozoravali smo na Goli otok (kao Gulag) Josipa Broza Tita, u kojemu su tisuće ljudi mučene i velik broj ih je tamo ubijen, kao i na ostale logore njegove države.

Tadašnje njemačke političke strukture činile su se slijepe i gluhe za sve to pa su se gosp. Klaus Kinkel, pravnik, šef Savezne obavještajne službe i ministar vanjskih poslova u Vladi, i Klaus von Dohnanyi, pravnik, državni tajnik u njemačkoj socijaldemokratskoj Vladi i šef kriminalističke policije u Baden-Württembergu u njemačkom filmu "Mordauftrag im namen Titos" ispričavali i pravdali političkom nuždom tadašnje njemačke istočne politike prema jugoslavenskome državnom terorizmu, odnosno prešutno su prelazili preko tih užasnih zločina, što je sada na dnevnome redu njemačkog sudstva. ■

ENG The repression of the Croatian Spring movement in 1971 and the arrival of a large number of Croatian workers in Western countries motivated Croatian political émigrés to found the Croatian National Council as an umbrella political organisation.

ISELJENIČKE VIJESTI

RENE ROBERT PABON ORTIZ NOVI JE DRŽAVLJANIN RH

ZAGREB - U povodu primitka u hrvatsko državljanstvo, u petak 30. siječnja, Daria Krstičević, predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan RH primila je Renea Roberta Pabon Ortiza (31), potomka hrvatskih iseljenika iz Bolivije. Ortiz je zahvalio Državnom uredu za Hrvate izvan RH na mogućnosti koja mu je pružena, dok boravi u Republici Hrvatskoj i uči hrvatski jezik na Croaticumu, te posebice oko stjecanja hrvatskog državljanstva.

- Ne mogu opisati sreću koju osjećam jer sam dobio hrvatsko državljanstvo. Moj pradjed je odavde došao u Boliviju. Tijekom cijelog svog odrastanja sam od svog djeda i majke slušao o prelijepoj Hrvatskoj - rekao je oduševljeno Ortiz i dodao kako svojoj majci još nije stigao javiti radosnu vijest.

- Svoju radost sam najprije odlučio podijeliti s vama, s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske jer ste mi, od početka dolaska u domovinu mojih predaka, bili potpora i pomagali mi oko svih proceduralnih postupaka, ali i svih ostalih situacija, dodao je Ortiz, koji je primio rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo. (*www.hrvatiizvanrh.hr*)

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES
ČLAN UJEDINJENIH NARODA

CROATIAN WORLD CONGRESS
MEMBER OF THE UNITED NATIONS

JAVNA ČESTITKA I ZAMOLBA PRVOJ HRVATSKOJ PREDSJEDNICI

Poštovana predsjednice Kolinda Grabar Kitarović!

Mi Hrvatice i Hrvati izvan domovine, ubrajajući u domovinu jednako i RH i BiH, okupljeni u tridesetak zemalja svijeta u sklopu Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK), želimo Vam svim srcem dobrodošlicu na kormilo Republike Hrvatske i cijeloga hrvatskog naroda. Čestitamo Vam na toj jedinstvenoj časti i golemoj odgovornosti te Vam se preporučujemo već sada, sa svim našim mogućnostima, nadama i potrebama. Kako nam je svima stalo da naš narod, i svi oni koji su s njime povezani, napreduje na svim poljima u Europi i svijetu, vjerujemo da Vi možete svojim položajem i karizmom znatno pomoći i predvoditi nas u ostvarenju tog cilja.

Ohrabruje nas Vaša najava posebne brige za siromahe i ljude bez posla u našem narodu jer smatramo da je siromaštvo najveća sramota današnjega moćnog svijeta. Kad u svijetu možemo biti u vrhu, primjerice u sportu, umjetnosti i znanosti, možemo sposobnošću, marljivošću i tradicionalnom vrednotom poštenja našega naroda biti također u vrhu i u gospodarstvu. Odmah tu ističemo sasvim neiskorištene mogućnosti hrvatskog izvandomovinstva. Glasovanje je samo simbol toga. Još od 1994. na svim državnim razinama predlažemo da hrvatski državljani u BiH glasuju po istom principu kao i oni u RH, a da se za hrvatsko izvandomovinstvo uvede dopisno glasovanje. Ne samo da se ništa od toga nije prihvatilo, nego se sada preko noći s ionako skučenih 250 biračkih mjesta u BiH i hrvatskom izvandomovinstvu skresalo ta mjesta na 92. Tako je birački potencijal od oko pola milijuna Hrvatica i Hrvata izvan RH stjeran na pukih tridesetak tisuća onih koji su nekako uspjeli doći do birališta.

Hrvatski narod se spletom raznolikih okolnosti našao danas u svoje dvije države pa Vas molimo da posebnu pažnju usmjerite na potlačenost našega naroda u BiH. U njoj ni nakon 25 godina "demokracije" i protektorata najmoćnijih sila nema hrvatskoga povratka na svoja ognjišta, organiziraju se zločini nad Hrvatima, a onda do danas prikrivaju dokumenti o ubojstvima običnih, kao i vodećih naših ljudi poput generala Šantića i Joze Leutara, montiraju se procesi i za "ubojstva" ljudi koji nisu nikad ni postojali kao u slučaju Šunjić, a još uvijek nam je zabranjeno imati čak i jedan TV-kanal na hrvatskome jeziku pa time i pravo na informiranje i obrazovanje na svome jeziku. Kao da su svi zaboravili da je od onoga što je u BiH ostalo od našega naroda nakon pet stoljeća turskog i drugih zuluma, gotovo pola nestalo u progonima samo u ovih nekoliko godina rata i poraća prije dva desetljeća.

Nadalje, krajnje je vrijeme da se kao politički narod konačno oslobodimo svih balasta zločinačkih totalitarizama još od 1918., posebice onoga boljševičkog od 1945. do 1990. te da se stane na kraj službenom ponižavanju i omalovažavanju hrvatskih branitelja, od onih diljem RH i BiH, onih pod šatorom u Savskoj do onih u mučeničkom dugom suđenju u Den Haagu, ali i svake druge ugrožene populacije u krilu našega naroda. Žudimo i za značajnim poboljšanjima i u sljedećem: ne samo da su u medijskim slobodama ignoriranjem drukčijeg mišljenja i kritike zakinuti ljudi u domovini, nego za mnogobrojne domovinske medije kao da Hrvati u BiH i izvandomovinstvu i ne postoje.

Također Vas molimo da ne odustanete ni od jednoga uljudbenog postupka bez obzira na primitivne protivnosti kao na onu o hrvatskim državljanima kao Hrvaticama i Hrvatima. Oni kojima to smeta i koji hrvatsko državljanstvo ne smatraju iznimnom čašću, ne zaslužuju ga! U isto vrijeme želimo da posvetite pažnju pravima etničkih zajednica u RH, jer Hrvatska je od davnina brojnim doseljenicima postajala dragi dom, a sami znamo kako je teško kad nam se u drugim državama gaze osnovna prava. Neka svi osjete da nitko nema monopol nad majčinom ljubavi ni nad domovinom Hrvatskom te da što prije bude manje korupcije i više pravne države.

Želeći Vam da u svom djelovanju idete tragovima naše kraljice Jelene i ostalih velikih hrvatskih i kršćanskih žena, od srca Vas pozdravljamo!

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES (HSK)
Prof. dr. fra Šimun Šito Ćorić, glasnogovornik
Švicarska, pred Inauguraciju 15. veljače 2015.

NATIONAL GEOGRAPHIC HRVATSKA

HRVATSKA IZ ZRAKA

DAVOR ROSTUHAR

Fotografije Davora Rostuhara iz knjige "National Geographic – Hrvatska iz zraka"

www.hrvatskaizzraka.com

Zvončari kastavštine

Primorsko-goranska županija

U doba kad su ljudi još živjeli od zemlje, preživljavajući na plodovima sačuvanima od ljetine, kako se zimnica topila, tako je rastao strah od toga hoće li se pojaviti proljeće i obnoviti prirodni ciklus. Prirodu je valjalo zadovoljiti i potaknuti na buđenje raznim ritualima plodnosti. Tako su nastali pokladni običaji, a razne skupine zvončara s područja Kastavštine u riječkom zaleđu sačuvale su do danas tu iznimno staru i raskošnu tradiciju. Godišnji pokladni ophod zvončara Kastavštine također je uvršten na UNESCO-ov popis nematerijalne baštine.

LUTRIJSKI ZGODITAK

Jedne večeri sjedeći u svom skučenom, unajmljenom stanu negdje na periferiji Zagreba, odluči Ćiro povjeriti tajnu ženi i dvjema kćerkama. Osvježene promjenom što ih je čekala u Zagrebu te tri Ćirine ženske već su bile dobro raspoložene što su iza sebe ostavile te čudne bosanske prostore. A sada - nadale su se - čekalo ih je neko novo ugodno iznenađenje u Zagrebu kod njihovoga hranitelja, muža i oca gospodina Ćire

Gospodin je Ćiro već dugi niz godina radio i živio u Zagrebu, i hranio ženu i dvije kćerke u Bosni kraj Sarajeva. Odvojeni život i duga putovanja od Zagreba do nekog malog selašca kraj Sarajeva postali su životna Ćirina rutina. O rutini ne treba puno misliti, ona i tako ukoči svaki pokušaj razmišljanja - mislio je Ćiro ponašajući se po toj logici. On je imao status građanina Hrvatske. Njegove 3 ženske dolazeći iz Bosne imale su status izbjeglica. Biti glava obitelji gdje su većina izbjeglice padne na pamet Ćiri da je i on izbjeglica. Tako kad se razdvojena obitelj sklopi u Zagrebu, ona automatski poprimi legalni status izbjegličke obitelji.

I počne Ćiro misliti izbjeglički... Po nekoj vezi u New Yorku doču on o useljeničkoj lutriji za strance što je Američka vlada dade u javnost. I on potajno zamoli svoju vezu u Americi da stavi njegovo ime (Ćirino!) na prijamni listić...

- Kakve dobre vijesti imaš za nas? - poče prvo Ćirina žena. Njegove dvije krupne kćerke pitale su isto pitanje mučke - svojim intenzivnim pogledima; široko-otvorenih ustiju ko da prati meteor koji će točno udariti u dvorište Ćirine zgrade i promašiti samu zgradu za dvije dlake.

- Dobio sam lutriju! - ko iz topa će Ćiro. Njegova desna strana prosijedoga brka počne podrhtavati.

- Sveti Bože, tata dobio lutriju!!! - kriknuše kćerke od uzbuđe-

nja. Ženi mu se skupiše riječi u grlu pa nikako dalje. Konačno i ona promuca:

- Znači ne-ne-ma više natrag u Bosnu?! Žži-vjet ćemo odsada ssku-pa?

- Još bolje!!! – graknu Ćiro, pa smiri onu podrhtavajuću stranu svog bolesnoga brka – živjet ćemo u Americi!

- U Americi! Tata reče – u A-M-E-R-I-C-I!!! – kriještale su kćerke.

Kad se Ćirine ćenske primiriše, zapitaše ga u muzičkom taktu:

- Pa, koliko si dobio?

Ćiro pogladi sve tri svoje ženske, svoj miraz, svoju prćiju svojim specifičnim umiljatim pogledom kojega nitko živ ne bi mogao duplicirati da upotrijebi svu glumačku vještinu. Očekivao je on to pitanje.

- Pa dobio sam lutrijsku srećku. Mislim reći: useljeničku srećku u Ameriku, ne trebam žirante, sponzore, nikoga… Amerika nas slobodno prima… možemo se već pakovati… - nizao je i prekidao Ćiro svoj lutrijski izvještaj svojim trima ženskima – i nikako ga nije mogao formulirati kroz novčani iznos niti u kunama, niti u dolarima…

- Joj, imamo već zelene karte! – brištale su Ćirine ženske. Ali, sve tri se složiše u tome da je on dobio hrpu novca, a ovo sve drugo da bi trebalo biti rezultat toga. Ćiro ih uvjeri jednadžbom: Amerika je isto kao i hrpa novca!

I odoše gospodin Ćiro, njegove 3 ženske, njegov sav miraz, njegova prćija pravo za New York.

Zagreb je tiho jecao gledajući ih kako odlaze (pa nije ni njemu čast biti gradski patuljak i povrh 900-plus godina svoje opstojnosti), ali nitko nije čuo njegov jecaj. New York je bio indiferentan na njihov dolazak ko slijepac na lijepi sunčev dan. Ćirinke su vrištale od veselja i ponavljale poput treniranih papiga:

- Joj, tata dobio lutriju, već ima zelene karte za ulazak u Ameriku!

U hrvatsko-grčko-arapsko-španjolskoj četvrti u NewYorku zvanom Astoria, u jednom od poznatih kafića zvanom "Bumerang" Ćiro – uselje-ničko-lutrijski dobitnik – je čest gost. Patroni toga kafića motivirani su raznoraznim povodima za svoju lojalnost tom klubu. Ćirina lojalnost rođena je iz potrebe. Ta potreba je – posao! Poslije već pune godine boravka u Americi Ćiro još uvijek traga za stalnim zaposlenjem. Radio je on i za Bepu Fić-firića, i za Božu Imoćanina Dudlu, i za Matu Jerkovoga Krlješu s Krka, i za Štefeka - Repatoga , i za Ljubu Lopatnoga Iškariota (hrvatskoga Židova), i za Stipu Ćaćinog-Rankana – sve građevinarce, građevinarske kontraktore. I uvijek besplatno! Svi su oni Ćirini **dužnici**! Platit će mu kad im pretekne – kažu svi oni. Zna Ćiro da to znači **nikada**. Ali, najviše ga boli što mu kažu da je on lutrijski dobitnik, i da lutrijski dobitnici ne trebaju (više!) novca. Kad on čuje njihovu dobrodošlicu koju mu obvezno otpjevaju čim on nogom stupi na prag "Bumeranga":

Nu, nu, nuuu
I naš je Ćiro *već tu,*
Ćirko *bi vajka birko;*
Da može –
Oderao bi on sve poslodavce
Do gole kože.

A Ćir(ko)o doslovno u sebi zavija kao ljuti pas zavezan dok mu zec trči preko puta.Ali, nikom to ne pokazuje. Čak je istrenirao posebnom terapijom i onaj svoj bolesni dio brka da se ne trese onako svojevoljno. Kaže povjerljivima da mu je znati engleski da bi sve one kontraktore prisilio na bankrot. Ni živa se duša ne uspije zapitati – kako? Inače – Ćiro sve probleme svaljuje na engleski. Pa i one sa ženom i kćerkama. Komuniciranje s njima zapalo je u tešku komu. Kad on u kući govori, nitko ne sluša. Kad je on voljan slušati, nitko s njim neće da govori. Ćena se zaposli i zaljubi (!) – u kreditne kartice. Već prvih 6 mjeseci u Americi oboli od kupovnoga infarkta. Kadgod gleda trgovačke izloge, zaboli je u predjelu srca. Jedini ljek je kreditna kartica. Svaki put kad je upotrijebi kaže – lakše joj je. Kćerke postadoše sluhomani, odnosno sluhomanke. Vječno im je usno radio (earphones) na glavi. Kupuju svaku novu kazeticu. Kažu da ne mogu više živjeti bez američke muzike, i da im je ušla u krvotok. Na ispitima u Gimnaziji za pridošlice tuže se da ne razumiju, odnosno da ne čuju dobro pitanja. Engleski im je već podobrano potisnuo hrvatski. Jedina **hrvatska** riječ kojoj su ostale vjerne jest: **blento**. Iako one imaju neki osjećaj da je ta riječ zalutala u hrvatski odnekuda drugdje ipak im ona zamijeni riječ otac! Je, je naš blento…

A – Ćiro u svakodnevnom rastezanju strpljivosti pokuša(va) očuvati i proširiti i na Amerikance europsku ljubaznost i priskakivanje u pomoć u susjedstvu gdje živi. U tom specifičnom žaru, bez susjedove dozvole motiviran europskom ljubaznošću odsječe on stablo što se bilo nadkrivilo nad garažom njegove honorarne poslodavke – inače bogate Filipinke. Htjede Ćiro uljepšati susjedstvo…

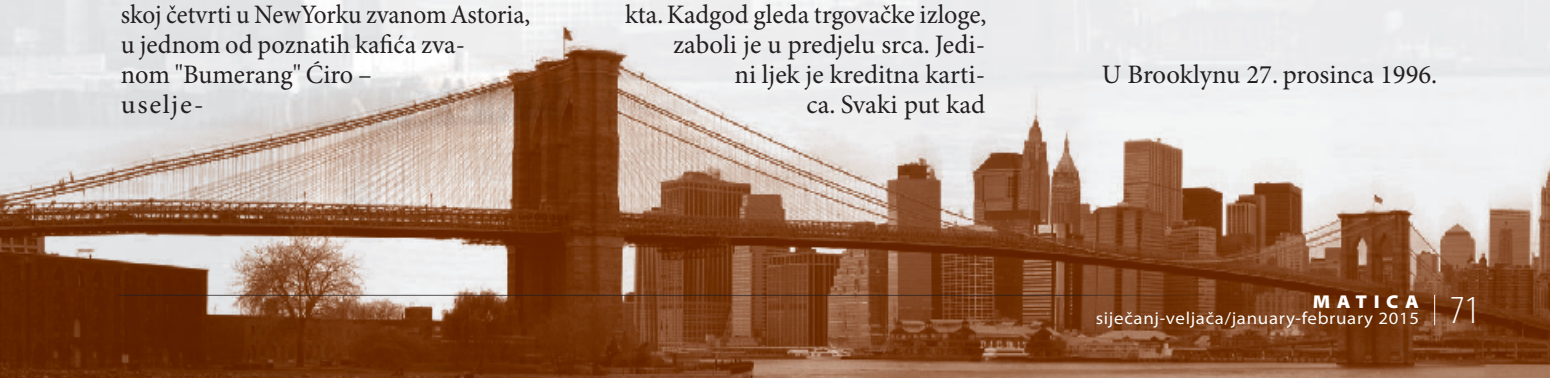
Susjed Amerikanac zovnu policiju, i ona napravi zapisnik. Taj isti susjed do zgrade u kojoj Ćiro svakodnevno mete u/oko Filipinkinoj zgradi s tom prijavom ode na sud. Ćiro postade optuženik opterećen za zahtjevnu štetu od 25.000 dolara. Baš toliko je susjedovo imanje smanjeno u vrijednosti bez toga stabla, po nagovoru nekoga krezuboga lokalnoga advokata.

Parnica se nastavlja. Ćiro gricka nokte, a sad kad su nestali, prijeđe i na prste. Jednoga ogloda skoro do kosti. Kaže da izgubi osjećaj za fizičku bol…

Njegove ženske zagrizle u američko socijalno tkivo i poindividualile se. Svaka ide u svoj dućan svojim putem.

Ćiro sve češće navraća u "Bumerang" zaobilaznim putom – **sam**! I još uvijek muku muči da svoj emigraciono-lutrijski zgoditak odgoneta u bilo kojoj i čijoj valuti.

U Brooklynu 27. prosinca 1996.

‘Danom mimoza’ protiv raka vrata maternice

U Zagrebu je obilježen Nacionalni dan borbe protiv raka vrata maternice i Europskog tjedna prevencije raka vrata maternice javnozdravstvenom kampanjom "Dan mimoza". Predsjednik Josipović pozvao je žene da ozbiljno shvate važnost redovitih ginekoloških pregleda kojima se bolest na vrijeme može otkriti. "Prevencija silno pomaže i na vrijeme otkrivena bolest je praktički izlječiva. To znači spas i preživljavanje", istaknuo je predsjednik koji se pridružio i prodaji mimoza čiji je prihod namijenjen Hrvatskoj ligi za borbu protiv raka.

Komedija "Svoji smo - dogovorit ćemo se"

Pred punim gledalištem u splitskom kazalištu izvedena je premijera komedije Aleksandra Nikolajeviča Ostrovskog u dva čina "Svoji smo - dogovorit ćemo se" koja prikazuje situaciju u Rusiji sredinom 19. stoljeća koja se, kako je rekao redatelj predstave Georgij Paro, odlično može preslikati na današnju Hrvatsku. Duhovitu i brutalno iskrenu društvenu kritiku Rusije 19. stoljeća redatelj Paro vidi kao univerzalan socijalni fenomen, a temeljnu ideju komada o beskonačnome koruptivnom lancu smatra poveznicom autorova društva i vremena s Hrvatskom ovih dana.

U Splitu održan ‘Novi sajam vjenčanja’

Drugi po redu Sajam vjenčanja *Wedding day* održan je 17. i 19. siječnja u hotelu Radisson Blu Resort u Splitu, a od uglednih izlagača trendove za 2015. predstavili su Zigman, Lei Lou by Aleksandra Dojčinović i Glamour Sposa. Revija je otvorena spektakularnim nastupom Ane Rucner, a modnom pistom prošetale su poznate hrvatske misice i ljepotice – Mia Franić, Ivana Ergić, Katarina Prnjak i Meri Benčić. Na sajmu je izlagalo stotinjak izlagača s područja cijele Hrvatske, što je rezultiralo rekordnom posjećenošću.

Hrčak maskota Europskih sveučilišnih igara Rijeka - Zagreb 2016.

Hrčak je izabran za maskotu Europskih sveučilišnih igara, koje će se u srpnju 2016. održati u Zagrebu i Rijeci. U užoj konkurenciji kune, sredozemne medvjedice i risa, izbor je pao na hrčka koji je predstavljen u Trećoj gimnaziji u Zagrebu. Prema tumačenju autora Matije Tomšića i Vedrana Rede, hrčak najbolje utjelovljuje koncept "važno je sudjelovati". Na Europskim sveučilišnim igrama u Zagrebu i Rijeci sudjelovat će više od 5.000 natjecatelja s 300 sveučilišta iz 50 zemalja. Studenti će se natjecati u 23 sporta, uključujući i dva sporta za studente s invaliditetom.

Gladijatori iz Pule najbolji hokejaši na Jadranu

Subota 10. siječnja 2015. ostat će zapisana u povijesti hrvatskoga hokeja jer je na taj dan osnovana Jadranska hokejaška liga (JHL). U povodu osnivanja JHL-a odigran je i turnir u Podstrani na kojem su sudjelovali Gladijatori iz Pule, Bura iz Zadra i domaćini Lavovi iz Podstrane. Gladijatori su pokazali tko je gazda na Jadranu i uvjerljivim pobjedama protiv Bure 6 : 1 i Lavova s visokih 14 : 5 osvojili su titulu prvaka Jadrana.

Humanitarna utrka štikli i peraja u Dubrovniku

U sklopu humanitarne akcije "Svi za Pava" na dubrovačkome Stradunu održana je utrka 'Štiklom i perajom za Pava' kojom je prikupljeno oko osam i pol tisuća kuna za pomoć liječenju teško ozlijeđenome Dubrovčaninu koji je na Badnjak stradao u prometnoj nesreći nakon koje je ostao gotovo u potpunosti paraliziran. Prvakinja trčanja u štiklama je Klaudia Putica, dok je u perajama najbrži bio Ante Lalić koji je nastupio i u utrci u štiklama, ali se na samom startu poskliznuo, čime je za njega ta utrka bila gotova.

WENGEN: KOSTELIĆ 3. U SUPERKOMBINACIJI

Hrvatski skijaš Ivica Kostelić osvojio je treće mjesto u superkombinaciji Svjetskog kupa u Wengenu, dok je drugi hrvatski predstavnik Natko Zrnčić-Dim bio šesti. Pobjeda je pripala Švicarcu Carlu Janki. Za Kostelića i Zrnčića-Dima bili su to najbolji rezultati ove sezone, a za Kostelića i prvi plasman na jednu od stepenica pobjedničkog postolja nakon što je u ožujku 2013. osvojio treće mjesto u slalomu u Lenzerheideu.

Ivica je tako još jednom potvrdio kako je Lauberhorn njegova omiljena staza. Kostelić je u Wengenu ostvario šest pobjeda u svojoj karijeri, četiri puta u slalomu (2002, 2010, 2011, 2012), a dva puta u superkombinaciji (2011, 2012). Ukupno se u Wengenu čak 13 puta uspinjao na jednu od stepenica pobjedničkog postolja. Nikada nitko toliko puta nije stajao na pobjedničkom postolju u Wengenu.

Kostelić je nakon utrke izjavio je da je jako sretan, te da je za njega ovaj rezultat kao pobjeda. "Ovo je veliko olakšanje s obzirom kako su se stvari odvijale prošle i ove sezone. Imao sam i malo sreće, ali kolo sreće se okreće, nekad izgubiš za par stotinki, nekad dobiješ, a ja mislim da sam ju zaslužio", rekao je Kostelić.

ŠARIĆ NAJBOLJI MLADI KOŠARKAŠ EUROPE

Hrvatski košarkaš Dario Šarić drugu godinu uzastopce proglašen je za najboljeg mladog igrača Europe u izboru Fiba Europa. U izboru u kojem sudjeluju navijači i košarkaši stručnjaci hrvatski reprezentativac je pobijedio ispred Grka Giannisa Antetokounmpoa i Turčina Cedija Osmana. Šarić se tako pridružio Litvancu Jonasu Valanciunasu i Španjolcu Rickyju Rubiju koji su također dvaput u nizu osvajali ovu nagradu Fibe.

"Dario je tijekom 2014. igrao sjajno u dresu Cibone i hrvatske reprezentacije," kazao je predsjednik Fiba Europe Turgay Demirel, dok je direktor Fibe Kamil Novak dodao: "Šarić je na sjajnom putu da postane jedna od najvećih zvijezda Europe. Ne smijemo zaboraviti da mu je tek 20 godina."

Šarić je prošle godine predvodio Cibonu do naslova prvaka regionalne ABA lige i proglašen je za MVP igrača *Final Foura*. Na Svjetskom prvenstvu u dresu hrvatske reprezentacije imao je prosjek od 11,7 koševa i 6,7 koševa. Iz Cibone je preselio u turski Anadolu Efes.

SP RUKOMET: PORAZ OD DANSKE ZA ŠESTO MJESTO

Hrvatska muška rukometna reprezentacija na Svjetskom je prvenstvu u Kataru zauzela šesto mjesto nakon što je u posljednjem nastupu izgubila od Danske sa 24-28 (11-15). Iako je Hrvatska SP završila sa omjerom od 7 pobjeda i 2 poraza, to je bilo dovoljno tek za šesto mjesto, što joj je najgori plasman od 2001., kada je bili deveta. Nakon osvajanja zlatne medalje u Portugalu 2003. uslijedila su srebra 2005. i 2009., te bronca 2013., dok je na preostala dva SP (2007, 2011) Hrvatska bila peta.

"Dečki su danas dali sve od sebe i čestitam im na tome. No, Danska je bila bolja i zasluženo je pobijedila. Što se tiče ukupnog dojma, bilo je pozitivnih i loših stvari na ovom Prvenstvu. Sada nas očekuje analiza, pa ćemo vidjeti u čemu smo pogriješili", izjavio je izbornik Goluža nakon utakmice.

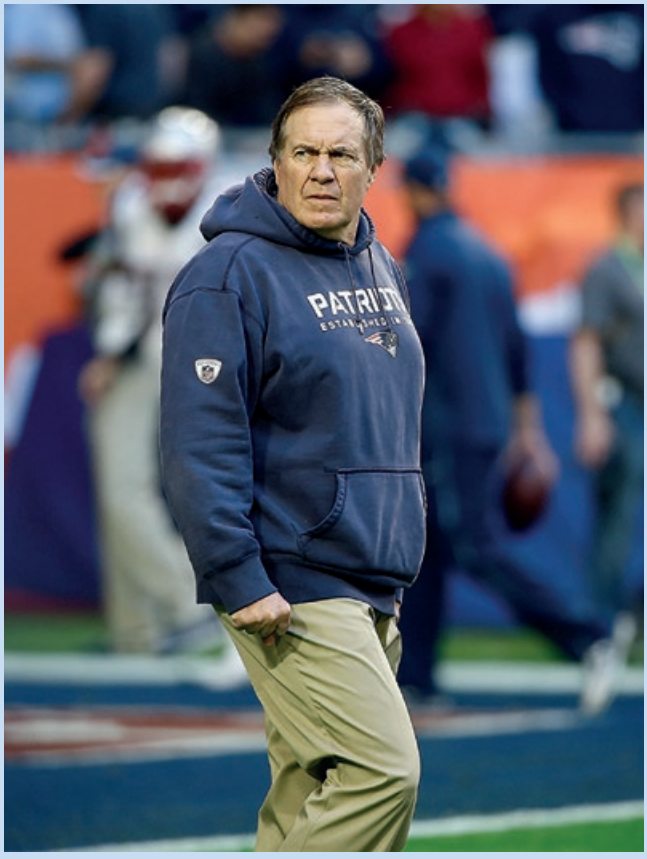
HRVATSKI HOKEJAŠI ŽELE NA OLIMPIJSKE IGRE

Da je prije pet-šest godina netko rekao da će Hrvatska imati hokejašku reprezentaciju na Olimpijskim igrama, sigurno bi ga proglasili luđakom, no sada je to itekako postalo mogućim. I to zahvaljujući promjeni pravila Svjetskog hokejaškog saveza (IIHF), koji je razdoblje nakon kojeg igrač može nastupati za neku reprezentaciju smanjio sa 24 na 18 mjeseci provedenih u klubu iz te zemlje. – Prije su hrvatski Amerikanci praktički trebali provesti tri sezone u Medveščaku da bi dobili dokumente za reprezentaciju, a sada se to razdoblje smanjilo na dvije sezone. Zbog toga je nekoliko sjajnih igrača steklo uvjete da nam pojača reprezentaciju – objašnjava team-menadžer reprezentacije Dragutin Ljubić.

Za reprezentaciju će sada moći nastupati sjevernoamerički Hrvati koji su za Medveščak igrali u EBEL-u (Adam Naglich, Ryan Kinasewich i Michael Ouzas), ali i sjajni igrači iz KHL-a poput Marka Dekanicha, Nathana Perkovicha, Mikea Glumca... Kada se tome pridodaju dosadašnji reprezentativci (Waugh, Sertich, Prpic, MacAulay, Martinović, Kostović) te najbolji hrvatski hokejaš Borna Rendulić, postaje jasno da ćemo imati jako dobru reprezentaciju.

Hrvatska će tako na SP-u Divizije 1B u travnju napadati prvo mjesto, što bi bio najveći uspjeh u povijesti reprezentativnog hokeja. – Jako se teško plasirati na Igre jer tamo nastupa samo 12 reprezentacija, no Slovenci i Austrijanci napravili su iznenađenja u kvalifikacijama i plasirali se u Soči, pa zašto ne bismo i mi – zaključio je Ljubić. Bilo bi to zaista čudo u rangu onog kada su svojedobno jamajčanski bobisti izborili nastup u Calgaryju. Naime, nikada u povijesti Igara na hokejaškom turniru nije nastupila zemlja sa svega dva klizališta pod krovom. Možda će Hrvatska postati prva kojoj će to uspjeti. (*Večernji list*)

PATRIOTSI KOJE VODI AMERIČKI HRVAT BELICHICK OSVOJILI SUPER BOWL

Ovogodišnji Super Bowl bio je poseban po tome što su treneri obiju momčadi hrvatskog podrijetla. Puno poznatiji Bill Belichick (62) vodi New England Patriotse, a Pete Carroll (63) prošlogodišnje prvake Seattle Seahawkse. Momčad New England Patriotsa osvojila je 49. Super Bowl, odnosno naslov prvaka profesionalne lige američkog nogometa (NFL), nakon što je u Glendaleu na stadionu Sveučilišta Phoenix pred 72.000 gledatelja u uzbudljivoj završnici pobijedila Seattle Seahawkse sa 28-24, osvojivši četvrti naslov (2002, 2004, 2005, 2015), sve pod Belichickovim vodstvom.

Bill Belichick je druga generacija američkih Hrvata. Njegov djed zvao se Ivan Biličić i živio je u Karlovcu, a u SAD se doselio krajem 19. stoljeća.

Pete Carroll, koji je rođen u San Franciscu, ima hrvatsko-irske korijene. Hrvatsko podrijetlo ima po majčinoj strani, a njegov djed Petar Ban rođen je Dubrovniku.

Bill Belichick je najuspješniji trener u 21. stoljeću. Na kormilu New England Patriotsa je od 2000. godine i ovo mu je bio šesti Super Bowl (2002, 2004, 2005, 2008, 2012, 2015), a toliko još ima samo legendarni Don Shula, koji je vodio Baltimore Coltse i Miami Dolphinse. Po broju osvojenih naslova drži prvo mjesto zajedno sa Chuckom Nollom (Pittsburgh Steelers - 1975, 1976, 1979, 1980). Također, Belichick je najuspješniji trener u povijesti NFL-a po broju pobjeda u doigravanju, sa 22 trijumfa.

Ne propustite publikaciju HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2015.

sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku

ima 8 tematskih cjelina, koje se sastoje od 32 samostalna autorska priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 30 zemalja svijeta i ima elektroničku inačicu na planetarnoj mreži na adresi http://www.matis.hr/zbornik.

Tematske cjeline
Znaci vremena, Baština, Kroatistički obzori, Mostovi, Povjesnica, Duhovnost, Znanost, te Nove knjige

bogate su raznorodnim tekstovima koje su pisali ugledni stručnjaci iz zemlje i inozemstva.

Hrvatskoj zajednici iz Argentine posvećena je središnja studija ovoga broja Matičina ljetopisa.

Godišnjak nastavlja niz priča o Y generaciji naših uglednih znanstvenika i umjetnika iz iseljeničkih zajednica sa svih kontinenata.

Dječja književnost digitalne epohe i kulturna baština u virtualnom prostoru top su teme godišnjaka koje će iseljeništvo ugodno iznenaditi.

www.matis.hr